International Federation of Library Associations and Institutions

FUNKSJONSKRAV

TIL

BIBLIOGRAFISKE POSTER

Sluttrapport

IFLA Study Group on the
Functional Requirements for Bibliographic Records

Godkjent av Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing

og utgitt av

IFLA Univeral Bibliographic Control and International MARC Programme

Oversatt for Den norske katalogkomité av Liv Aasa Holm

Nasjonalbiblioteket

Oslo februar 2001

Oversatt etter: Functional requirements for bibliographic records : final report / IFLA Study Group on the Functional Requirements for
Bibliographic Records ; International Federation of Library Associations and Institutions,
IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Programme. - München : Saur, 1998. - (UBCIM publications ; N.S., Vol. 19)

© 1998 International Federation of Library Association and Institutions, The Hague og K.G. Saur Verlag, München

© 2000 International Federation of Library Associations and Institutions, The Hague og Nasjonalbiblioteket, Oslo (norsk utgave)

ISBN: 82-7965-046-6

Innholdsfortegnelse

Medlemmer av IFLAs Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records ..... s. 4

Forord ..... s. 5

Oversetterens forord ..... s. 5

1.Introduksjon ..... s. 6
1.Bakgrunn ..... s. 6
2.Fremgangsmåte ..... s. 7
3.Områder for videre studier ..... s. 8

2.Formål, definisjonsområde og metode ..... s. 10
1.Formål med studien ..... s. 10
2.Definisjonsområde ..... s. 10
3.Metode ..... s. 11
4.Studiens deler ..... s. 12

3.Entitetstyper ..... s. 14
1.Oversikt ..... s. 14
2.Entitetstypene ..... s. 18
3.Sammensatte entitetstyperer og deltyper ..... s. 27

4.Attributter ..... s. 29
1.Entitetenes attributter ..... s. 29
2.Attributter for verk ..... s. 31
3.Attributter for uttrykk ..... s. 33
4.Attributter for manifestasjon ..... s. 36
5.Attributter for eksemplar ..... s. 42
6.Attributter for person ..... s. 44
7.Attributter for korporasjon ..... s. 45
8.Attributter for begrep .....s. 46
9.Attributter for gjenstand ..... s. 46
10.Attributter for hendelse ..... s. 46
11.Attributter for sted ..... s. 47

5.Relasjoner ..... s. 48
1.Bibliografiske relasjonstyper i modellens kontekst ..... s. 48
2.Relasjoner avbildet i diagrammet på generelt nivå ..... s. 49
3.Andre relasjoner mellom entiteter i gruppe 1 ..... s. 53

6.Brukeroppgaver ..... s. 67
1.Kobling av attributter og relasjoner med brukeroppgaver ..... s. 67
2.Vurdere verdien av attributter og relasjoner i forhold til brukeroppgaver ..... s. 67

7.Minimumskrav til nasjonalbibliografiske poster ..... s. 76
1.Minimumsnivå for funksjonalitet ..... s. 76
2.Minimumskrav til opplysninger ..... s. 77
3.Minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster ..... s. 85

Vedlegg A: Kobling av opplysningselementer i ISBD, GARE og GSARE til de logiske attributtene ..... s. 89

Ordliste ..... s. 102

Medlemmer av IFLAs Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records

Olivia Madison (leder)
Iowa State University Library

John Byrum, Jr.
Library of Congress

Suzanne Jouguelet
Bibliothèque nationale de France

Dorothy McGarry
University of California, Los Angeles

Nancy Williamson
Faculty of Information Studies, University of Toronto

Maria Witt
Médiathèque de la Cité des Sciences, Paris

Konsulenter

Tom Delsey
National Library of Canada

Elizabeth Dulabahn
Library of Congress

Elaine Svenonius
University of California, Los Angeles

Barbara Tillett
Library of Congress

Tidligere medlemmer og konsulenter

Nancy John (leder, august 1993-august 1995)
University Library, University of Illinois at Chicago

Ben Tucker (konsulent, juni 1992-juni 1993)
Library of Congress

FORORD

I desember 1999 besluttet Den norske katalogkomité å oversette Functional Requirements for Bibliographic Records, utarbeidet av IFLA og utgitt
i 1998. Vi ser på denne rapporten som svært viktig for utviklingen av katalogiseringsfaget. I en tid hvor databaser har tatt over for kortkatalogene,
blir en slik analyse et viktig grunnlag for å lage gode biblioteksystemer. Vi har sett at den engelske utgaven har fanget stor interesse internasjonalt.
Vi håper at en norsk oversettelse vil føre til fornyet interesse for katalogiserings- og gjenfinningsfaget i Norge.

Januar 2001

Den norske katalogkomité

OVERSETTERENS FORORD

Dette dokumentet er en systemanalyse av bibliografiske data. I originaldokumentet er det derfor brukt ord og uttrykk både fra biblioteksfag og fra IKT-fag. ”Arbeidsredskapet” i systemanalysen har vært Entity-Relationship-analyse (ER-analyse) fra IKT-sektoren. I oversettelsen har jeg derfor valgt å beholde ord og begreper fra begge fagområder.

I denne oversettelsen har det vært nødvendig å omskrive enkelte avsnitt. Enkelte ord og uttrykk har det vært vanskelig å finne dekkende norske ord for. Et eksempel er ”User tasks”. Jeg har valgt å oversette dette dels med ”brukeroppgaver” dels med ”oppgaver”. Det engelske ord ”data” er dels oversatt med ”opplysninger” dels med ”data” avhengig av den sammenhengen ordet er brukt i.

I originaldokumentet er ikke termene ”entity” og ”entity type” brukt konsekvent. Man må se i hvilken sammenheng termen ”entity” står, for å se om det er i betydningen ”entity” eller ”entity type”.
”Entity type”, på norsk entitetstype, er en beskrivelse av en type, eller kategori, av opplysninger.
”Entity”, på norsk entitet er en faktisk forekomst av typen opplysninger (f.eks. entitetstypen person kan beskrives med navn og fødselsdata. En forekomst, en entitet, av denne entitetstypen kan være ”Olsen, Hans 1936.01.01”.

I denne oversettelsen har jeg forsøkt konsekvent å bruke termen ”entitetstype” der det er snakk om typen opplysning.

Det samme gjelder termene ”relationship type”, på norsk relasjonstype, og ”relationship”, på norsk relasjon.

En del termer er definert i rapporten. Disse definisjonene er ikke ment å være generelle, men gjelder i rapportens kontekst.

Oslo 9. juni 2000

Liv A. Holm

1. INTRODUKSJON

1.1 Bakgrunn
1.2 Fremgangsmåte
1.3 Områder for videre studier

1.1 Bakgrunn

For nesten førti år siden startet International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) en gjennomgripende revurdering av katalogiseringsteori og -praksis på internasjonalt nivå. Det første viktige resultatet av dette initiativet var et sett av katalogiseringsprinsipper. Disse prinsippene ble vedtatt på en internasjonal konferanse i Paris i 1961 og er blitt kjent som Parisprinsippene (The Paris principles). Et annet sentralt initiativ ble tatt på det internasjonale møtet for katalogeksperter i København i 1969. En resolusjon om å utarbeide internasjonale standarder for formen og innholdet i bibliografiske beskrivelser ble vedtatt på dette møtet. Den første standarden som ble utviklet som følge av denne resolusjonen, var International Standard Bibliographic Description for Monographic Publications. Den ble utgitt i 1971. I årene som er gått siden disse ble utviklet, har Parisprinsippene og ISBD tjent som bibliografisk fundament for et bredt sett av nye og reviderte, nasjonale og internasjonale katalogiseringsregler.

I den samme perioden har imidlertid forholdene som katalogiseringsprinsippene og -standardene opererer innenfor, endret seg dramatisk. Flere sentrale faktorer har medvirket til endringene. Én av faktorene har vært innføring og videreutvikling av automatiserte systemer for opprettelse, produksjon og behandling av bibliografiske data. En annen faktor har vært fremveksten av store databaser, både nasjonale og internasjonale. Disse databasene inneholder poster som er laget og blir brukt av tusenvis av bibliotek som deltar i felles katalogiseringsprogrammer. Veksten i samarbeidet innen katalogisering skyldes ikke bare mulighetene som ny teknologi gir, men også et økende behov for å redusere katalogiseringskostnader ved å minimalisere dublering av arbeidet. Krav til økonomisering har også ført til en forenkling av katalogiseringen slik at flere og flere dokumenter katalogiseres på laveste detaljeringsnivå. Dette for å forsøke å holde tritt med veksten i publisert materiale. På den annen side har det vært et økende behov for å tilpasse katalogiseringsregler og -praksis for å imøtekomme endringer som skyldes nye former for elektronisk publisering og mulighetene for å få tilgang til informasjonsressurser på nettet. Like viktig har det vært å se nødvendigheten av å reagere effektivt på en stadig voksende liste av forventninger og behov hos brukerne.

Det var disse skiftende forholdene som var grunnlaget for Seminar on Bibliographic Records i Stockholm i 1990, sponset av IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC (UBCIM) Programme og IFLAs Division for Bibliographic Control. Deltagerne på seminaret var klar over de økonomiske rammene som bibliotekene drives under og dermed behovet for å redusere katalogiseringskostnadene. De innså også hvor viktig det er å tilfredsstille brukernes behov samt å møte mer effektivt det brede spekteret av behov knyttet til ulike materialtyper og de forskjellige sammenhengene som bibliografiske poster brukes i. Man innså at presset for å begrense seg til laveste beskrivelsesnivå krevde en nøye gjennomgang av relasjonene mellom de forskjellige opplysningselementene i en katalogpost og brukernes behov. Man innså også at i denne sammenheng var levedyktigheten av et felles katalogiseringsprogram, nasjonalt og internasjonalt, avhengig av enighet om en standard for et minimumsnivå eller et kjernenivå.

På seminaret i Stockholm ble det vedtatt ni resolusjoner. En av dem førte frem til denne studien. Resolusjonen inneholdt kravet om bestilling av en studie som skulle finne fram til funksjonskrav til bibliografiske poster. Beskrivelsen av, og kravene til, hva studien skulle inneholde, ble så utformet. Studiens formål og gyldighetsområde ble fastslått som følger:

> Formålet med denne studien er å beskrive i klartekst de funksjoner som utføres med de bibliografiske postene med hensyn til forskjellige media, forskjellige oppgaver og forskjellige brukerbehov. Studien skal dekke hele spekteret av funksjoner for den

bibliografiske posten i videste forstand - dvs. en post som består ikke bare av beskrivende elementer, men også søkeelementer (navn, tittel, emne etc.), andre ordnende elementer (klassifikasjon etc.) og annoteringer.

Hensikten med studien var å lage et rammeverk som skulle gi en klar, presist beskrevet og allment akseptert forståelse av hva det er en bibliografisk post forsøker å gi informasjon om, og hva det er vi forventer at posten skal oppfylle med hensyn til å tilfredsstille brukerens behov.

Mandatet satte også et annet krav til studiegruppen: å anbefale et minimumsnivå for funksjonalitet og opplysninger for poster som lages av nasjonalbibliografiske institusjoner. Hensikten med å formulere anbefalinger for et minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster var å imøtekomme behovet, uttrykt på Stockholmseminaret, for en standard for et minimumsnivå som ville tillate nasjonalbibliografiske institusjoner å redusere sine katalogiseringskostnader. En slik standard skulle gjøre det mulig å lage bibliografiske poster på lavere nivå, men samtidig sikre at alle poster laget av en nasjonalbibliografisk institusjon ville kunne imøtekomme viktige brukerbehov.

Kravene til innholdet i studien ble godkjent av The Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing på IFLA-konferansen i september 1992 i New Dehli. Medlemmer av studiegruppen ble utpekt fra både Section on Cataloguing og fra Section on Classification and Indexing.

Studiegruppen fullførte sine lange drøftinger i et rapportutkast høsten 1995. Konsulentene i studiegruppen hadde ansvar for å utarbeide arbeidsnotater underveis og for selve rapportutkastet. I mai 1996 ble rapportutkastet sendt ut på en seks måneders høringsperiode til medlemmene av IFLAs Section on Cataloguing og til andre frivillige kommentatorer. Studien ble lest og kommentert over hele verden. Rapportutkastet var også tilgjengelig på World Wide Web på hjemmesiden til IFLAs Section on Cataloguing. Her kunne andre enkeltpersoner og organisasjoner lese og kommentere rapportutkastet. Resultatet av denne seks-måneders høringsrunden var at studiegruppen mottok førti svar fra seksten land. De fleste kommentarene handlet om rapportutkastets organisering, definisjon av termer, metodikken og konklusjonene mht. kravene til spesifikke materialtyper. Kommentatorene anbefalte at det skulle lages flere eksempler for å klargjøre bedre forskjellige definisjoner og begreper.

I februar 1997 møttes studiegruppen for å diskutere alle kommentarene og bestemme hvordan rapporten burde revideres. Etter dette møtet sørget konsulentene for de endelige revisjonene av rapporten. Ms. Olivia Madison, leder av studiegruppen, presenterte den endelige rapporten for Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing på den 63. (1997) General Conference of the International Federation of Library Associations and Institutions som ble holdt i København. The Standing Committee godkjente studiegruppens sluttrapport på sitt møte 5. september 1997.

1.2 Fremgangsmåte

Kravene til studiens innhold innebar at et rammeverk måtte utvikles. Rammeverket skulle finne frem til og definere de entitetstypene som er av interesse for brukere av bibliografiske poster. Videre skulle det fastslå hvilke attributter hver entitetstype måtte bestå av, og finne frem til hvilke typer relasjoner som må gjelde mellom entitetene. Hensikten var å produsere en konseptuell modell som kunne tjene som grunnlag for å knytte spesifikke attributter og relasjonstyper til ulike oppgaver brukerne utfører ved bruk av bibliografiske poster. Relasjonstypene skulle reflekteres i postene som egne opplysningselementer.

Studien har ikke forutsatt noe om selve den bibliografiske posten, hverken når det gjelder innhold eller struktur. Studien har satt brukeren i fokus ved gjennomgang av kravene til opplysninger. Dette er gjort ved at den, på en systematisk måte, legger vinn på å finne ut hva det er brukerne forventer å finne informasjon om i en bibliografisk post og hvordan informasjonen blir brukt.

Studien bruker en teknikk for entitetsanalyse som begynner med å identifisere de entitetstypene som er interessante for brukere av bibliografiske poster. Studien finner deretter frem til karakteristika, eller attributter, for hver av entitetstypene. Videre finner den frem til de relasjonene mellom entitetstypene som er viktigst for å kunne formulere bibliografiske søk, samt tolke søkesvarene og navigere mellom entitetene som er beskrevet i de bibliografiske postene. Modellen dekker et stort område, men er ikke

fullstendig når det gjelder hvilke entitetstyper, attributter og relasjoner som er definert. Modellen er på det konseptuelle planet. Analysen er ikke videreført til en fullt utviklet datamodell.

Innenfor rammen av denne studien har det vært hensiktsmessig å se på brukere av bibliografiske poster som en stor og variert gruppe. Brukerne omfatter ikke bare biblioteksbrukere og bibliotekspersonale, men også forleggere, distributører, bokhandlere og informasjonsleverandører utenfor den tradisjonelle biblioteksarenaen. Studien tar også hensyn til mangfoldet av bruksområder som baserer seg på bibliografiske poster: kjøp eller akkvisisjon, katalogisering, samlingsutvikling, utlån, fjernlån og konservering, så vel som referansearbeide og informasjonsgjenfinning. Et resultat av dette er listen over attributter og relasjonstyper som viser bruksomfanget av bibliografisk informasjon. Den viser hva som er viktig for brukerne mht. innhold og form for materialet som beskrives.

Studien har som mål å være dekkende mht. type materiale, medier og formater som behandles. Studiegruppen kunne trekke på et stort og variert antall kilder for å finne opplysninger som angår tekstlig, kartografisk, audio-visuelt, grafisk og tredimensjonalt materiale. Det samme gjelder for opplysninger som angår medier så som papir, film, magnetbånd og optiske media, og opplysninger som angår akustiske, elektriske, digitale og optiske opptaksmetoder.

Grunnelementene som ble definert i studien -- entitetstypene, attributtene og relasjonstypene -- var resultatet av en logisk analyse av opplysninger som er typiske for bibliografiske poster. Hovedkildene i analysen inkluderte International Standard Bibliographic Descriptions (ISBDs), Guidelines for Authority and Reference Entries (GARE), Guidelines for Subject Authority and Reference Entries (GSARE) og UNIMARC Manual. I tillegg ble data valgt ut fra kilder som AITF Categories for the Description of Works of Art, fra ekspertinnspill underveis, fra en gjennomgang av publiserte brukerstudier og fra kommentarer studiegruppen mottok etter den verdensomspennende høringsrunden.

Det er viktig å merke seg at modellen som er utviklet for studien, ikke dekker den fullstendige listen av attributter og relasjonstyper som normalt finnes i autoritetsposter. Modellen definerer entitetene som er sentrale for autoritetsposter -- personer, korporasjoner, begreper etc. -- og beskriver relasjonstypene mellom disse entitetene og de entiteter som beskrives i selve den bibliografiske posten. Modellen definerer også attributtene for disse entitetstypene i den utstrekning slike attributter vanligvis er vist i en bibliografisk post. Studien omfatter derimot ikke analyse av de andre typene opplysninger som normalt registreres i autoritetsposter. Studien omfatter heller ikke analyse av relasjonene som finnes mellom, og blant, de entitetstypene som vanligvis finnes i apparatet som binder sammen katalogen. Man har innsett at en dypere, mer utførlig analyse ville være nødvendig for å få frem en fullt utviklet konseptuell modell, men kravene til studien fokuserte på bibliografiske opplysninger, klart adskilt fra autoritetsopplysninger, og den begrensede tiden som sto til rådighet, gjorde en slik fullstendig analyse umulig. Ikke desto mindre, studiegruppen innser behovet for å utvide modellen på et senere tidspunkt for også å dekke autoritetsdata.

Anbefalingene for et minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster kom man frem til ved å vurdere betydningen av de identifiserte attributtene og relasjonstypene i modellen i forhold til de generelle oppgavene definert i studien. Vurderingene ble for en stor del basert på kunnskapen og erfaringene til studiegruppens medlemmer. Dette ble supplert med resultater fra empirisk forskning innen bibliotekfaget, beskrevet i faglitteraturen. Videre spilte også vurderingene fra eksperter utenfor studiegruppen en rolle i utformningen av anbefalingene.

1.3 Områder for videre studier

Modellen som er utviklet, representerer et første skritt på veien mot å etablere et logisk rammeverk for forståelsen av, og videreutvikling av, regler for bibliografisk beskrivelse. Hensikten er å tilby en basis for felles forståelse og videre dialog. Men modellen er ikke ment å være det siste ord innen de områder den omfatter. Visse aspekter av modellen er analysert mer i detalj enn andre, og det er sider ved modellen som bør eller kan utvides. For å oppfylle det andre hovedkravet som ble stilt, har studiegruppen brukt modellen som et rammeverk for anbefalinger av et minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster. Studiegruppen håper imidlertid at modellen vil tjene som et brukbart startpunkt for en rekke nye studier som vil være av interesse for dem som er involvert i utforming av katalogregler og systemer for å lage, administrere og bruke bibliografiske opplysninger.

Modellen kan utvides til å dekke flere typer opplysninger, opplysninger som normalt registreres i autoritetsposter. Spesielt er det behov for analyse av de entitetstypene som står i sentrum for kontrollerte emneordslister, tesauri og klassifikasjonsskjemaer, og for relasjoner mellom disse entitetene.

Visse sider av modellen bør studeres nærmere. Identifikasjon og definisjon av attributter for forskjellige materialtyper kunne gjøres mer omfattende ved gjennomgang av eksperter og gjennom brukerstudier. Spesielt er det behov for å se på seriebegrepet når det gjelder foranderligheten av de digitale ressursene.

Modellen som er utviklet i denne studien, representerer, så langt det har vært mulig, et ”generalisert” syn på det bibliografiske univers. Modellen skal være uavhengig av spesielle katalogiseringsregler, og den skal også være uavhengig av virkeliggjøring av de begrepene som modellen viser.
Men selv om modellen skal gi et generalisert bilde av det bibliografiske universet, er måten den gjenspeiler ”kjøreregler” på noe tilfeldig (f.eks. kriteriene brukt til å avgrense et verk). De som har ansvar for å utarbeide nasjonale katalogiseringsregler, kan finne det fornuftig å tilpasse modellen slik at den gjenspeiler de ”kjørereglene” som skal følges i ens egen kulturelle kontekst og bibliografiske tradisjon. En slik øvelse kan gi god innsikt i det idégrunnlaget som reflekteres i de nasjonale reglene og hjelpe katalogregeldesignere til å uttrykke disse begrepene mer presist og til å gjenspeile disse mer enhetlig når katalogregler tilpasset nye krav skal utarbeides.

Internasjonalt kan kobling av individuelle attributter og relasjoner til måten bibliografiske opplysninger brukes på, tjene som et brukbart rammeverk for revurdering av regelverk og standarder for registrering av opplysninger med henblikk på å rasjonalisere den innsatsen som gjøres for å ”standardisere” bibliografiske opplysninger. Dette kan også være en hjelp ved undersøkelser av muligheten for mer besparende metoder for datafangst. På samme måte kan anbefalingene m.h.t. et minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster tjene som et brukbart utgangspunkt for gjenopptagelse av Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguings arbeid med en kortfattet ISBD.

Entitet-relasjonsanalysen kan også tjene som et brukbart begrepsmessig rammeverk for en ny undersøkelse av strukturene man bruker for å lagre, vise og utveksle bibliografiske opplysninger. Man kunne undersøke nærmere hvilke praktiske følger man ville få av en restrukturering av MARC-poster slik at MARC-postene mer direkte reflekterte de hierarkiske og sideordnede relasjonstypene som er beskrevet i modellen. En slik undersøkelse kunne gi en ny tilnærming til fenomenet "flerversjonsutgivelser". Modellen kunne også bli utvidet i dybden for å få en fullt utviklet datamodell som kunne tjene som basis for design av en eksperimentell database for å vurdere effektiviteten og følgene av en databasestruktur i henhold til modellen.

2. FORMÅL, DEFINISJONSOMRÅDE OG METODE

2.1 Formål med studien
2.2 Definisjonsområde
2.3 Metode
2.4 Studiens deler

2.1 Formål med studien

Studien har to hovedformål. Det første er å kunne tilby et klart definert og strukturert rammeverk for å kunne sammenholde opplysninger i de bibliografiske postene med brukerbehovet for de samme postene. Det andre hovedformålet er å anbefale funksjonskrav til nasjonalbibliografiske poster på et minimumsnivå.

2.2 Definisjonsområde

Innenfor rammen av denne studien har det vært hensiktsmessig å benytte følgende definisjon av bibliografiske poster:

> En bibliografisk post er den samling av opplysninger som er knyttet til entiteter beskrevet i bibliotekskataloger og nasjonalbibliografier. Inkludert i en slik samling av opplysninger er beskrivende dataelementer slik de er definert i International Standard Bibliographic Descriptions (ISDBs). Videre er det tatt med opplysningselementer som er brukt i ordningsord for personer, korporasjoner, titler og emner, og som tjener som sorteringselementer eller registerinnførsler. Endelig er det tatt med dataelementer som brukes til å ordne grupper av poster, så som klassifikasjonsnummer. Annoteringer som f.eks. sammendrag er med, likeledes opplysninger spesifikke for eksemplarene i en bibliotekssamling som f.eks. tilvekstnummer og hyllesignaturer.

Opplysninger knyttet til personer, korporasjoner, titler og emner er bare analysert i den grad de fungerer som ordningsord eller innførsler i registre for postene som beskriver bibliografiske entiteter. Denne studien analyserer ikke de andre opplysningene knyttet til personer, korporasjoner, verker og emner som vanligvis bare registreres i autoritetsregistre.

Studien tilstreber fullstendighet når det gjelder dekningsgrad for materialtyper. Opplysningene inkludert i studien gjelder for tekstlig materiale, musikk, kartografisk, audio-visuelt, grafisk og tredimensjonalt materiale. De dekker hele rekken av fysiske media beskrevet i bibliografiske poster (papir, film, magnetbånd, optiske lagringsmedia etc.). De dekker også alle typer utgivelser (bok, ark, disketter, kassetter, filmruller, beholdere etc.), og de reflekterer alle former for opptak av informasjon (analoge, akustiske, elektriske, digitale, optiske etc.).

Studien forutsetter at brukerne av opplysningene inkludert i bibliografiske poster som er laget for nasjonalbibliografier og bibliotekkataloger, er svært forskjellige. Det kan være biblioteksbrukere, studenter, forskere, biblioteksansatte, forleggere, distributører, bokhandlere, informasjonsmeglere, de som tar hånd om opphavsrett etc. Studien tar hensyn til mangfoldet av anvendelsesmuligheter for bibliografiske opplysninger, både i bibliotekene og utenfor: samlingsutvikling, akkvisisjon, katalogisering, utvikling av gjenfinningsverktøy og bibliografier, samlingskontroll, konservering, utlån, fjernlån, referansetjenester og søking og gjenfinning.

Innenfor rammen av ulike anvendelsesmuligheter kan brukerne benytte bibliografiske poster på ulike måter, f.eks. til å finne hvilke informasjonskilder som eksisterer innen et emneområde eller av en bestemt person, eller hva som finnes innen et gitt "univers" (f.eks. innen alle tilgjengelige

informasjonsressurser, eller alt som er utgitt i et bestemt land, eller beholdningen i et gitt bibliotek eller gruppe av bibliotek).

Postene kan benyttes til å verifisere at et dokument finnes og/eller om det er tilgjengelig med tanke på kjøp eller lån eller til å identifisere én (eller flere) kilder som et dokument kan skaffes fra samt betingelsene som er knyttet til anskaffelse/lån av dokumentet.
En annen bruksmåte kan være å avgjøre hvorvidt en post for et nytt dokument i en samling allerede eksisterer, eller om en ny post må lages. En bruksmåte kan være å følge et dokument gjennom en behandling slik som innbinding eller konservering (f.eks. å kunne se hvor i prosessen dokumentet befinner seg).
En bruksmåte kan være å finne ut om et dokument kan lånes ut eller sendes på fjernlån. Det kan være behov for å velge et dokument, eller en gruppe av dokumenter, som kan tilfredsstille informasjonsbehovet for en gitt bruker.
Et annet behov kan være å avgjøre hvorvidt de fysiske krav til bruk av dokumentet kan oppfylles av brukeren, eller om det nødvendige utstyret for avspilling, maskinkapasitet etc. er tilgjengelig.

Det har vært hensiktsmessig å definere funksjonskravene til bibliografiske poster i henhold til følgende generelle oppgaver som utføres av brukere når de søker i og bruker nasjonalbibliografier og bibliotekkataloger:

- Bruk av opplysninger til å finne materiale som svarer til brukerens søkekriterier (f.eks. i forbindelse med et søk etter alle dokumenter om et gitt emne, eller et søk etter en innspilling utgitt med en bestemt tittel)
- Bruk av opplysninger som er hentet frem for å identifisere en entitet (f.eks. for å bekrefte at dokumentet beskrevet i posten svarer til det dokumentet brukeren er på jakt etter, eller for å skille mellom to tekster eller opptak som har samme tittel)
- Bruk av opplysninger for å velge en entitet som passer til brukerens behov (f.eks. å velge en tekst på et språk som brukeren forstår, eller å velge en versjon av et dataprogram som er kompatibel med brukerens maskinvare og operativsystem)
- Bruk av opplysninger i den hensikt å anskaffe eller skaffe tilgang til entiteten som er beskrevet (f.eks. å bestille en publikasjon, sende en fjernlånsforespørsel eller å skaffe seg online tilgang til et dokument lagret på en annen datamaskin)

2.3 Metode

Metoden i denne studien er basert på entitetsanalyse, en teknikk som brukes i utvikling av konseptuelle modeller for systemer basert på relasjonsdatabaser. Selv om studien ikke direkte skal tjene som et grunnlag for design av bibliografiske databaser, ble denne teknikken valgt fordi den gir en strukturert tilnærming til analysen av datakravene og gjennom det forenkler prosessen med definisjoner og beskrivelser som inngår i kravene til studien.

Første skritt i en ER-analyse (entitets-relasjonsanalyse) er å finne og definere hovedobjektene som er av interesse for brukerne av informasjon innen et gitt område. Hovedobjektene defineres på et så høyt nivå som mulig. Det vil si at analysen først fokuserer på de ”ting” som skal beskrives, ikke på enkeltopplysninger. Hver av entitetstypene i modellen, tjener derfor som knutepunkt for en gruppe av opplysninger. Et entitetsdiagram i et informasjonssystem for personale ville f.eks. identifisere ”ansatt” som en entitetstype av interesse for brukerne av systemet.

På høyt nivå viser et entitetsdiagram også relasjoner mellom forskjellige entitetstyper. Modellen for informasjonssystemet for personale ville f.eks, indikere en toveis-relasjon mellom entitetstypene ”ansatt” og ”stilling”: en ansatt ”innehar” en stilling, og en stilling er ”besatt” av en ansatt.

Når høynivåstrukturen for modellen er blitt skissert ved at hovedentitetstypene og relasjonene mellom disse typene er blitt identifisert, er neste skritt i denne metoden å identifisere de viktigste karakteristika eller attributter for hver entitetstype. For informasjonssystemet for personale ville f.eks. attributtene knyttet til en ansatt inkludere navn, adresse, fødselsdata eller personnummer.

Som en utvidelse av den teknikken som er brukt for å beskrive relasjonene mellom entitetstyper, kan ER-analyse også brukes på et mer detaljert nivå for å beskrive spesifikke relasjoner som gjelder mellom forekomster av entiteter. For igjen å bruke informasjonssystemet for personale som eksempel: Modellen kunne vise at det eksisterer en relasjon mellom to ansatte (f.eks. ”gift med”). Hvis en slik relasjon er viktig for brukerne av informasjonen innen feltet som blir modellert, må den defineres som en del av modellen.

ER-strukturen som er et resultat av analysen av entitetstyper, attributter og relasjonstyper, er blitt brukt som rammeverk for å vurdere relevansen av hvert attributt og hver relasjon overfor de oppgaver som skal utføres av brukerne av de bibliografiske opplysningene. Hvert attributt og hver relasjon er koblet til de fire generelle brukeroppgavene som er definert i denne studien. Videre er det tilordnet relative verdier til hvert attributt og hver relasjon med spesifikk referanse til den oppgaven som skal utføres og den entitetstypen som er av interesse for brukeren.

ER-strukturen og koblingen av attributter og relasjoner til brukeroppgavene brukes som grunnlag for studiegruppens anbefalinger av et minimumskrav til funksjon for poster laget av nasjonalbibliografiske institusjoner. Anbefalingene fokuserer på de brukeroppgavene som er vurdert som de viktigste som nasjonalbibliografiske poster skal understøtte. Med utgangspunkt i de relative verdiene som er tilordnet attributter og relasjoner som understøtter disse oppgavene, gir anbefalingene spesifikke krav til opplysninger for en post på minimumsnivå.

ER-analysen og de grafiske fremstillingene som er brukt, er for det meste basert på metoden som er utviklet av James Martin. Den er beskrevet i boken Strategic Data-Planning Methodologies (Prentice-Hall, 1982). I tillegg ble også følgende bøker benyttet: Graeme Simsion's Data Modeling Essentials (Van Nostrand Reinhold, 1994), Richard Perkinson's Data Analysis: the Key to Data Base Design (QED Information Sciences, 1984) og Ramez Elmasri og Shamkant Navanthe's Fundamentals of Database Systems (Benjamin/Cummings, 1989). Alle fire bøkene anbefales for dem som er interessert i mer bakgrunnsstoff og mer detaljer om ER-analyse.

2.4 Studiens deler

ER-analysen og koblingen av attributter og relasjoner til brukeroppgaver danner rammeverket for studiens vurdering av krav til opplysninger i poster som skal dekke brukernes behov for bibliografisk informasjon. De danner også grunnlaget for studiegruppens anbefalinger av grunndata som må med i en nasjonalbibliografisk post. Resten av rapporten er delt i to hoveddeler. Den første beskriver ER-modellen, den andre presenterer studiegruppens anbefalinger m.h.t. et minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster.

Den første hoveddelen av studien består av fire kapitler:

- Kapittel 3 i studien inneholder identifikasjon av entitetstypene som er brukt i modellen. De enkelte typene får en betegnelse, defineres og beskrives mht. art og definisjonsområde.
- Kapittel 4 inneholder analyse av attributtene knyttet til hver av entitetstypene som er definert for modellen. Kapittel 4 inneholder også en definisjon av hvert av attributtene. Analysen er utvidet i Vedlegg A slik at det gis en fullstendig liste over de enkelte opplysningselementene knyttet til hvert attributt.
- Kapittel 5 inneholder beskrivelser av relasjonene som er brukt i modellen. Det inneholder definisjoner av relasjonene og beskriver i detalj egenskapene til de relasjonene som virker på et generelt nivå i modellen så vel som dem som gjelder mellom spesifikke forekomster av entiteter.
- Kapittel 6 kobler attributter og relasjoner knyttet til hver entitetstype, til de fire generelle oppgavene (finne, identifisere, velge, anskaffe) som de bibliografiske postene skal understøtte. Her vises hvert attributts eller hver relasjons relevans for hver av oppgavene.

Den andre hoveddelen av studien inneholder kun ett kapittel:

- Kapittel 7 bruker koblingen fra kapittel 6 som en referanseramme for studiegruppens anbefalinger med hensyn til minimumskravene til opplysninger i nasjonalbibliografiske poster.

Rapporten inneholder også et vedlegg som sammenholder de logiske attributtene definert i kapittel 4 med opplysningselementer definert i ISBDene, Guidelines for Authority and Reference Entries og UNIMARC Manual.

3. ENTITETSTYPER

3.1 Oversikt
- 3.1.1 Entitetstyper i gruppe 1: verk, uttrykk, manifestasjon og eksemplar
- 3.1.2 Entitetstyper i gruppe 2: person, korporasjon
- 3.1.3 Entitetstyper i gruppe 3: begrep, gjenstand, hendelse og sted

3.2 Entitetstypene
- 3.2.1 Verk
- 3.2.2 Uttrykk
- 3.2.3 Manifestasjon
- 3.2.4 Eksemplar
- 3.2.5 Person
- 3.2.6 Korporasjon
- 3.2.7 Begrep
- 3.2.8 Gjenstand
- 3.2.9 Hendelse
- 3.2.10 Sted

3.3 Sammensatte entitetstyper og deltyper

3.1 Oversikt

Entitetstypene som er definert for denne studien, representerer de sentrale objektene som er av interesse for brukere av bibliografiske opplysninger. Disse entitetene er delt inn i tre grupper.
Den første gruppen består av resultatene av intellektuelt eller kunstnerisk arbeid nevnt eller beskrevet i de bibliografiske postene: *verk, uttrykk, manifestasjon* og *eksemplar*.
Den andre gruppen består av de entitetene som er ansvarlig for det intellektuelle eller kunstneriske innholdet, for den fysiske produksjonen og spredningen, eller for å ta vare på slike arbeider: *person* og *korporasjon*.
Den tredje gruppen består av enda et sett av entitetstyper, dvs. de som tjener som emner for de intellektuelle eller kunstneriske arbeidene: *begrep, gjenstand, hendelse* og *sted*.

Underkapitlene 3.1.1 til og med 3.1.3 presenterer entitetstypene i hver av de tre gruppene i en forenklet, skjematisk form i tillegg til å vise de underliggende relasjonene mellom entitetstypene.

Underkapitlene 3.2.1 til og med 3.2.10 forklarer hver av entitetstypene mer i detalj.

Kapittel 5 (underkapittel 5.2.1 til og med 5.2.3) forklarer mer detaljert relasjonene mellom de forskjellige entitetstypene som er beskrevet i ER-diagrammene i underkapitlene 3.1.1 til og med 3.1.3.

3.1.1 Entitetstyper i gruppe 1: verk, uttrykk, manifestasjon og eksemplar

Entitetstypene i gruppe 1 (som er skissert i figur 3.1) representerer de forskjellige sidene av brukerinteressene for de intellektuelle eller kunstneriske arbeidene. Entitetstypene definert som *verk* (et selvstendig intellektuelt eller kunstnerisk arbeid) og *uttrykk* (den intellektuelle eller kunstneriske realiseringen av et *verk*) reflekterer det intellektuelle eller kunstneriske innholdet. Entitetstypene definert som *manifestasjon* (den fysiske realisering av et *uttrykk* av et *verk*) og *eksemplar* (et enkelt eksemplar av en *manifestasjon*) reflekterer på den annen side den fysiske formen.

Relasjonene som skisseres i diagrammet, indikerer at et *verk* kan realiseres gjennom mer enn ett *uttrykk* (derfor den doble pilen på linjen som går fra *verk* til *uttrykk* i figuren). Et *uttrykk*, derimot, realiserer ett, og bare ett, *verk* (derfor er det én pil på linjen som går fra *uttrykk* til *verk*).
Et *uttrykk* kan finnes i én eller flere *manifestasjoner*, mens en *manifestasjon* kan inneholde ett eller flere *uttrykk* (derfor er det doble piler i begge retninger for linjen som går mellom *uttrykk* og *manifestasjon*).
En *manifestasjon* kan igjen representeres av ett eller flere *eksemplarer*, men et eksemplar kan bare representere én og bare én *manifestasjon*.

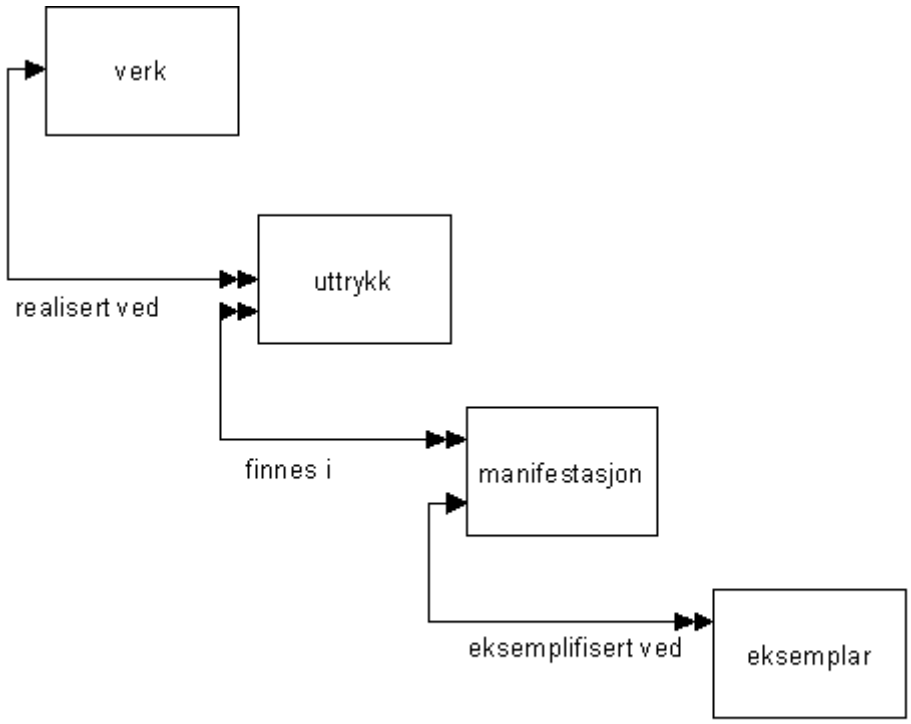

Figur 3.1: Gruppe 1: Entitetstyper og hovedrelasjoner

3.1.2 Entitetstyper i gruppe 2: person, korporasjon

Entitetstypene i gruppe 2 (som er vist i den skraverte boksen i figur 3.2) representerer de som er ansvarlige for det intellektuelle eller kunstneriske innholdet, den fysiske produksjonen og spredningen, eller som har ansvaret for å ta vare på entitetstypene i gruppe 1. Entitetstypene i gruppe 2 omfatter *person* (et individ) og *korporasjon* (en organisasjon eller en gruppe av individer og/eller organisasjoner).

Diagrammet i figur 3.2 viser den typen ”ansvars”-relasjoner som eksisterer mellom entitetstypene i gruppe 2 og gruppe 1. Diagrammet viser at *verk* kan være skapt av én eller

flere *personer* og/eller av én eller flere *korporasjoner*. Motsatt kan en *person* eller en *korporasjon* skape mer enn ett *verk*.
Et *uttrykk* kan bli realisert av én eller flere *personer* og/eller av én eller flere *korporasjoner*, og en *person* eller en *korporasjon* kan realisere ett eller flere *uttrykk*.
En *manifestasjon* kan bli produsert av én eller flere *personer* eller *korporasjoner*, og en *person* eller en *korporasjon* kan produsere én eller flere *manifestasjoner*.
Et *eksemplar* kan være eiet av én eller flere *personer* og/eller *korporasjoner*, og en *person* eller *korporasjon* kan eie ett eller flere *eksemplarer*.

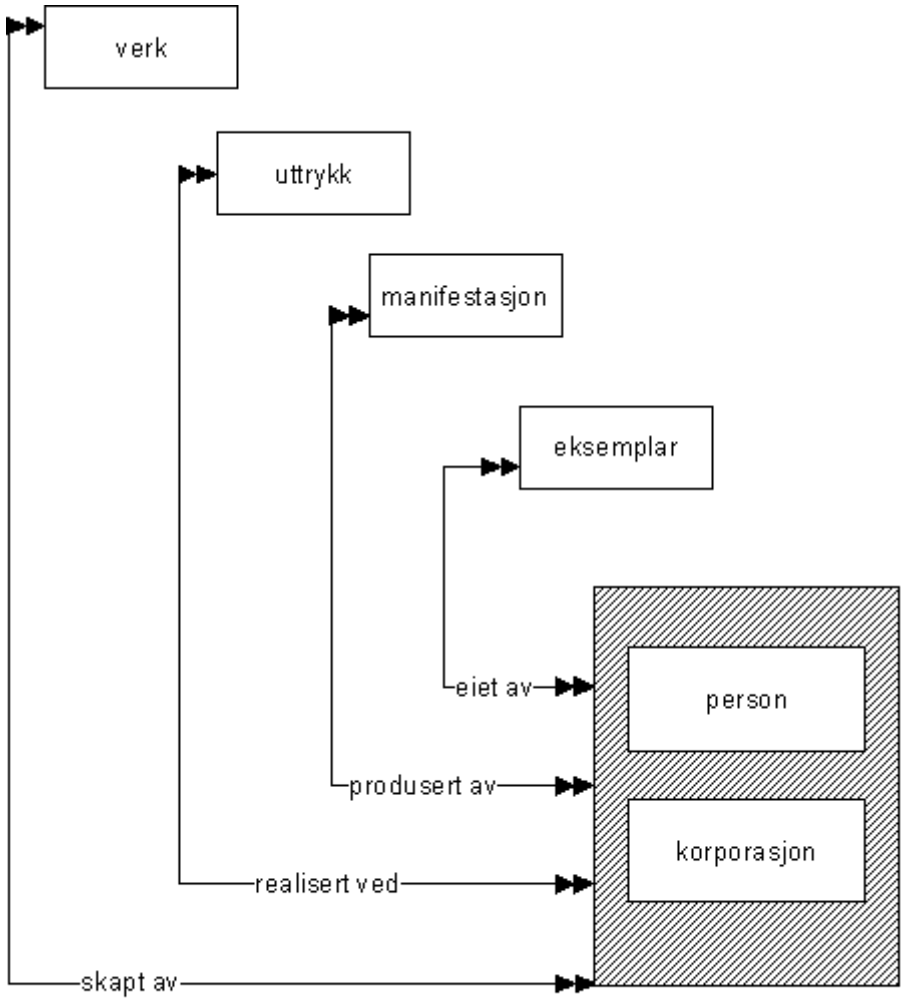

Figur 3.2: Gruppe 2: Entitetstyper og ansvarsrelasjoner

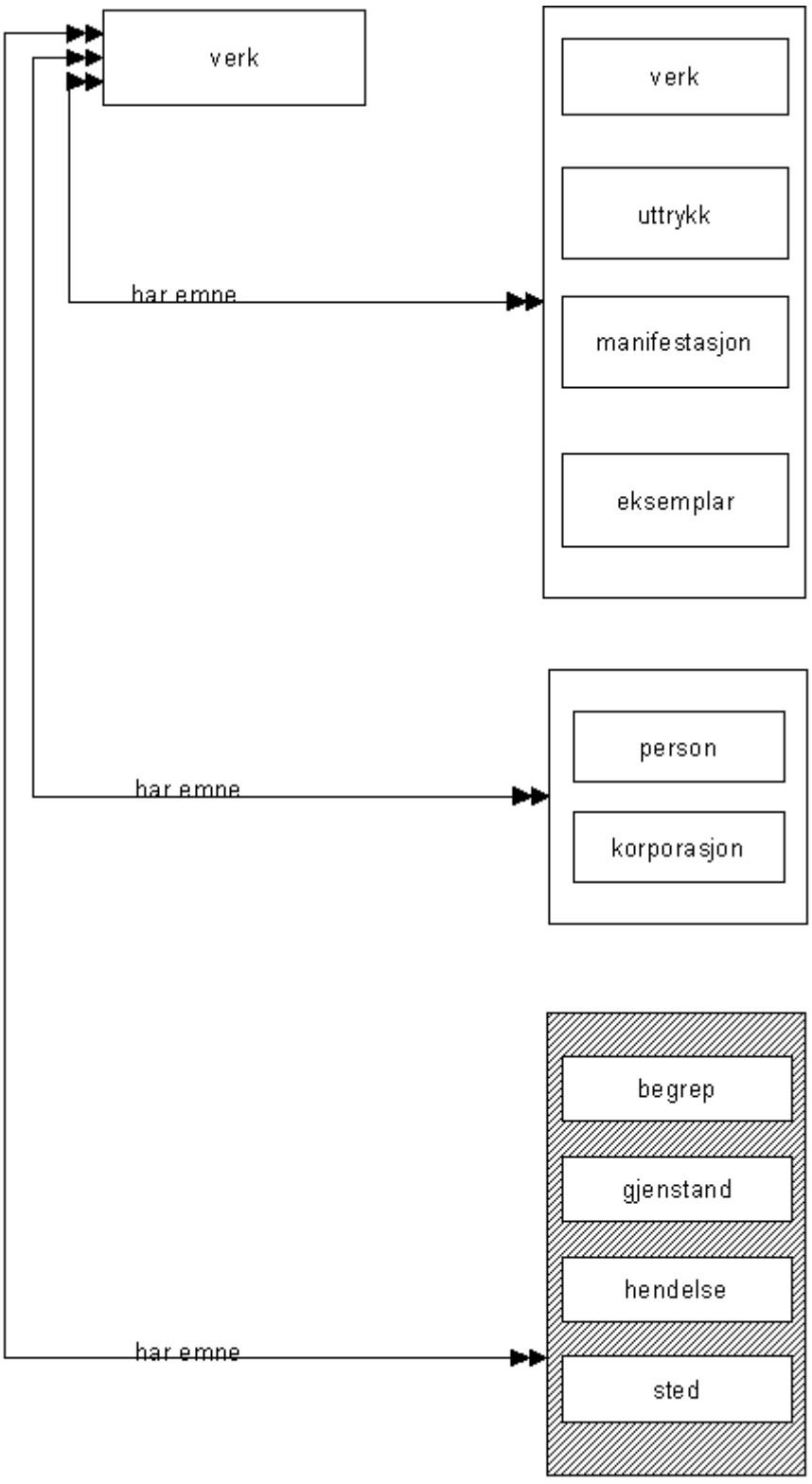

Figur 3.3: Gruppe 3: Entitetstyper og "emne"-relasjoner

3.1.3 Entitetstyper i gruppe 3: begrep, gjenstand, hendelse og sted

Entitetstypene i gruppe 3 (vist i den skraverte boksen i figur 3.3) representerer et ekstra sett av entitetstyper som fungerer som emner for *verk*. Gruppen inkluderer *begrep* (en abstrakt tanke eller idé), *gjenstand* (en konkret ting), *hendelse* (en handling eller forekomst) og *sted* (et geografisk sted).

Diagrammet viser ”emne”-relasjonen mellom entitstypene i gruppe 3 og *verk*-entiteten i gruppe 1. Diagrammet viser også at emnet for et *verk* kan være ett eller flere *begrep,* én eller flere *gjenstander,* én eller flere *hendelser*, og/eller ett eller flere *steder*. Motsatt kan et *begrep, en gjenstand, en hendelse* og/eller et *sted* være emne for ett eller flere *verk*.

Diagrammet viser også ”emne”-relasjonen mellom *verk* og entitetstypene i gruppe 1 og gruppe 2. Diagrammet viser at emnet for et verk kan være ett eller flere *verk* eller *uttrykk,* én eller flere *manifestasjoner,* ett eller flere *eksemplarer,* én eller flere *personer* og/eller *korporasjoner*.

3.2 Entitetstypene

3.2.1 Verk

Den første entitetstypen som er definert, er *verk*: et selvstendig intellektuelt eller kunstnerisk arbeid.

Et *verk* er en abstrakt entitet. Det er ikke noe enkelt, fysisk objekt man kan peke på som *verket*. Vi gjenkjenner *verket* gjennom individuelle realiseringer eller *uttrykk* av *verket*, men *verket* selv eksisterer bare som det felles innhold av og blant de forskjellige *uttrykk* av *verket*. Når vi snakker om Homers *Illiaden* som et *verk*, er vårt referansepunkt ikke en spesiell resitasjon eller trykt tekst av *verket*, men det intellektuelle arbeidet som ligger til grunn for alle de forskjellige *uttrykkene* av *verket*.

Fordi forestillingen om et *verk* er abstrakt, er det vanskelig å definere presise grenser for entitetstypen. Oppfatningen av hva som utgjør et *verk,* og hvor grensen går mellom to *verk,* kan faktisk bli vurdert forskjellig fra kultur til kultur. Som en følge av dette, kan de bibliografiske reglene i ulike kulturer eller nasjonale grupper variere når det gjelder de kriterier som brukes for å bestemme grensene mellom to *verk*.

Innenfor rammen av denne studien var det hensiktsmessig å se på variasjoner av teksten som inngår i revisjoner eller oppdateringer av en tidligere tekst som *uttrykk* av samme *verk* (dvs. at variasjoner i teksten ikke ses på som egne *verk*). Tilsvarende vil forkortelser eller utvidelser av en eksisterende tekst, eller tillegg av deler eller akkompagnement til et musikkverk bli sett på som forskjellige *uttrykk* av det samme *verket*. Oversettelser fra et språk til et annet, musikalske transkripsjoner og arrangementer, dubbede eller tekstede versjoner av en film er også sett på som forskjellige *uttrykk* av det samme originale *verket*.

Eksempler

- v_1 Henry Grays *Anatomy of the human body*
    - u_1 tekst og illustrasjon til første utgaven

    - u_2 tekst og illustrasjon til andre utgaven
    - u_3 tekst og illustrasjon til tredje utgaven
    - .....
- v_2 J.S. Bachs *Die Kunst der Fuge*
    - u_1 komponistens noter for orgel
    - u_2 arrangement for kammerorkester av Anthony Lewis
    - .....
- v_3 *Jules et Jim* (film)
    - u_1 den originale franskspråklige versjonen
    - u_2 den originale versjonen tekstet på engelsk
    - .....

Men hvis en modifikasjon av et *verk* omfatter en betydelig grad av uavhengig, intellektuelt eller kunstnerisk arbeid, vil resultatet i denne studien bli sett på som et nytt *verk*. Derfor vil parafraser, gjendiktning, bearbeidelser for barn, parodier, musikalske variasjoner over et tema og frie transkripsjoner av et musikkverk bli sett på som nye *verk*. Tilsvarende vil bearbeidelse av et *verk* fra én litterær eller kunstnerisk form til en annen (f.eks. dramatisering, tilpasning fra ett grafisk medium til et annet) bli sett på som nye *verk*. Utdrag, sammendrag og forkortede gjengivelser er også å betrakte som nye *verk*.

Eksempler

- v_1 John Bunyans *The pilgrim's progress*
- v_2 en anonym bearbeidelse av *The pilgrim's progress* for unge lesere
- ...
- v_1 William Shakespeares *Romeo and Juliet*
- v_2 Franco Zeffirellis film *Romeo and Juliet*
- v_3 Baz Luhrmanns film *William Shakespeare's Romeo and Juliet*
- ...

Å definere *verk* som en entitetstype tjener en rekke formål. Det tillater oss å navngi og knytte relasjoner til det abstrakte intellektuelle eller kunstneriske arbeidet som omfatter alle individuelle *uttrykk* av *verket*. Således vil vi, når vi beskriver et tekstkritisk *verk* som omhandler Homers *Illiaden*, være i stand til å relatere det tekstkritiske *verket* til *verket* som er dets emne. Ved å navngi Homers *verk* og definere relasjonen mellom dette og det tekstkritiske *verket*, kan vi angi at emnet i det tekstkritiske verket faktisk er den abstrakte entiteten vi allerede kjenner som *Illiaden* og ikke et eller annet spesifikt *uttrykk* av dette *verket*.

Ved å definere *verk* som en entitetstype kan vi også opprette indirekte relasjoner mellom *uttrykk* av samme *verk* i de tilfellene hvor vi ikke kan lage direkte relasjoner mellom individuelle *uttrykk*. Det kan eksistere mange oversettelser av et *verk* (f.eks. av *Anne of Green Gables*). Det er ikke alltid mulig eller nødvendig å spesifisere hvilken tekst som ligger til grunn for oversettelsen. I slike tilfelle kan vi ikke opprette en direkte relasjon mellom

individuelle *uttrykk* av *verket* (dvs. mellom oversettelsen og teksten som lå til grunn for oversettelsen), men vi kan lage indirekte relasjoner mellom de forskjellige *uttrykkene* ved at de alle har direkte relasjon til den entiteten vi kaller *verket*.

Det å etablere relasjoner indirekte mellom *uttrykk* av et *verk,* ved at hvert *uttrykk* er relatert direkte til *verket,* er ofte den mest effektive måten å gruppere relaterte *uttrykk* på. Som en følge av dette, blir det navnet vi gir *verket* også et samlenavn for hele settet eller gruppen av *uttrykk* som er realiseringer av det samme intellektuelle eller kunstneriske arbeidet (f.eks. *Lancelot du Lac*). Det er entitetstypen definert som *verk* som gir oss denne grupperingsmuligheten.

3.2.2 Uttrykk

Den andre entitetstypen som er definert, er *uttrykk*: den intellektuelle eller kunstneriske realiseringen av et *verk* i form av alfa-numerisk, musikalsk eller koreografisk notasjon, lyd, bilde, gjenstand, bevegelse etc., eller enhver kombinasjon av slike former.

Et *uttrykk* er den spesielle intellektuelle eller kunstneriske formen et *verk* får hver gang det ”virkeliggjøres”. *Uttrykk* omfatter f.eks. de spesifikke ordene, setningene eller avsnittene som er resultatet av realiseringen av et *verk* i form av en tekst, eller *uttrykk* omfatter de bestemte notene, fraseringene etc. som er resultatet av realiseringen av et musikk*verk*. Grensene for entitetstypen *uttrykk* er definert slik at aspekter vedrørende fysisk form som f.eks. skrifttype og layout ikke er en integrerende del av den intellektuelle eller kunstneriske realiseringen av *verket* som sådan.

I den grad formen er et karaktertrekk ved *uttrykket,* vil enhver endring i form (f.eks. fra alfa-numerisk notasjon til tale) resultere i et nytt *uttrykk*. Tilsvarende vil endringer i intellektuelle uttrykksformer eller besetninger som brukes for å uttrykke et *verk* (f.eks. oversettelser fra et språk til et annet) resultere i produksjon av et nytt *uttrykk*. Strengt tatt vil enhver endring i det intellektuelle eller kunstneriske innholdet utgjøre en endring i *uttrykket*. Hvis en tekst blir revidert eller endret, vil *uttrykket* som berøres bli betraktet som et nytt *uttrykk,* uansett hvor liten modifikasjonen av det opprinnelige *uttrykket* er.

Eksempler

- v_1 Ellwangers *Tennis--bis zum Turnierspieler*
    - u_1 den originale tyske teksten
    - u_2 den engelske oversettelsen av Wendy Gill
    - ...
- v_1 Franz Schuberts *Forellen-Quintett*
    - u_1 komponistens partitur
    - u_2 en fremførelse av Amadeus Quartet og Hephzibah Menuhin på klaver
    - u_3 en fremførelse av Cleveland Quartet og Yo-Yo Ma på cello
    - ...

Om man skiller bibliografisk mellom forskjellige *uttrykk* av et verk, vil til en viss grad avhenge av *verket* selv og i tillegg av de behov man antar brukerne har for å skille dem. Forskjeller i *uttrykkenes* form (f.eks. forskjellen mellom *uttrykket* av et *verk* i form av

musikknoter og av *uttrykket* av det samme *verket* som lydopptak) vil normalt vises i den bibliografiske posten uansett *verkets* art. Forskjellige *uttrykk* i samme form (f.eks. reviderte versjoner av en tekst), vil ofte indirekte bli sett på som forskjellige *uttrykk* fordi variasjonene er tydelige ut fra de opplysningene som tilhører attributtet som brukes for å identifisere *manifestasjonen* som realiserer *uttrykket* (f.eks. utgaveopplysningen). Variasjoner som bare vil vise seg ved en nærmere analyse og sammenligning av *uttrykkene* (f.eks. variasjoner mellom flere av de tidligere tekstene av Shakespeares *Hamlet*), vil vanligvis bli vist i de bibliografiske opplysningene hvis *verkets* art eller betydning tilsier slik analyse, og bare hvis man antar at en slik distinksjon er av betydning for brukerne.

Det å definere *uttrykk* som en entitetstype gir oss mulighet til å synliggjøre de distinksjonene i intellektuelt eller kunstnerisk innhold som kan forekomme fra én realisasjon til en annen av samme *verk*. Ved å definere *uttrykk* som en entitetstype kan vi beskrive intellektuelle eller kunstneriske attributter som er spesielle for en realisering av et *verk,* og bruke ulikhetene i disse attributtene til å markere ulikhetene i intellektuelt eller kunstnerisk innhold.

Ved å definere *uttrykk* som en entitetstype blir det også mulig å etablere relasjoner mellom spesifikke *uttrykk* av et *verk*. Vi kan bruke entitetstypen *uttrykk* til å identifisere f.eks. den spesielle versjonen (teksten) som er grunnlaget for en oversettelse, eller til å identifisere det spesielle partituret som er brukt i fremførelsen av et musikkverk.

Vi kan også bruke entitetstypen *uttrykk* til å angi at det intellektuelle eller kunstneriske innholdet i én *manifestasjon* faktisk er det samme som *uttrykket* i en annen *manifestasjon*. Hvis to *manifestasjoner* har det samme intellektuelle eller kunstneriske innhold, kan vi lage en felles lenke mellom dem til tross for at den fysiske realiseringen av dem er forskjellig, og til tross for at ulike attributter ved *manifestasjonene* kanskje tilslører at innholdet er det samme i begge.

3.2.3 Manifestasjon

Den tredje entitetstypen som er definert, er *manifestasjon*: den konkrete utformingen av et *uttrykk* av et *verk*.

Entitetstypen definert som *manifestasjon* omfatter et bredt spekter av materialer som f.eks. manuskripter, bøker, periodika, kart, plakater, lydopptak, filmer, videoopptak, CD-ROMer eller kombidokumenter. Som entitetstype representerer *manifestasjon* alle fysiske gjenstander som har de samme karakteristika når det gjelder både intellektuelt innhold og fysisk form.

Når et *verk* blir realisert, kan *uttrykket* av *verket* bli gitt konkret form i eller på et medium som for eksempel papir, lydbånd, videobånd, lerret, gips. Den fysiske gjenstanden utgjør en *manifestasjon* av *verket*. I noen tilfeller vil det være laget bare ett enkelt fysisk eksemplar av *manifestasjonen* av *verket* (f.eks. forfatterens manuskript, et opptak for historisk lydarkiv eller et originalt maleri).
I andre tilfelle vil det være laget mange fysiske eksemplarer for å lette allmenn spredning eller distribusjon. I slike tilfeller er det vanlig å føre en mer formalisert produksjonsprosess, og en forlegger eller distributør har gjerne ansvaret for prosessen.
I andre tilfelle vil det bare bli laget et begrenset antall fysiske eksemplarer av en original med tanke på privat studium av materialet (f.eks. dubbing av et originalt opptak av et musikkverk), eller med tanke på konservering (f.eks. én fotokopi lages av en forfatters originalmanuskript på holdbart papir). Om rammen for produksjonen er vid (f.eks. publisering) eller begrenset (f.eks. kopier for private studier), utgjør settet av kopier som lages i hvert tilfelle, en

manifestasjon. Alle eksemplarer som er laget, og som tilhører samme sett, anses å være kopier av samme *manifestasjon*.

Grensene mellom to *manifestasjoner* trekkes på grunnlag av både intellektuelt innhold og fysisk form. Når produksjonsprosessen innebærer endringer i fysisk form, er produktet å anse som en ny *manifestasjon*. Endringer i fysisk form inkluderer endringer som vedrører fremvisningsaspekter (f.eks. endring i skrifttyper, skriftstørrelsen eller layout), endringer i fysisk materiale (f.eks. et skifte fra papir til mikrofilm som bærer av innholdet) og endring av informasjonsbærende medium (f.eks. fra kassett til kompaktplate).
Der hvor produksjonsprosessen involverer en forlegger, et trykkeri, en distributør etc. og det er endringer i produktet som er relatert til publisering, markedsføring etc. (f.eks. et skifte av forlegger, eller ny "innpakning"), kan resultatet anses som en ny *manifestasjon*.
Hver gang produksjonsprosessen innebærer endringer, tillegg eller strykninger som vedrører det intellektuelle eller kunstneriske innholdet, er resultatet en ny *manifestasjon* av et nytt *uttrykk* av *verket*.

Eksempler

- v_1 Harry Lindgrens *Geometric dissections*
    - u_1 original tekst med tittelen *Geometric dissections*
        - m_1 boken utgitt i 1964 av Van Nostrand
    - u_2 revidert tekst med tittel: *Recreational problems in geometric dissections...*
        - m_1 boken utgitt i 1972 av Dover
- v_1 J. S. Bachs *Sechs Suiten für Violoncello solo*
    - u_1 fremførelser av Janos Starker tatt opp i 1963 og 1965
        - m_1 opptak utgitt på grammofonplate med avspillingshastighet 33 1/3 r/min i 1965 av Mercury
        - m_2 opptak gjenutgitt på kompaktplate i 1991 av Mercury
    - u_2 opptak av fremførelse av Yo-Yo Ma i 1983
        - m_1 opptak utgitt på grammofonplate med avspillingshastighet 33 1/3 r/min i 1983 av CBS Records
        - m_2 opptak gjenutgitt på kompaktplate i 1992 av CBS Records
- v_1 Jean Jolivets *Vraie description des Gaules...*
    - u_1 kartografens originale fremstilling
        - m_1 kartet utgitt i 1570
        - m_2 faksimile utgitt i 1974 av Hier et demain
- v_1 *The Wall Street journal*
    - u_1 Eastern edition
        - m_1 den trykte utgaven av Eastern edition
        - m_2 mikrofilm av Eastern edition

- u_2 Western edition
    - m_1 den trykte utgaven av Western edition
    - m_2 mikrofilm av Western edition

Endringer som vedrører eksemplarene, og som skjer med eller uten hensikt i produksjonsprosessen, resulterer strengt tatt i en ny *manifestasjon*. En *manifestasjon* som er et resultat av en slik endring, kan betegnes som en spesiell versjon eller utgave av publikasjonen.

Endringer som skjer med et spesielt eksemplar etter at produksjonsprosessen er ferdig (f.eks. tap av en side eller ny innbinding), fører ikke til en ny *manifestasjon*. Et slikt eksemplar anses bare som et eksemplar av *manifestasjonen* som avviker fra eksemplarene som ellers er produsert.

Ved å definere *manifestasjon* som en entitetstype blir det mulig å betegne og beskrive det totale settet av *eksemplarer* som et resultat av én enkelt fysisk realisering eller produksjon. Entitetstypen *manifestasjon* gjør det mulig å beskrive de karakteristika som er felles for alle eksemplarene av en gitt publikasjon, utgave, utsendelse etc. og å beskrive unika som manuskripter, originale malerier etc.

Med entitetstypen *manifestasjon* kan vi beskrive de fysiske karakteristika for et sett av *eksemplarer* og de karakteristika som er forbundet med produksjon og distribusjon av dette settet. Dette kan være viktige faktorer som gjøre det mulig å velge en *manifestasjon* som passer til de fysiske behov og betingelser og til å finne frem til og anskaffe et eksemplar av denne.

Ved å definere *manifestasjon* som en entitetstype blir det også mulig å etablere relasjoner mellom spesifikke *manifestasjoner* av et *verk*. Vi kan f.eks. benytte relasjonene mellom *manifestasjoner* til å finne frem til den spesielle publikasjonen som ble benyttet til å lage en mikroreproduksjon.

3.2.4 Eksemplar

Den fjerde entitetstypen som er definert, er *eksemplar*: et enkelt eksemplar av en *manifestasjon*.

Entitetstypen definert som *eksemplar* er en konkret type. I mange tilfelle er det en enkelt, fysisk gjenstand (f.eks. et eksemplar av en monografi i ett bind eller en enkelt lydkassett). Men det er ganger hvor entiteten definert som *eksemplar* består av mer enn én fysisk gjenstand (f.eks. en monografi som er utgitt som to separate bind, et lydopptak som er utgitt på tre kompaktplater).

Når det gjelder intellektuelt innhold og fysisk form, er et *eksemplar* som tjener som et eksempel på en *manifestasjon*, som regel lik *manifestasjonen* selv. Men det kan forekomme variasjoner fra ett *eksemplar* til et annet, selv når *eksemplaret* er eksempler på den samme *manifestasjonen*. Slike variasjoner er da et resultat av handlinger og hendelser på *eksemplaret* som er utenfor forleggerens kontroll (f.eks. skade som oppstår etter at *eksemplaret* ble produsert eller innbinding foretatt av et bibliotek).

Eksempler

- v_1 Ronald Haymans *Playback*

        - u_1 forfatterens tekst redigert for publisering
            - m_1 boken utgitt i 1973 av Davis-Poynter
                - e_1 eksemplar som er signert av forfatteren
- v_1 Allan Wakemans *Jabberwocky*
    - u_1 forfatterens design for spillet og forklarende tekst
        - m_1 spillet og medfølgende kommentarer for lærere utgitt i 1974 av Longman
            - e_1 eksemplar som mangler kommentarer for lærere

Ved å definere *eksemplar* som en entitetstype blir det mulig å identifisere individuelle eksemplarer av en *manifestasjon* og beskrive de karakteristika som gjelder for et gitt eksemplar, og som gjelder transaksjoner som for eksempel utlån.

Ved å definere entitetstypen *eksemplar* blir det også mulig å etablere relasjoner mellom individuelle eksemplarer av *manifestasjoner*.

3.2.5 Person

Den femte entitetstypen som er definert, er *person*: et individ.

Entitetstypen definert som *person* omfatter både nålevende og avdøde.

Eksempler

- p_1 Margaret Atwood
- p_2 Hans Christian Andersen
- p_3 Dronning Viktoria
- p_4 Anatole France
- ...

Det har vært hensiktsmessig å behandle *personer* som entiteter bare i den utstrekning de er involvert i å skape eller fremføre et *verk* (f.eks. som forfattere, komponister, kunstnere, redaktører, oversettere, dirigenter eller utøvere), eller i den utstrekning de er emne for et *verk* (f.eks. som omhandlet person i et biografisk eller selvbiografisk *verk* eller emne i en fortelling).

Ved å definere entitetstypen *person* blir det mulig å navngi og identifisere personene på en entydig måte uavhengig av hvordan navnet forekommer på eller i et spesielt *uttrykk* eller en spesiell *manifestasjon* av et *verk*.

Ved å definere entitetstypen *person* blir det også mulig å etablere relasjoner mellom en gitt *person* og et *verk* eller *uttrykk* av et *verk* som denne *personen* er ansvarlig for eller mellom et *verk* og den *personen* som er emne for *verket*.

3.2.6 Korporasjon

Den sjette entitetstypen som er definert, er *korporasjon*: en organisasjon eller en gruppe av individer og/eller organisasjoner som opptrer som en enhet.

Entitetstypen definert som *korporasjon* omfatter organisasjoner og grupper av individer og/eller organisasjoner som kan identifiseres ved et gitt navn. Dette inkluderer tilfeldige grupper og etablerte grupper av typen møter, konferanser, kongresser, ekspedisjoner, utstillinger, festivaler, messer etc. Entitetstypen omfatter også organisasjoner som opptrer som territoriale myndigheter og som utøver eller påberoper seg å utøve, styringsfunksjoner over et bestemt område som f.eks. et forbund, en stat, en region, en kommune. Entitetstypen omfatter organisasjoner og grupper som er opphørt å eksistere så vel som dem som fortsatt er i virksomhet.

Eksempler

- k_1 Museum of American Folk Art
- k_2 BBC Symphony Orchestra
- k_3 Symposium on Glaucoma
- k_4 Troms fylkeskommune
- ...

Det har vært hensiktsmessig å behandle *korporasjoner* som entiteter bare i den utstrekning de er involvert i å skape eller realisere et *verk* (f.eks. som sponsorer eller oppdragsgivere), eller de er emne for et *verk* (f.eks. som emne i en historisk fremstilling).

Ved å definere entitetstypen *korporasjon* blir det mulig å navngi og identifisere organisasjoner og grupper på en konsistent måte uavhengig av hvordan navnet på organisasjonen eller gruppen opptrer på eller i et gitt *uttrykk* eller i en gitt *manifestasjon* av et *verk*.

Definisjonen av *korporasjon* som en entitetstype gjør det også mulig å etablere relasjoner mellom en gitt *korporasjon* og et *verk* eller et *uttrykk* av et *verk* som denne *korporasjonen* er ansvarlig for, og det blir mulig å etablere en relasjon mellom et *verk* og *korporasjonen* som er emne for *verket*.

3.2.7 Begrep

Den syvende entitetstypen som er definert, er *begrep*: en abstrakt tanke eller idé.

Entitetstypen definert som *begrep* omfatter hele spekteret av abstraksjoner som kan være emne for et *verk*: kunnskapsområder, fagområder, tankeretninger (filosofier, religioner, politiske ideologier etc.), teorier, prosesser, teknikker, praksis m.m. Et *begrep* kan være vidt og generelt eller smalt og presist definert.

Eksempler

- b_1 Økonomi
- b_2 Romantikk
- b_3 Akustikk
- b_4 Marxisme
- ...

Det har vært hensiktsmessig å behandle *begrep* som entiteter bare i den grad de er emner for *verk* (f.eks. som emne for en filosofisk avhandling eller som emne for en kritikk av en filosofisk skole).

Ved å definere *begrep* som en entitetstype blir det mulig å navngi og identifisere *begrep* på en konsistent måte uavhengig av om betegnelsen på *begrepet* forekommer eller ei i eller på et gitt *uttrykk* eller en gitt *manifestasjon* av et *verk*.

Ved å definere *begrep* som en entitetstype blir det også mulig å etablere relasjoner mellom et *verk* og *begrepet* som er emne for *verket*.

3.2.8 Gjenstand

Den åttende entitetstypen som er definert, er *gjenstand*: et fysisk objekt.

Entitetstypen definert som *gjenstand* omfatter hele spekteret av fysiske gjenstander som kan være emne for et *verk*: levende og livløse skapninger som finnes i naturen; faste, flyttbare og bevegelige menneskeskapte gjenstander, samt gjenstander som ikke lenger finnes.

Eksempler

- g_1 Buckingham Palace
- g_2 Nidarosdomen
- g_3 Kon-Tiki
- g_4 Eiffeltårnet
- ...

Det har vært hensiktsmessig å behandle *gjenstander* som entiteter bare i den utstrekning de er emner for *verk* (f.eks. som emne for en vitenskapelig studie).

Ved å definere *gjenstand* som en entitetstype blir det mulig å navngi og identifisere en *gjenstand* på en konsistent måte uavhengig av om benevnelsen på *gjenstanden* forekommer eller ei i eller på et gitt *uttrykk* eller en gitt *manifestasjon* av et *verk*.

Ved å definere *gjenstand* som en entitetstype blir det også mulig å etablere relasjoner mellom et *verk* og *gjenstanden* som er emne for *verket*.

3.2.9 Hendelse

Den niende entitetstypen som er definert, er *hendelse*: en handling eller hendelse.

Entitetstypen definert som *hendelse* omfatter hele spekteret av handlinger, hendelser og forekomster som kan være emne for et *verk*: historiske hendelser, epoker, tidsperioder etc.

Eksempler

- h_1 Menstadslaget
- h_2 Slaget ved Hastings
- h_3 Opplysningstiden
- h_4 Det nittende århundre

- ...

Det har vært hensiktsmessig å behandle *hendelser* som entiteter bare i den utstrekning de er emner for et *verk* (f.eks. emne for en historisk avhandling, emne for et maleri).

Ved å definere entitetstypen *hendelse* blir det mulig å navngi og identifisere *hendelsen* på en konsistent måte uavhengig av om betegnelsen på *hendelsen* forekommer eller ei i eller på et gitt *uttrykk* eller en gitt *manifestasjon* av et *verk.*

Ved å definere entitetstypen *hendelse* blir det også mulig å etablere relasjoner mellom et *verk* og *hendelsen* som er emne for *verket*.

3.2.10 Sted

Den tiende entitetstypen som er definert, er *sted*: et geografisk sted.

Entitetstypen definert som *sted* omfatter hele spekteret av steder: på og utenfor jorden, historiske og samtidige steder, geografiske formasjoner og geopolitiske rettsområder.

Eksempler

- s_1 Sognefjorden
- s_2 Beringstredet
- s_3 Rondane nasjonalpark
- s_4 Bristol
- ...

Det har vært hensiktsmessig å behandle *steder* som entiteter bare i den utstrekning de er emner for et *verk* (f.eks. emne for et kart eller atlas eller for en reiseguide).

Ved å definere entitetstypen *sted,* blir det mulig å navngi og identifisere *stedet* på en konsistent måte uavhengig av om betegnelsen for *stedet* forekommer eller ei i eller på et gitt *uttrykk* eller en gitt *manifestasjon* av et *verk.*

Definisjonen av entitetstypen *sted* gjør det også mulig å etablere relasjoner mellom et *verk* og *stedet* som er emne for *verket*.

3.3 Sammensatte entitetstyper og deltyper

Eksemplene som er brukt i avsnittene 3.2.1 til og med 3.2.4 for å illustrere entitetstypene *verk, uttrykk, manifestasjon* og *eksemplar,* viser entitetene primært som selvstendige enheter (f.eks. Shakespeares *Romeo and Juliet* som eksempel på et *verk,* en spesiell fremføring av Schuberts *Forellen-Quintett* som eksempel på et *uttrykk*). Modellens struktur tillater oss imidlertid å vise sammensatte entiteter så vel som deler av en entitet på samme måte som vi vil representere entitetene som ses på som udelelige entiteter. Dette vil si at fra et logisk synspunkt kan f.eks. entiteten *verk* være en samling av individuelle *verk* satt sammen av en redaktør eller kompilator i form av en antologi. Et *verk* kan være et sett av individuelle monografier satt sammen av en forlegger til en serie, eller det kan være en samling av private papirer organisert i et arkiv som en samlet avlevering. Tilsvarende kan entiteten *verk* representere en

intellektuell eller kunstnerisk frittstående del av et større *verk* f.eks. et kapittel av en rapport, et segment av et kart, eller en artikkel i et tidsskrift.

Det har vært hensiktsmessig å la sammensatte entiteter og selvstendige deler av en entitet operere på samme måte som hele, ikke sammensatte entiteter. Sammensatte entiteter og selvstendige deler av en entitet er definert på samme måte. De har de samme karakteristika, og det kan defineres relasjoner mellom dem på samme måte som for hele, ikke sammensatte entiteter. Avsnittene 5.3.1.1, 5.3.2.1, 5.3.4.1 og 5.3.6.1 inneholder mer informasjon om sammensatte entiteter og deler av entiteter i forbindelse med beskrivelsen av helhet/del-relasjoner.

Eksempler

- v_1 Robertson Davies' *The Deptford trilogy*
    - $v_{1.1}$ Robertson Davies' *Fifth business*
    - $v_{1.2}$ Robertson Davies' *The manticore*
    - $v_{1.3}$ Robertson Davies' *World of wonders*
- v_1 *Visible speech*, redigert av Howard Bibb
    - $v_{1.1}$ Bind 1: *Segmentals*, med innledning av Alex Hanes-White
    - $v_{1.2}$ Bind 2: *Suprasegmentals*, av Mary Loftus
        - u_1 forfatterens tekst redigert for publisering
            - m_1 den elektroniske utgaven utgitt på 3 disketter i 1994 av Partners in Speech
                - $m_{1.1}$ del 1 (1 elektronisk diskett)
                - $m_{1.2}$ del 2 (2 elektroniske disketter + en 104 siders manual)
- v_1 The Ordnance Survey's *1:50.000 Landranger series*
    - $v_{1.1}$ Mansfield and the Dukeries
        - u_1 revidert kart med vesentlige endringer og metriske høydekurver
            - m_1 kartet trykt i 1985
- $v_{1.2}$ Luton and Hertford
    - u_1 revidert kart med vesentlige endringer
        - m_1 kartet trykt i 1984
- ....

4. ATTRIBUTTER

4.1 Entitetenes attributter
4.2 Attributter for verk
4.3 Attributter for uttrykk
4.4 Attributter for manifestasjon
4.5 Attributter for eksemplar
4.6 Attributter for person
4.7 Attributter for korporasjon
4.8 Attributter for begrep
4.9 Attributter for gjenstand
4.10 Attributter for hendelse
4.11 Attributter for sted

4.1 Entitetstypenes attributter

Til hver av entitetstypene er det tilordnet et sett av karakteristika eller attributter. En entitets attributter er middelet brukerne har til å formulere søkespørsmål og til å tolke svarene når man søker etter opplysninger om en spesiell entitet.

Attributtene faller i to kategorier. Det er på den ene siden attributter som er en integrert del av entiteten, og på den andre siden de som legges til. Den første kategorien inkluderer ikke bare fysiske karakteristika (f.eks. det fysiske materialet og størrelsen på et objekt), men også egenskaper som kan karakteriseres som ”etikettopplysninger” (f.eks. utsagn som opptrer på tittelsiden, omslaget eller informasjonsbæreren). Den andre kategorien inkluderer tilordnede identifikatorer for en entitet (f.eks. nummer fra en tematisk verkfortegnelse for et musikkverk) og informasjon om entitetens kontekst (f.eks. den politiske kontekst som et *verk* ble skapt i). Attributter som er integrert i en entitet, kan vanligvis bestemmes ved å undersøke selve entiteten. De som legges til, krever ofte bruk av en ekstern kilde.

En bestemt forekomst av en entitetstype vil normalt ha bare én verdi for hvert attributt (f.eks. verdien for ”fysisk materiale”-attributtet for et gitt objekt kan være ”plast”). I noen tilfelle vil imidlertid en gitt forekomst av en entitetstype kunne ha flere verdier for et enkelt attributt (f.eks. en bok kan inneholde mer enn én angivelse som viser ”tittelen på *manifestasjonen*”). Det er også tilfeller der verdien av et attributt for en gitt forekomst kan endre seg over tid (f.eks. ”omfanget” av en serie vil endre seg etter hvert som nye bind utgis). En attributts verdi, spesielt for et som blir tilordnet, for en gitt forekomst kan noen ganger variere, avhengig av kilden som brukes som referansepunkt.

Attributtene som er definert for en entitetstype, vil ikke nødvendigvis forekomme i alle forekomster av entitetstypen. I listen av attributter for hver entitetstype er de som er generelt i bruk for entitetstypen som helhet listet opp først. De attributter som bare er i bruk for en undergruppe av entitetstypen, er listet opp til slutt. De sistnevnte er angitt med en term som viser hvilken undergruppe de er relevante for (f.eks. musikkverk som en undergruppe av *verk*). Alle forekomster av en entitetstype eller alle forekomster av en undergruppe av entitetstypen vil imidlertid ikke ha alle de attributtene som er listet opp.

Ved første øyekast kan det se ut som om visse attributter dublerer objekter av interesse som er blitt spesielt definert som entitetstyper, og som er lenket til den gitte entiteten gjennom relasjoner. For eksempel kan det se ut som om attributtet ”ansvarsangivelse” for

manifestasjonen opptrer som en parallell til entitetene *person* og *korporasjon* og ”ansvars”-relasjonen som lenker disse entitetene med *verk* og/eller *uttrykk* som *manifestasjonen* inneholder. Attributtet definert som ”ansvarsangivelse” angår imidlertid direkte den ”etikettopplysningen” som opptrer i selve *manifestasjonen*. Dette er ikke det samme som relasjonen mellom *verket* som *manifestasjonen* inneholder, og den *personen* og/eller *korporasjonen* som er ansvarlig for produksjonen eller realiseringen av *verket*. I mange tilfelle vil informasjonen som finnes i attributtet ”ansvarsangivelse”, være den samme som den som reflekteres gjennom relasjonen mellom *verket* og/eller *uttrykket* og *personen* og/eller *korporasjonen* som er ansvarlig.

Informasjonen behøver imidlertid ikke alltid være den samme. Ved å etablere ansvarsrelasjoner til entitetstypene *person* og *korporasjon* er det mulig å korrigere gale eller villedende opplysninger som finnes i attributtet ”ansvarsangivelse”. Det er også mulig å utdype de opplysningene som ligger i attributtet ”ansvarsangivelse”. Bruk av ansvarsrelasjonen til entitetstypene *person* og *korporasjon* gjør det mulig å identifisere *personen* eller *korporasjonen* på en konsistent måte uavhengig av hvordan *personen* eller *korporasjonen* blir angitt i ”ansvarsangivelsen” i den spesielle *manifestasjonen*.

Modellen parallellfører ikke entitetsrelasjoner med attributter i alle tilfellene der dette kunne vært gjort. ”Utgivelsessted/distribusjonssted” er f.eks. definert som et attributt for entitetstypen *manifestasjon* for å reflektere angivelsen av utgivelsessted slik det forekommer i *manifestasjonen*. Siden modellen også definerer *sted* som en entitetstype, hadde det vært mulig å definere en ekstra relasjon som lenket entitetstypen *sted* enten direkte til *manifestasjon* eller indirekte gjennom entitetstypene *person* og *korporasjon* som er lenket til *manifestasjon* gjennom produksjonsrelasjonen. For å lage en fullt utviklet datamodell ville det være korrekt å definere flere slike relasjoner. Innenfor rammen av denne studien anså man det ikke å være hensiktsmessig å ha en konseptuell modell som reflekterte alle disse mulighetene. Som i eksemplet med ”utgivelsessted” ble det ansett som tilstrekkelig å definere et attributt som reflekterer beskrivelsesinformasjonen som sådan uten å analysere dette videre for å skissere parallelle entitesrelasjoner. Skissering av slike parallelle relasjoner ble bare gjort i de tilfelle hvor det så ut til å være et behov for å kunne ha en kontrollert eller normalisert tilgang til de opplysningene som fremgår av attributtene.

Attributtene fremkom ved en logisk analyse av opplysninger som vanligvis forekommer i bibliografiske poster. Hovedkildene som ble brukt i analysen, inkluderer *International Standard Bibliographic Descriptions* (ISBDs), *Guidelines for Authority and Reference Entries* (GARE), *Guidelines for Subject Authority and Reference Entries* (GSARE) og *UNIMARC Manual*. I tillegg ble opplysninger valgt ut fra andre kilder som f.eks. *AITF Categories for the Description of Works of Art*, fra innspill fra eksperter som ble konsultert da utkastet til rapporten ble utarbeidet, fra en omfattende høringsrunde av publiserte brukerstudier og fra kommentarer vi har mottatt som et resultat av en verdensomspennende høringsrunde for rapportutkastet. Definisjonsområdet for attributtene som inngår i modellen, er ment å være omfattende, men ikke uttømmende.

Det har vært hensiktsmessig å definere attributtene på et logisk nivå. Det vil si at attributtene er uttrykt med karakteristika for en entitetstype sett fra brukersynspunkt istedenfor som spesifikke opplysningselementer definert av dem som er ansvarlige for de bibliografiske opplysningene. I noen tilfelle tilsvarer det logiske attributtet et spesifikt opplysningselement (det logiske attributtet ”*manifestasjons*identifikator” er f.eks. definert på en måte som tilsvarer definisjonen av standardnummer eller tilsvarende nummer i ISBD(G)). Men i de fleste tilfelle representerer det logiske attributtet en samling av særskilte opplysningselementer (f.eks. det

logiske attributtet definert som ”tittel for *manifestasjonen*” omfatter flere ISBD-opplysningselementer: hovedtittel (inkludert nummer/navn på del), parallelltittel, noter som angir varianttittel og translittererte titler og nøkkeltittel). Beskrivelsen av de logiske attributtene som er gitt i dette kapitlet, gir en indikasjon på definisjonsområdet for hvert logisk attributt. Vedlegg A gir en detaljert oversikt over kobling av de logiske attributtene som er definert i modellen til opplysningselementene i ISBDene, *Guidelines for Authority and Reference Entries* (GARE), *Guidelines for Subject Authority and Reference Entries* (GSARE) og *UNIMARC Manual*.

Det har vært hensiktsmessig bare å ta med de logiske attributtene for entitetstypene *person, korporasjon, begrep, gjenstand, hendelse* og *sted* som normalt vises som del av en bibliografisk post. Andre logiske attributter som kommer frem i autoritetsposter er ikke tatt med.

4.2 Attributter for verk

Følgende logiske attributter er definert for entiteten *verk*:

- *verkets* tittel
- *verkets* form
- årstall for *verk*
- skillende karakteristika
- planlagt avslutning
- beregnet målgruppe
- *verkets* kontekst
- besetning (musikkverk)
- numerisk betegnelse (musikkverk)
- toneart (musikkverk)
- koordinater (kart)
- jevndøgn (kart)

4.2.1 Verkets tittel

Verkets tittel er det ord, den frase eller gruppe av tegn som navngir *verket*. Det kan være én eller flere titler tilknyttet et *verk*. Hvis et *verk* har opptråd under forskjellige titler (varierende i form, språk etc.), vil en bibliografisk institusjon vanligvis velge én av disse titlene som basis for en standardtittel. Dette for å få en entydig måte å navngi og referere til *verket* på. Andre titler som er brukt for *verket*, kan behandles som tittelvarianter. I noen tilfelle kan én av disse titlene behandles som en parallell standardtittel. Tittelen for et *verk* som er del av et større *verk*, kan bestå av bare et nummer eller en annen generell betegnelse som er avhengig av tittelen på det større *verket*.

4.2.2 Verkets form

Verkets form er den gruppen som *verket* tilhører (f.eks. roman, skuespill, dikt, essay, biografi, symfoni, konsert, sonate, kart, tegning, maleri, fotografi).

4.2.3 Årstall for verk

Årstall for *verket* er datoen (vanligvis år) da *verket* opprinnelig ble skapt. Datoen kan være en enkelt dato, et datointervall eller en serie av datoer. I de tilfelle der man ikke vet når *verket* ble skapt, kan "årstall for *verket*" settes til dato for første publisering eller utsendelse på markedet.

4.2.4 Skillende karakteristika

En "skillende karakteristikk" er enhver karakteristikk som hjelper til å skille *verket* fra et annet *verk* med samme tittel (f.eks. er det området der *verket* ble skapt som skiller det middelalderske mirakelskuespillet *The Adoration of the Shepherds* som kommer fra Coventry, fra skuespillet kjent under samme tittel, men som kommer fra Chester).

4.2.5 Planlagt avslutning

Planlagt avslutning for et *verk* viser om *verket* er beregnet å ha en avslutning eller om det skal fortsette på ubestemt tid.

4.2.6 Beregnet målgruppe

Beregnet målgruppe for *verket* er den brukergruppen som *verket* er beregnet for. Gruppen kan være angitt ved alder (f.eks. barn, ungdom, voksne), utdanningsnivå (f.eks. grunnskole eller videregående skole) eller andre kategorier.

4.2.7 Verkets kontekst

Konteksten for et *verk* er den historiske, sosiale, intellektuelle, kunstneriske eller annen sammenheng som *verket* opprinnelig ble skapt i (f.eks. det 17. århundrets gjeninnsettelse av monarkiet i England eller den estetiske bevegelse på slutten av det 19 århundre).

4.2.8 Besetning (musikkverk)

Besetning er de instrumenter, stemmer og/eller annen besetning som *verket* opprinnelig ble komponert for (f.eks. klaver, fiolin, orkester eller mannskor).

4.2.9 Numerisk betegnelse (musikkverk)

Numerisk betegnelse betyr serienummer, opusnummer eller nummer fra tematisk verkfortegnelse som er tildelt et musikk*verk* av komponist, forlegger eller en musikkekspert (f.eks. numrene Ludwig Köchel påførte Mozarts verk).

4.2.10 Toneart (musikkverk)

Toneart, i tonal musikk, er det sett av tonerelasjoner som setter en enkelt tone som sentrum (f.eks. D-dur). Tonearten for et musikk*verk* er den toneart som *verket* opprinnelig ble komponert i.

4.2.11 Koordinater (kart)

Koordinater er de grader, minutter og sekunder for lengde og bredde, eller for vinkelen for deklinasjonen og timevinkelen som gir de ytre grensene for det området kartet eller objektet gjengir.

4.2.12 Jevndøgn (kart)

Jevndøgn (ekvinoktium) er de tider av året som tjener som referanse for astronomiske kart eller modeller.

4.3 Attributter for uttrykk

Følgende logiske attributter er definert for entiteten *uttrykk*:

- *uttrykkets* tittel
- *uttrykkets* form
- årstall for *uttrykk*
- språk i *uttrykk*
- andre skillende karakteristika
- muligheter for utvidelse av *uttrykk*
- muligheter for revidering av *uttrykk*
- *uttrykkets* omfang
- sammendrag av innholdet
- *uttrykkets* kontekst
- kritiske reaksjoner på *uttrykket*
- brukerbegrensninger for *uttrykket*
- nummereringsmønster (periodika)
- forventet regularitet av heftene (periodika)
- forventet periodisitet av heftene (periodika)
- type partitur (musikknotasjon)
- besetning (musikknotasjon eller lydopptak)
- målestokk (kart eller globus)
- projeksjon (kart eller globus)
- presentasjonsteknikk (kart eller globus)
- gjengivelse av relieff (kart eller globus)

- grunnlinje, gradnett og vertikale målinger (kart eller globus)
- opptaksteknikk (fjernanalysebilder)
- spesielle karakteristika (fjernanalysebilder)
- teknikk (grafisk eller projisert bilde)

4.3.1 Uttrykkets tittel

Uttrykkets tittel er det ordet, den frasen eller den gruppen av tegn som navngir *uttrykket*. Det kan være én eller flere titler tilknyttet et *uttrykk*. Tittelen for et *uttrykk* som er del av et større *uttrykk* kan bestå av bare et nummer eller annen generell betegnelse som er avhengig av tittelen for det mer omfattende *uttrykket*.

4.3.2 Uttrykkets form

Uttrykkets form angir hvordan *verket* er vist (f.eks. gjennom alfanumerisk notasjon, musikknotasjon, talte ord, musikk, kartografisk bilde, fotografi, skulptur, dans eller miming).

4.3.3 Årstall for uttrykk

Årstall for *uttrykket* er den datoen *uttrykket* ble skapt (f.eks. datoen da teksten til et bestemt *verk* ble skrevet eller revidert, eller datoen da en sang ble fremført). Årstall for *uttrykk* kan være en enkelt dato, et datointervall eller en serie av datoer. Hvis man ikke kjenner den egentlige datoen for *uttrykket*, kan dato for utgivelse eller utsendelse på markedet brukes som årstall for *uttrykket*.

4.3.4 Språk i uttrykk

Uttrykkets språk er språket som *verket* uttrykkes i. Språk i uttrykk kan bestå av flere språk der hver verdi for attributtet refererer til en enkelt del av *uttrykket*.

4.3.5 Andre skillende karakteristika

En skillende karakteristikk er enhver karakteristikk av *uttrykket* som hjelper til å skille det fra andre *uttrykk* av samme *verk* (f.eks. navnene som brukes for å skille mellom forskjellige versjoner av den engelske teksten av Bibelen, eller en utgave eller versjonsbetegnelse som viser til det intellektuelle innholdet i et *uttrykk* av typen ”2. rev. utg.”).

4.3.6 Muligheter for utvidelse av uttrykk

Dette attributtet gjenspeiler forventningen om at *uttrykket* vil få et tillegg av intellektuell eller kunstnerisk karakter (f.eks. et *uttrykk* som ferdigstilles med én del av gangen, segment for segment eller hefte for hefte).

4.3.7 Muligheter for revidering av uttrykk

Dette attributtet gjenspeiler forventningen om at det intellektuelle eller kunstneriske innholdet i *uttrykket* vil bli revidert (f.eks. et utkast, en interimrapport eller en katalog som man forventer skal oppdateres periodisk)

4.3.8 Uttrykkets omfang

Omfanget av et *uttrykk* er kvantifiseringen av *uttrykkets* intellektuelle innhold (f.eks. antall ord i en tekst, antall setninger i et EDB-program eller antall bilder i en tegneserie). For *verk*

som uttrykkes med lyd og/eller bevegelse, kan omfang være et mål for varighet (f.eks. spilletid).

4.3.9 Sammendrag av innholdet

Et sammendrag av innholdet i et *uttrykk* er utdrag, oppsummeringer, synopser eller lister over kapitteltitler, sanger eller deler som finnes i *uttrykket*.

4.3.10 Uttrykkets kontekst

Konteksten for et *uttrykk* er den historiske, sosiale, intellektuelle, kunstneriske eller annen kontekst som *uttrykket* er skapt i (f.eks. Art Deco-perioden)

4.3.11 Kritiske reaksjoner på uttrykket

Dette attributtet er mottagelsen et *uttrykk* har fått av kritikere eller dem som skal bedømme *uttrykket* og der de kritiske reaksjonene er tatt inn i *uttrykket* som en kommentar (f.eks. ”Rost for sin bruk av ..”).

4.3.12 Brukerbegrensninger for uttrykket

Brukerbegrensninger er restriksjoner på tilgang og bruk av et *uttrykk*. Brukerbegrensninger kan skyldes opphavsrett eller restriksjoner som rettighetshaver har satt, og som går videre enn det som er nedfelt i loven om opphavsrett.

4.3.13 Nummereringsmønster (periodika)

Nummereringsmønster for et *uttrykk* som utgis som et periodikum, er det mønsteret man forventer brukt for å navngi bind/hefter etc. og/eller år for individuelle enheter av et periodikum (f.eks. bind ..., nummer ...).

4.3.14 Forventet regularitet av heftene (periodika)

Forventet regularitet av et *uttrykk* som utgis som et periodikum, er den forventede regulariteten på hefteutgivelsene (dvs. om heftene er forventet å komme regelmessig eller uregelmessig).

4.3.15 Forventet periodisitet av heftene (periodika)

Forventet periodisitet av heftene i et *uttrykk* som utgis som et periodikum, er det tidsintervallet som er forventet mellom to på hverandre følgende hefter (f.eks. ukentlig, månedlig, kvartalsvis eller årlig).

4.3.16 Type partitur (musikknotasjon)

Type partitur er det formatet som er brukt for å gjengi den musikalske komposisjonen (f.eks. orkesterpartitur, particell eller enhetspartitur).

4.3.17 Besetning (musikknotasjon eller lydopptak)

Besetning er instrumentene og/eller stemmene som er anvendt i *uttrykket* av et musikk*verk* (f.eks. to klaverer, eller sopran og alt). Instrumentene og/eller stemmene representert i et bestemt *uttrykk* av et *verk* (f.eks. i en transkripsjon, et arrangement eller en fremførelse) kan variere fra den opprinnelige besetningen for *verket*. Se også 4.2.8 Besetning (musikkverk).

4.3.18 Målestokk (kart eller globus)

Målestokken er forholdet mellom avstanden på det kartografiske *uttrykket* og tilsvarende avstand i marken. Målestokken gjelder horisontal og vertikal avstand, vinkelstørrelse og/eller annen avstand som er vist i *uttrykket*.

4.3.19 Projeksjon (kart eller globus)

Projeksjon er den metoden som brukes for å gjengi jordoverflaten eller en astronomisk sfære i et plan (f.eks. konform sylinderprojeksjon eller planprojeksjon).

4.3.20 Presentasjonsteknikk (kart eller globus)

Presentasjonsteknikk er den metoden som er brukt for å gjengi geografiske eller andre særtrekk i et kartografisk bilde (f.eks. ved anaglyfmetoden (stereobetraktning av bilder), i diagram eller som bilde).

4.3.21 Gjengivelse av relieff (kart eller globus)

Gjengivelse av relieff er den metoden som er brukt for å vise topografiske høydeforskjeller i et kartografisk bilde (f.eks. konturer, skyggelegging, skravering, høydepunkter eller dybdekart med farger).

4.3.22 Grunnlinje, gradnett og vertikale målinger (kart eller globus)

Grunnlinje, gradnett og vertikale målinger omfatter informasjon om det sfæriske legemet som er brukt for å lage det kartografiske bildet. Attributtet omfatter også gradnettet, eller referansesystemet, som er brukt i kartet, horisontal og vertikal datum, matematiske opplysninger for konturintervaller, dybdepunktsintervaller etc.

4.3.23 Opptaksteknikk (fjernanalysebilder)

Opptaksteknikk er den teknikken som er brukt for å ta et bilde ved hjelp av fjernanalyse (remote sensing) (f.eks. multispektral fotografi, infrarød linjeskanning, SLAR (Side Looking Airborne Radar) eller passiv mikrobølgeavbildning).

4.3.24 Spesielle karakteristika (fjernanalysebilder)

En spesiell karakteristikk for et fjernanalysebilde, eller et bilde som er laget ved luftfotografering, er sensorens høyde og stilling. Posisjonen for plattformen som bildet er tatt fra, hører også med, samt navnet på satellitten, antall spektrallinjer som er brukt, kvaliteten av bildet, skydekket (helt skyet, helt klart) eller gjennomsnittsverdien av bakkeoppløsningen.

4.3.25 Teknikk (grafisk eller projisert bilde)

Teknikk er metoden som er brukt for å lage et grafisk bilde (f.eks. gravering) eller for å gjengi bevegelse i et projisert bilde (f.eks. animasjon, levende bevegelser, datamaskingenerert bilde eller tredimensjonalt bilde) .

4.4 Attributter for manifestasjon

Følgende logiske attributter er definert for entiteten *manifestasjon*:

- tittel
- ansvarsangivelse
- utgave-/heftebetegnelse
- utgivelsessted/distribusjonssted
- forlegger/distributør
- utgivelsesår/distribusjonsår
- trykkeri/produsent
- serieangivelse
- materialtype
- omfang av informasjonsbæreren
- fysisk materiale
- opptaksmetode
- fysisk format
- *manifestasjons*identifikator
- kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon
- leveringsbetingelser
- adgangsbegrensninger til *manifestasjonen*
- skrifttype (trykte bøker)
- skriftstørrelse (trykte bøker)
- foliering (håndsatte bøker)
- kollasjon (håndsatte bøker)
- utgivelsesstatus (periodika)
- numerisk betegnelse (periodika)
- spillehastighet (lydopptak)
- rillebredde (lydopptak)
- rilletype (lydopptak)
- sporstilling for bånd (lydopptak)
- type lyd (lydopptak)
- spesielle reproduksjonskarakteristika (lydopptak)
- farge (bilder)
- reduksjonsskala (mikroformer)
- polaritet (mikroformer eller filmer og videogrammer)

- generasjon (mikroformer eller filmer og videogrammer)
- visningsformat (filmer og videogrammer)
- systemkrav (elektroniske ressurser)
- filkarakteristika (elektroniske ressurser)
- tilgangsmetode (eksterne elektroniske ressurser)
- tilgangsadresse (eksterne elektroniske ressurser)

4.4.1 Tittel

Manifestasjonens tittel er det ord, den frasen eller den gruppen av tegn som navngir *manifestasjonen*. Det kan være én eller flere titler knyttet til en *manifestasjon*. Titler knyttet til en *manifestasjon* omfatter alle de som opptrer på selve *manifestasjonen* (f.eks. tittelen på tittelsiden eller tittelrammen, omslagstittelen, smusstittelen, løpetittelen eller ryggtittelen, tittelen i explicit, tittel på boksen eller overskriften på et mikrofilmkort). De omfatter også titler som er blitt tildelt *manifestasjonen* i forbindelse med bibliografisk kontroll (f.eks. nøkkeltittel, oversatt tittel, eller fremskaffet tittel).

4.4.2 Ansvarsangivelse

Ansvarsangivelse er opplysninger som opptrer i *manifestasjonene* (vanligvis i forbindelse med tittelen), og som navngir én eller flere personer eller grupper som er ansvarlige for å skape eller frembringe det intellektuelle eller artistiske innholdet i *manifestasjonen*. Navngitt person eller gruppe kan være direkte ansvarlig for *verket* som finnes i *manifestasjonen* (f.eks. forfatteren eller komponisten) eller indirekte ansvarlig (f.eks. forfatter av en roman som dreieboken bygger på). Andre personer eller grupper som navngis i ansvarsangivelsen kan omfatte dem som er ansvarlige for *verkets uttrykk* som *manifestasjonen* inneholder (f.eks. oversettere eller utøvende kunstnere). Ansvarsangivelse kan også omfatte dem som er ansvarlige for samlingen av *verk* som *manifestasjonen* inneholder (f.eks. redaktør eller kompilator). En ansvarsangivelse kan navngi en organisasjon som er ansvarlig for økonomisk støtte, eller som er ansvarlig for utgivelse av *verket* som finnes i *manifestasjonen*. Opplysningene kan også vise hvilken rolle hver person, gruppe eller organisasjon har hatt. Navnene som opptrer i ansvarsangivelsen i en *manifestasjon* kan være *personer* og *korporasjoner* som er faktisk ansvarlige for å ha skapt eller frembrakt det intellektuelle eller kunstneriske innholdet. Tilsvarende kan de registrerte funksjonene vise de faktiske relasjonene mellom personer og grupper på den ene siden og det intellektuelle eller kunstneriske innholdet på den andre.

4.4.3 Utgave-/heftebetegnelse

Utgavebetegnelse for *manifestasjonen* er ord eller frase som opptrer i *manifestasjonen* og som normalt angir forskjellen i enten innhold eller form mellom denne *manifestasjonen* og en beslektet *manifestasjon* som er utgitt tidligere av samme forlegger/distributør (f.eks. 2. utg. eller versjon 2.0), eller som er utgitt samtidig av enten samme forlegger/distributør eller en annen forlegger/distributør (f.eks. storskriftutgave eller britisk utgave). Utgave-/heftebetegnelse-attributtet gjelder for alle eksemplarer av en *manifestasjon* som hovedsakelig er laget fra samme sats og utgitt av samme forlegger/distributør eller gruppe av forleggere/distributører.

4.4.4 Utgivelsessted/distribusjonssted

Utgivelsessted/distribusjonssted for en *manifestasjon* er en by eller et sted som er knyttet til navnet på forlegger/distributør i *manifestasjonen*. Utgivelsessted kan bestå av navn på stat, provins, territorium og/eller land eller lokalt stedsnavn. Ett eller flere stedsnavn for forlegger/distributør kan være knyttet til *manifestasjonen*.

4.4.5 Forlegger/distributør

Forlegger/distributør av en *manifestasjon* er den navngitte personen, gruppen eller organisasjonen som i *manifestasjonen* er nevnt som ansvarlig for utgivelse, distribusjon eller utsendelse på markedet. En *manifestasjon* kan knyttes til én eller flere forleggere eller distributører.

4.4.6 Utgivelsesår/distribusjonsår

Utgivelsesår/distribusjonsår for en *manifestasjon* er dato (normalt et årstall) for utgivelse av *manifestasjonen*. Datoen kan være en enkelt dato for utgivelse eller utsendelse på markedet, et tidsintervall (f.eks. ved en serieutgivelse). Hvis utgivelsesår eller utsendelsesår er ukjent, kan man bruke copyright-, trykke- eller produksjonsår som erstatning.

4.4.7 Trykkeri/produsent

Trykkeri/produsent av en *manifestasjon* er person, gruppe eller organisasjon som er nevnt i *manifestasjonen* som ansvarlig for trykking eller produksjon av *manifestasjonen*. En *manifestasjon* kan være tilknyttet ett eller flere trykkerier eller én eller flere produsenter.

4.4.8 Serieangivelse

En serieangivelse er ord, frase eller gruppe av tegn som opptrer i *manifestasjonen*, og som navngir serien som *manifestasjonen* tilhører. En serieangivelse kan også inkludere et nummer som angir posisjonen i rekken av *manifestasjoner* innen serien. Det kan være én eller flere serier og/eller underserier som nevnes i en *manifestasjon*.

4.4.9 Materialtype

Materialtype er den spesifikke type materiale som den fysiske bæreren av *manifestasjonen* tilhører (f.eks. lydkassett, video, mikrofilmrull eller transparenter). Materialtype for en *manifestasjon* som består av flere fysiske deler, kan inkludere mer enn én type (f.eks. et billedbånd med en medfølgende brosjyre eller en separat lydplate med lydspor for en film).

4.4.10 Omfang av informasjonsbæreren

Informasjonsbærerens omfang er kvantifiseringen av antall fysiske enheter som utgjør mediet (f.eks. antall ark, antall disker eller antall filmruller).

4.4.11 Fysisk materiale

Fysisk materiale er den materialtypen som mediet er laget av (f.eks. papir, tre, plast eller metall). Fysisk materiale omfatter alle slags materiale som er brukt sammen med hovedmaterialet (f.eks. oljemaling anvendt på lerret eller en kjemisk oppløsning anvendt på en filmbase). Hver komponent av en *manifestasjon* som består av flere fysiske deler, kan være produsert av forskjellige typer materiale.

4.4.12 Opptaksmetode

Opptaksmetode er metoden som er brukt for å registrere notasjon, lyd eller bilde i produksjonen av en *manifestasjon* (f.eks. analog, akustisk, elektrisk, digital eller optisk).

4.4.13 Fysisk format

Fysisk format er målene for de fysiske komponentene og/eller beholderen av *manifestasjonen*. Størrelsen kan bestå av mål for høyde (f.eks. 18 cm innbundet bok), bredde (f.eks. 8 mm film), høyde x bredde (f.eks. 5 x 5 cm dias), høyde x bredde x dybde (f.eks. 9 x 30 x 20 cm modell) eller diameter (f.eks. 30 cm plate).

4.4.14 Manifestasjonsidentifikator

*Manifestasjons*identifikator er et entydig nummer eller en entydig kode tildelt *manifestasjonen*. Dette nummeret eller denne koden skiller én *manifestasjon* fra en annen. Det kan være én eller flere identifikatorer knyttet til en *manifestasjon*. Identifikatoren kan tildeles som ledd i et internasjonalt nummererings- eller kodesystem (f.eks. ISBN) eller som del av et nasjonalt system (f.eks. avleveringsnummer). Det kan også tildeles selvstendig av *manifestasjonens* forlegger eller distributør (f.eks. nummer for offentlige publikasjoner eller musikkforleggers nummer). En *manifestasjons*identifikator kan også tildeles av bibliograf eller musikkviter. En *manifestasjons*identifikator kan omfatte både en numerisk del og en tekstlig eller kodet del. Den tekstlige eller kodete delen identifiserer systemet som nummeret er tildelt fra og/eller den institusjon eller person som tildelte nummeret, slik at identifikatoren er unik for *manifestasjonen*.

4.4.15 Kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon

Kilde for akkvisisjon eller tilgangsautorisasjon for en *manifestasjon* er navnet på forlegger, distributør etc. som det henvises til i *manifestasjonen* mht. akkvisisjon eller tilgang til *manifestasjonen*. Kilden for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon vil normalt også inneholde en adresse til forlegger, distributør etc. En *manifestasjon* kan være tilknyttet mer enn én kilde.

4.4.16 Leveringsbetingelser

Leveringsbetingelser er betingelsene som er oppgitt i *manifestasjonen*, og som leverandøren (dvs. kilden for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon) normalt vil gjøre *manifestasjonen* tilgjengelig under (f.eks. gratis til medlemmer av en bestemt forening) eller prisen som *manifestasjonen* selges for.

4.4.17 Adgangsbegrensninger til *manifestasjonen*

Adgangsbegrensning er begrensninger i adgang til og bruk av en *manifestasjon*. Adgangsbegrensninger kan skyldes begrensninger ifølge opphavsrettslovgivningen, eller de kan være strengere enn det loven om opphavsrett tilsier.

4.4.18 Skrifttype (trykte bøker)

Skrifttype er den bokstavtypen (fonten) som ble brukt da boken ble trykt (f.eks. Baskerville eller Times New Roman).

4.4.19 Skriftstørrelse (trykte bøker)

Skriftstørrelse er størrelsen på bokstavene i en trykt bok (f.eks. 10 punkter).

4.4.20 Foliering (håndsatte bøker)

Foliering av en håndsatt bok angir det antall ganger man bretter et ark for å lage et legg (et ark er f.eks. brettet to ganger for å danne kvartformat eller tre ganger for å forme oktav).

4.4.21 Kollasjon (håndsatte bøker)

Kollasjon gjelder sekvensen av legg i en bok vist ved signaturer for hvert legg (f.eks. fire legg med signaturene A til D).

4.4.22 Utgivelsesstatus (periodika)

Utgivelsesstatus for en *manifestasjon* som utgis som et periodikum, er status for periodikumet om den fortsatt vil bli utgitt (dvs. hvorvidt det er under utgivelse eller opphørt).

4.4.23 Numerisk betegnelse (periodika)

Numerisk betegnelse av en *manifestasjon* som utgis som et periodikum, er betegnelsen for bind/hefte etc. og/eller dato som opptrer på *manifestasjonen*. Nummereringen kan bestå av en numerisk del, en alfabetisk og/eller datodel (f.eks. volum 1, nummer 1 (januar 1971)).

4.4.24 Spillehastighet (lydopptak)

Spillehastighet for lydopptak er den hastigheten informasjonsbæreren kjøres i, for at lyden skal lyde som forventet (f.eks. 33 1/3 r/min eller 19 cm/s).

4.4.25 Rillebredde (lydopptak)

Rillebredden er et mål på antall riller pr. tomme på en plate eller sylinder (f.eks. mikrorille).

4.4.26 Rilletype (lydopptak)

Rilletype er den retning rillene er kuttet på en plate eller sylinder (f.eks. sidelengs eller vertikalt).

4.4.27 Sporstilling for bånd (lydopptak)

Sporstilling for bånd er det antall spor som finnes på et lydbånd (f.eks. 8-spors eller 12-spors).

4.4.28 Type lyd (lydopptak)

Type lyd viser antall lydkanaler som er brukt ved opptaket (mono, stereofonisk, kvadrofonisk etc.).

4.4.29 Spesielle reproduksjonskarakteristika (lydopptak)

Spesielle reproduksjonskarakteristika er utjevningssystem, støyreduksjonssystem etc. som benyttes ved opptak (f.eks. NAB, DBX eller Dolby).

4.4.30 Farge (bilder)

Dette attributtet er farger (inklusive sort og hvitt) eller toner som er brukt i produksjonen av bildet.

4.4.31 Reduksjonsskala (mikroformer)

Reduksjonsskalaen er den faktor som tekst eller bilde er redusert med ved produksjon av mikrofilm (f.eks. 42). Reduksjonsskalaen kan også angis som et intervall (f.eks. svært stor reduksjon indikerer en reduksjonsskala i området 61 ganger til 90 ganger).

4.4.32 Polaritet (mikroformer eller filmer og videogrammer)

Polaritet er relasjonen mellom fargene og tonene i bildet på en film og de farger og toner som er i gjenstanden som er filmet. Hvis fargene og tonene i bildet på filmen er lik fargene og tonene i den filmede gjenstanden, er polariteten positiv. Hvis fargene og tonene i bildet på filmen er motsatt av fargene og tonene i den filmede gjenstanden, er polariteten negativ. Polariteten for bilder i en *manifestasjon* som består av mer enn ett bilde, kan være blandet.

4.4.33 Generasjon (mikroformer eller filmer og videogrammer)

Generasjon gjenspeiler det antall ganger et bilde på en film er blitt overført fra én informasjonsbærer til en annen (f.eks. en førstegenerasjons kameramaster, en annengenerasjons trykkemaster eller en tredjegenerasjons brukskopi).

4.4.34 Visningsformat (filmer og videogrammer)

Visningsformat er det format som er brukt i produksjonen av et projisert bilde (f.eks. widescreen, Beta eller VHS).

4.4.35 Systemkrav (elektroniske ressurser)

Systemkrav for en elektronisk ressurs inneholder krav til maskinvare (f.eks. type maskin og modell eller RAM-kapasitet), til programvare (f.eks. operativsystem, programmeringsspråk eller programmoduler) og ytre enheter (f.eks. skjerm, skriver eller mus).

4.4.36 Filkarakteristika (elektroniske ressurser)

Filkarakteristika for en elektronisk ressurs inneholder standarder eller skjemaer som er brukt til å kode filen (f.eks. ASCII eller SGML), fysiske filkarakteristika (f.eks. skrivetetthet, paritet eller filblokking) og andre karakteristika som har betydning for hvordan filen kan bli prosessert.

4.4.37 Tilgangsmetode (eksterne elektroniske ressurser)

Tilgangsmetode er måten man kan få tak i en ressurs på en fjernmaskin (f.eks. Internet eller Web).

4.4.38 Tilgangsadresse (eksterne elektroniske ressurser)

Tilgangsadresse er en alfanumerisk kode (f.eks. Universal Resource Locator - URL) som kan brukes for å lette tilgangen til en elektronisk ressurs.

4.5 Attributter for eksemplar

Følgende logiske attributter er definert for entiten *eksemplar*:

- *eksemplar*identifikator

- fingeravtrykk
- *eksemplarets* proveniens
- merker/inskripsjoner
- utstillingshistorikk
- fysisk tilstand for *eksemplaret*
- behandlingshistorikk
- planlagt behandling
- adgangsbegrensning for *eksemplaret*

Merk: Attributtene som er definert for bruk i denne studien inneholder ikke dem som er knyttet til kortvarige transaksjoner som utlån eller fremskaffing av et *eksemplar*.

4.5.1 Eksemplaridentifikator

*Eksemplar*identifikatoren er et nummer eller en kode som er entydig tilordnet *eksemplaret*. Det tjener til å skille et *eksemplar* fra ethvert annet *eksemplar* i samme samling og/eller institusjon (f.eks. hyllesignatur, akkvisisjonsnummer eller strekkode). Nummeret tildeles vanligvis av den institusjonen som oppbevarer *eksemplaret*. *Eksemplar*identifikatoren kan også inneholde et navn eller en kode som identifiserer institusjonen eller depotet hvor *eksemplaret* oppbevares. *Eksemplar*identifikatoren kan også inneholde et navn eller en kode som viser til en spesiell samling eller underavdeling innen institusjonen (f.eks. en samling av sjeldne bøker eller et avdelingsbibliotek).

4.5.2 Fingeravtrykk

Et fingeravtrykk er en identifikator som er laget ved å kombinere grupper av tegn tatt fra spesifiserte sider av et trykt *eksemplar*. Denne teknikken er primært brukt for å signalisere forskjeller mellom enkelteksemplarer av tidlig trykte bøker. Det er forskjellige algoritmer for å konstruere fingeravtrykket (f.eks. den algoritmen som er spesifisert i *Fingerprints = Empreintes = Impronte*, utgitt av Institut de Recherche et d'Histoire des Textes i Paris).

4.5.3 Eksemplarets proveniens

Eksemplarets proveniens er registreringen av tidligere eierskap eller ansvar for *eksemplaret*.

4.5.4 Merker/inskripsjoner

Merker og inskripsjoner på et *eksemplar* inkluderer enhver signatur, nummerering eller annotering som er blitt tildelt det unike *eksemplaret* av kunstneren, produsenten eller eieren.

4.5.5 Utstillingshistorikk

Utstillingshistorikk er nedtegnelsen av offentlig utstilling av et *eksemplar*, inklusive årstall, steder etc.

4.5.6 Fysisk tilstand for eksemplaret

Fysisk tilstand for et *eksemplar* er forskjellen mellom eksemplarets beskaffenhet og *manifestasjonen* som det eksemplifiserer (f.eks. manglende sider eller plansjer). Tilstanden for et *eksemplar* kan også vise andre aspekter av den fysiske beskaffenheten (f.eks. sprøhet eller bleknete bilder).

4.5.7 Behandlingshistorikk

Behandlingshistorikk for et *eksemplar* er nedtegnelsen av behandlinger som er utført på *eksemplaret* (f.eks. avsyring eller restaurering). Behandlingshistorikken kan også inkludere detaljer om behandlingsprosessen (f.eks. hvilke kjemiske oppløsninger som er brukt, eller teknikker som er benyttet) eller dato for behandling.

4.5.8 Planlagt behandling

Planlagt behandling av et *eksemplar* er planen for fremtidig behandling av *eksemplaret* (f.eks. kjemisk vask). Planlagt behandling kan også inneholde detaljer om den planlagte behandlingsprosessen samt dato for når behandlingen skal finne sted.

4.5.9 Adgangsbegrensning for eksemplaret

Adgangsbegrensning for et *eksemplar* er enhver begrensning i fysisk tilgang til *eksemplaret* (f.eks. begrenset til bruk under oppsyn).

4.6 Attributter for person

Følgende logiske attributter er definert for entiteten *person*:

- *personens* navn
- *personens* fødselsår
- *personens* tittel
- andre betegnelser som forbindes med *person*

4.6.1 Personens navn

Navnet på en *person* er ordet, tegnet eller gruppen av ord og/eller tegn som *personen* er kjent under (f.eks. Donald Horne, A.A. Milne, Ellery Queen). Et navn kan bestå av ett eller flere fornavn (eller gitte navn), matronymer, patronymer, familienavn (eller etternavn), tilnavn, dynastinavn etc. En *person* kan være kjent under mer enn ett navn eller ved mer enn én form av samme navn. En bibliografisk institusjon velger normalt ett av disse navnene som en autorisert form for å få en konsistent bruk av navnet og lette referansene til *personen*. De andre navnene eller navneformene kan bli behandlet som navnevarianter for *personen*. I noen tilfeller (f.eks. når en *person* skriver under mer enn ett psevdonym eller når en *person* skriver både som offentlig person og som individ) kan den bibliografiske institusjonen etablere mer enn én autorisert navneform for *personen*.

4.6.2 Personens fødselsår

Fødselsår for en *person* kan omfatte nøyaktig eller tilnærmet fødselsår og/eller dødsår. Det kan også angi perioden(e) da *personen* var aktiv innen et gitt fagområde.

4.6.3 Personens tittel

Tittelen for en *person* er et ord eller frase som angir rang, yrke, adel, ærestittel etc. (f.eks. major, statsminister eller hertug). Tittelen kan også være en tiltaleform (f.eks. Sir eller fru) som forbindes med *personen*.

4.6.4 Andre betegnelser som forbindes med person

Andre betegnelser som kan knyttes til en *person*, er nummer, ord eller forkortelser som indikerer rang innen en familie eller et dynasti (III, jr. etc). Andre betegnelser er også tilnavn eller andre ord eller fraser som forbindes med *personen* (den modige, sivilingeniør etc.).

4.7 Attributter for korporasjon

Følgende logiske attributter er definert for entiteten *korporasjon*:

- *korporasjonens* navn
- nummer knyttet til *korporasjon*
- sted knyttet til *korporasjon*
- år knyttet til *korporasjon*
- andre betegnelser knyttet til *korporasjon*

4.7.1 Korporasjonens navn

Navnet på en *korporasjon* er ordet, frasen, tegnet eller gruppen av ord og/eller tegn som *korporasjonen* er kjent under (f.eks. Royal Aeronautical Society, IBM, Séminaire européen sur la recherche en éducation, Friedrich Witte).

En *korporasjon* kan være kjent under mer enn ett navn eller under mer enn én form av samme navn. En bibliografisk institusjon velger normalt ett av disse navnene som den autoriserte navneformen for å ha en konsistent registrering i katalogen samt for referanser til *korporasjonen*. De andre navnene og/eller navneformene kan behandles som navnevarianter for *korporasjonen*. I noen tilfeller (f.eks. når en *korporasjon* er kjent under forskjellige navn i forskjellige perioder i sin eksistens) kan den bibliografiske institusjonen etablere mer enn én autorisert navneform for *korporasjonen*.

4.7.2 Nummer knyttet til korporasjon

Et nummer knyttet til en *korporasjon* er et nummer som betegner et møte, en konferanse, en utstilling, en messe etc. i en rekke av relaterte møter, konferanser, utstillinger eller messer, eller det kan være enhver annen numerisk betegnelse som kan knyttes til *korporasjonen*.

4.7.3 Sted knyttet til korporasjon

Sted knyttet til en *korporasjon* er byen eller stedet hvor et møte, en konferanse, en utstilling eller en messe ble holdt. Sted kan også være det geografiske navnet som er knyttet til *korporasjonen* (f.eks. Los Angeles, Bretton Woods, Oxford University). Stedsnavnet kan bestå av navnet på staten, provinsen, territoriet og/eller landet eller det lokale stedsnavnet.

4.7.4 År knyttet til korporasjon

År knyttet til en *korporasjon* er det året, eller den rekke av årstall som et møte, en konferanse, en utstilling eller en messe ble holdt. År kan også være det årstallet som forbindes med *korporasjonen* på en eller annen måte (f.eks. året for dens opprettelse).

4.7.5 Andre betegnelser knyttet til korporasjon

En betegnelse knyttet til en *korporasjon* er ordet, frasen eller forkortelsen som angir opprettelse eller juridisk status for *korporasjonen* (f.eks. Inc., ltd.). Det kan også være enhver term som tjener til å skille én korporasjon fra andre *korporasjoner*, *personer* etc. (f.eks. firma eller musikkgruppe).

4.8 Attributter for begrep

Det har vært hensiktsmessig å definere følgende attributt for *begrep*:

- betegnelse for *begrep*

4.8.1 Betegnelse for begrepet

Betegnelse for *begrepet* er ordet, frasen eller gruppen av tegn som brukes for å navngi eller karakterisere *begrepet* (f.eks. økonomi, eksistensialisme, eller radioaktivitet). Et *begrep* kan betegnes ved mer enn én term eller ved mer enn én form av termen. En bibliografisk institusjon velger normalt én av disse termene som den autoriserte formen av hensyn til konsistens i navngivning og for henvisningene til *begrepet*. De andre termene eller formene av termen kan behandles som termvarianter for begrepet.

4.9 Attributter for gjenstand

Det er definert følgende attributt for *gjenstand*:

- betegnelse for *gjenstanden*

4.9.1 Betegnelse for gjenstanden

Betegnelse for *gjenstanden* er ordet, frasen eller gruppen av tegn som er brukt for å navngi eller betegne *gjenstanden* (f.eks. en bygning eller et skip). En *gjenstand* kan betegnes ved mer enn én term eller ved mer enn én form av termen. En bibliografisk institusjon velger vanligvis én av termene som autorisert term for å få konsistens i betegnelse og henvisning til *gjenstanden*. De andre termene eller formene av termen kan behandles som termvarianter for *gjenstanden*.

4.10 Attributter for hendelse

Det er definert følgende attributt for *hendelse*:

- betegnelse for *hendelsen*

4.10.1 Betegnelse for hendelsen

Betegnelse for *hendelsen* er ordet, frasen eller gruppen av tegn som er brukt for å navngi eller karakterisere *hendelsen* (f.eks. Slaget ved Hastings eller Tour de France). En *hendelse* kan

betegnes med mer enn én term eller ved mer enn én form av termen. En bibliografisk institusjon vil vanligvis velge én av disse termene som autorisert term for å få konsistens i betegnelse og henvisninger til *hendelsen*. De andre termene eller formene av termen kan behandles som termvarianter for *hendelsen*.

4.11 Attributter for sted

Det er definert følgende attributt for *sted*:

- betegnelse for *sted*

4.11.1 Betegnelse for stedet

Betegnelse for *stedet* er ordet, frasen eller gruppen av tegn som er brukt for å navngi eller karakterisere *stedet* (f.eks. London, St. Lawrence River). Et *sted* kan betegnes med mer enn én term eller ved mer enn én form av termen. En bibliografisk institusjon vil vanligvis velge én av disse termene som autorisert term for å få konsistens i betegnelse og henvisning til *stedet*. De andre termene eller formene av termen kan behandles som termvarianter for *stedet*.

5. RELASJONER

5.1 Bibliografiske relasjonstyper i modellens kontekst
5.2 Relasjoner avbildet i diagrammet på generelt nivå
- 5.2.1 Relasjoner mellom verk, uttrykk, manifestasjon og eksemplar
- 5.2.2 Relasjoner til personer og korporasjoner
- 5.2.3 Emnerelasjoner

5.3 Andre relasjoner mellom entiteter i gruppe 1
- 5.3.1 Verk-til-verk-relasjoner
- 5.3.2 Uttrykk-til-uttrykk-relasjoner
- 5.3.3 Uttrykk-til-verk-relasjoner
- 5.3.4 Manifestasjon-til-manifestasjon-relasjoner
- 5.3.5 Manifestasjon-til-eksemplar-relasjoner
- 5.3.6 Eksemplar-til-eksemplar-relasjoner

5.1 Bibliografiske relasjonstyper i modellens kontekst

Opphavsmenn og utgivere av intellektuelle og kunstneriske entiteter bruker forskjellige termer for å viser relasjonene mellom disse entitetene. Vi ser ofte termer som ”utgave” og ”versjon” i publikasjoner og annet materiale. Likeledes ser vi ofte utsagn som ”basert på ..” eller ”oversatt fra ...”. Slike ord er ofte et signal til katalogisator om at relasjonen bør være med i den bibliografiske posten. Men siden slike vanlig brukte termer hverken er definert klart eller brukt konsekvent, er det problematisk å stole på disse termene som utgangspunkt for analyse av bibliografiske relasjoner. I denne studien er relasjoner studert i sammenheng med de entitetene som er definert for modellen. De er analysert spesielt som relasjoner som eksisterer mellom to *verk*, mellom to *uttrykk*, mellom en *manifestasjon* og et *eksemplar* etc.

I modellens kontekst fungerer relasjoner som bærere av lenker mellom to entiteter og er således et middel som hjelper brukeren til å ”navigere” i det universet som en bibliografi, katalog eller bibliografisk database representerer. En bruker vil gjerne formulere et søkespørsmål ved å benytte ett eller flere attributter for den entiteten som han eller hun leter etter. Det er gjennom attributtet brukeren finner den ønskede entiteten. Relasjonene som vises i de bibliografiske postene, gir ytterligere informasjon som hjelper brukeren til å finne forbindelser mellom den funne entiteten og andre entiteter som er relatert til denne.

Relasjoner kan gjenspeiles på mange måter i bibliografiske poster. Noen relasjoner, spesielt de som er vist i entitet-relasjonsdiagrammene i kapittel 3 (figurene 3.1 til og med 3.3), er vist ved å sette sammen attributter fra én entitet med attributter fra den relaterte entiteten i én enkelt post. F.eks. vil en post vanligvis koble attributtene for en bestemt *manifestasjon* med attributtene for det *uttrykket* som finnes i den bestemte *manifestasjonen*, og med attributtene for *verket* som er realisert i dette *uttrykke*t. Relasjoner gjenspeiles også ofte indirekte ved å legge til et ordningsord i posten, som identifiserer en relatert entitet. Relasjonen mellom *verket* og *personen* eller *korporasjonen* kommer f.eks. vanligvis indirekte til uttrykk ved å legge til et ordningsord som identifiserer *personen* eller *korporasjonen* til posten. Relasjoner kan være gjenspeilet ved ”stabling” av attributter fra én entitet sammen med attributtene i den relaterte entiteten (f.eks. i en flernivåpost som beskriver både en sammensatt entitet og dets

individuelle delentiteter). Relasjoner kan også ofte gjøres eksplisitte ved bruk av noter eller tilsvarende mekanismer som ikke bare viser at en relasjon eksisterer mellom entiteten som er beskrevet (i posten), og en annen entitet, men som også spesifikt stadfester typen relasjon (f.eks. ”Oversatt fra den engelske teksten i 1891-utgaven”).

Det er viktig å huske på at en relasjon ikke er operativ med mindre entitetene på hver side av relasjonen er klart identifisert. F.eks. viser ikke ”basert på et skuespill av Henrik Ibsen” en operativt *verk*-til-*verk*-relasjon. ”Basert på *Gjengangere* av Henrik Ibsen” viser derimot en operativ relasjon.

Det er også viktig å merke seg at i en entitet-relasjonsmodell (ER-modell) kan relasjoner avbildes enten på det nivå de faktisk opererer eller på et mer generelt nivå når den nøyaktige relasjonen ikke så lett kan bestemmes. F.eks. vil konkordansen over Joyce' *Finnegans Wake* i virkeligheten være basert på en bestemt realisering (dvs. *manifestasjon*) av en bestemt tekst (dvs. *uttrykk*). Det er kanskje ikke mulig å stadfeste relasjonen mellom en konkordans og det bestemte *uttrykket* og/eller *manifestasjonen* den er basert på, hvis den bestemte utgaven for grunnlagsteksten er ukjent. I et slikt tilfelle er det bare mulig å bestemme relasjonen mellom konkordansen og *Finnegans Wake* (dvs. *verket*). Modellen gir en mulighet for å uttrykke visse typer relasjoner på ett av to nivåer.

Nedenfor beskrives de relasjoner som er brukt i modellen og hvordan de fungerer.

Seksjon 5.2 til og med 5.2.3 beskriver de logiske relasjonene mellom entitetstyper som er vist i ER-diagrammet (på generelt nivå) i kapittel 3 (figurene 3.1 til og med 3.3). I ER-diagrammene er disse relasjonene vist for å illustrere hvordan entitetene rent generelt er knyttet til hverandre (dvs. hvordan *verk* er forbundet med *uttrykk*, hvordan *verk* er knyttet til *personer* og *korporasjoner*, hvordan *verk* er knyttet til *begrep*, *gjenstander*, *hendelser* etc. og hvordan *uttrykk* er knyttet til *manifestasjoner*, hvordan *uttrykk* er knyttet til *personer* og *korporasjoner* etc.). På et mer detaljert nivå er de samme relasjonene brukt for å lenke et spesielt *uttrykk* med det *verk* som det realiserer, eller for å lenke en bestemt *manifestasjon* med det *uttrykket* den omfatter etc.

Seksjon 5.3 til og med 5.3.6.1 beskriver et annet sett av relasjoner som er knyttet til de fire primære entitetstypene (*verk*, *uttrykk*, *manifestasjon* og *eksemplar*), og som opererer mer spesifikt mellom gitte forekomster av entitetstyper (f.eks. mellom to *verk*, mellom to *uttrykk* av samme *verk* eller mellom et *uttrykk* av et *verk* og et *uttrykk* av et annet *verk*).

5.2 Relasjoner avbildet i diagrammene på generelt nivå

ER-diagrammene i kapittel 3 (figurene 3.1 til og med 3.3) viser de logiske relasjonene på det mest generelle nivået i modellen. Relasjonene som er avbildet i diagrammene, viser hvordan de forskjellige entitetene er knyttet til hverandre på det logiske plan (dvs. hvordan *verk* er knyttet til *uttrykk*, hvordan disse er knyttet til *personer* og *korporasjoner* etc.). Linjen merket med ”realisert ved” som forbinder *verk* og *uttrykk*, viser f.eks. i generelle vendinger at et *verk* er realisert gjennom et *uttrykk*.

Som beskrevet i kapittel 3 (seksjon 3.1.1 til og med 3.1.3) er entitetstypene inndelt i tre grupper. Den første gruppen omfatter produkter som er resultatet av intellektuell eller kunstnerisk innsats: *verk*, *uttrykk*, *manifestasjon* og *eksemplar*. Den andre gruppen omfatter

entitetstyper som er ansvarlige for det intellektuelle eller kunstneriske innholdet, produksjon og spredning, eller som er ansvarlige for forvaring av slike produkter: *person* og *korporasjon*. Den tredje gruppen omfatter entitetstyper som, sammen med typene i første og annen gruppe, kan være emne for et *verk*: *begrep, gjenstand, hendelse* og *sted*.

5.2.1 Relasjoner mellom verk, uttrykk, manifestasjon og eksemplar

Relasjonene som er avbildet i figur 3.1, og som lenker *verk* til *uttrykk*, *uttrykk* til *manifestasjon* og *manifestasjon* til *eksemplar*, er sentrale for ER-modellens struktur. Hver av de tre primære relasjonene (dvs. relasjonen ”realisert ved” som lenker *verk* til *uttrykk*, relasjonen ”finnes i” som lenker *uttrykket* til *manifestasjonen,* og relasjonen ”eksemplifisert ved” som lenker *manifestasjonen* til *eksemplaret*) er unike og opererer i modellen parvis mellom entiteter. I alle tre tilfelle ligger relasjonene som gjenspeiles i lenkene, integrert i definisjonen av entitetstypene som er involvert i relasjonen.

Den første av relasjonene indikerer at *verk* er ”realisert ved” *uttrykk*. Sett fra den motsatte retningen viser relasjonen at et *uttrykk* ”er en realisering av” et *verk*. Det er på denne måten *uttrykk* er definert som en entitetstype (”den intellektuelle eller kunstneriske realisering av et *verk* ..”). Den logiske forbindelsen mellom *verk* og *uttrykk*, slik den er gjenspeilet i modellen gjennom relasjonslenken, tjener som grunnlag for identifiseringen av *verket* representert ved et individuelt *uttrykk* og for å sikre at alle *uttrykk* av et *verk* blir lenket til *verket*. Indirekte sørger relasjonene mellom *verk* og *uttrykk* for å etablere en implisitt ”søsken”-relasjon mellom de forskjellige *uttrykkene* av et *verk*.

Eksempel

- v_1 Charles Dickens' *A Christmas carol*
  - u_1 forfatterens originale engelske tekst
  - u_2 en tamilsk oversettelse ved V.A. Venkatachari

Tilsvarende viser relasjonen som knytter *uttrykk* til *manifestasjon* at et *uttrykk* ”finnes i” en *manifestasjon*, eller motsatt at en *manifestasjon* er den materielle utformingen av et *uttrykk*. Disse relasjonene gjenspeiler definisjonen av *manifestasjon* (”den fysiske konkretisering for *uttrykket*...”). I dette tilfellet tjener den logiske forbindelsen som grunnlag både for å identifisere *uttrykket* av et *verk* inneholdt i en enkelt *manifestasjon* og for å sikre at alle *manifestasjoner* av samme *uttrykk* blir lenket tilbake til dette *uttrykket*. Indirekte bidrar også relasjonene mellom et *uttrykk* og de forskjellige *manifestasjonene* av *uttrykket* til at det etableres en implisitt ”søsken”-relasjon mellom forskjellige *manifestasjoner* av samme *uttrykk*.

Eksempel

- v_1 J.S. Bachs *Goldbergvariasjoner*
  - u_1 fremførelse av Glen Gould spilt inn i 1981
    - m_1 innspilling utgitt på plate med avspillingshastighet 33 1/3 r/min i 1982 av CBS Records
    - m_2 innspilling utgitt på kompaktplate i 1993 av Sony

Det samme er tilfelle for relasjonen ”eksemplifisert ved” som forbinder *manifestasjon* med *eksemplar*. Dette er en unik relasjon som ligger i definisjonen av *eksemplar* (”en enkelt forekomst av en *manifestasjon*”). Den logiske forbindelsen tjener som grunnlag både for å

identifisere *manifestasjonen* som er eksemplifisert ved et enkelt *eksemplar,* og for å sikre at alle kopier (dvs. *eksemplarer*) av samme *manifestasjon* blir lenket til denne *manifestasjonen*. Indirekte bidrar også relasjonen mellom en *manifestasjon* og de forskjellige *eksemplarene* som eksemplifiserer denne *manifestasjonen*, til å etablere en implisitt ”søsken”-relasjon mellom de forskjellige *eksemplarene* av *manifestasjonen*.

Eksempel

- v_1 *Lost treasures of the world*
  - u_1 den interaktive, elektroniske ressursen
    - m_1 den elektroniske, optiske platen utgitt i 1994 av Follgard CD-Visions
      - e_1 første kopi finnes i Calgary Public Library
      - e_2 annen kopi finnes i Calgary Public Library

Det bør bemerkes at selv om relasjonene mellom *verk, uttrykk, manifestasjon* og *eksemplar* er vist i ER-diagrammet på en oppdelt måte, opererer de logisk som en sammenhengende kjede. Det vil si at relasjonen fra *verk* til *uttrykk* fortsettes gjennom relasjonen fra *uttrykk* til *manifestasjon*. De to relasjonene fortsettes deretter i relasjonen fra *manifestasjon* til *eksemplar*. Når en relasjon er opprettet mellom et *uttrykk* og en *manifestasjon* av *uttrykket*, er *manifestasjonen* samtidig logisk lenket til *verket* som er realisert gjennom *uttrykket*, forutsatt at *uttrykket* er lenket til *verket* det realiserer.

5.2.2 Relasjoner til personer og korporasjoner

Entitetene i gruppe 2 (*person* og *korporasjon*) er lenket til entiteter i gruppe 1 ved fire relasjonstyper:

- ”skapt av”-relasjonen som lenker både *person* og *korporasjon* til *verk*
- ”realisert ved”-relasjonen som lenker *person* og *korporasjon* til *uttrykk*
- ”produsert av”-relasjonen som lenker *person* og *korporasjon* til *manifestasjon*
- ”eiet av”-relasjonen som lenker *person* og *korporasjon* til *eksemplar*

”Skapt av”-relasjonen kan lenke et *verk* til en *person* som er ansvarlig for det intellektuelle eller kunstneriske innholdet i *verket*. Denne relasjonen kan også lenke et *verk* til en *korporasjon* som er ansvarlig for *verket*. Den logiske forbindelsen mellom et *verk* og en tilknyttet *person* eller *korporasjon* er grunnlag for både å identifisere *personen* eller *korporasjonen* som er ansvarlig for et bestemt *verk* og for å sikre at alle *verk* av en bestemt *person* eller *korporasjon*, blir lenket til denne *personen* eller *korporasjonen*.

Eksempel

- p_1 Edmund Spenser
  - v_1 *The shepheardes calender*
  - v_2 *The faerie queen*
  - v_3 *Astrophel*
  - .....

”Realisert ved”-relasjonen kan lenke et *uttrykk* til en *person* eller *korporasjon* som er ansvarlig for realiseringen av et *verk*. I praksis tilsvarer denne ”skapt av”-relasjonen, men det ligger en forskjell i relasjonens innhold som tilsvarer forskjellen mellom *verk* og *uttrykk* som entitetstyper. En *person* eller *korporasjon* som er ansvarlig for det intellektuelle eller kunstneriske innholdet i et *verk,* har også ansvar for tilblivelsen av *verket* som en abstrakt entitet. En *person* eller *korporasjon* som har ansvar for *uttrykket* av *verket,* er også ansvarlig for den intellektuelle eller kunstneriske realiseringen eller utførelsen av *uttrykket*. Den logiske forbindelsen mellom et *uttrykk* og den tilknyttede *personen* eller *korporasjonen* fungerer som grunnlag for både å identifisere *personen* eller *korporasjonen* som er ansvarlig for *uttrykket,* og for å sikre at alle *uttrykk* som realiseres av en *person* eller *korporasjon* blir lenket til denne *personen* eller *korporasjonen*.

Eksempel

- k_1 The Tallis Scholars
  - u_1 en fremførelse fra 1980 av Allegris *Miserere*
  - u_2 en fremførelse fra 1986 av Josquins *Missa pange lingua*
  - u_3 en fremførelse fra 1989 av Lassus' *Missa osculetur me*
  - ....

”Produsert av”-relasjonen kan lenke en *manifestasjon* til den *personen* eller *korporasjonen* som er ansvarlig for utgivelse, distribusjon, fremstilling eller produksjon av *manifestasjonen*. Den logiske forbindelsen mellom en *manifestasjon* og den tilknyttede *personen* eller *korporasjonen* kan bidra til både å identifisere *personen* eller *korporasjonen* som er ansvarlig for produksjon eller distribusjon av en *manifestasjon,* og til å sikre at alle *manifestasjoner* produsert eller distribuert av en *person* eller *korporasjon* blir lenket til denne *personen* eller *korporasjonen*.

Eksempel

- k_1 Coach House Press
  - m_1 1965 utgivelsen fra Coach House Press av Wayne Cliffords *Man in a window*
  - m_2 1966 utgivelsen fra Coach House Press av Joe Rosenblatts *The LSD Leacock*
  - m_3 1966 utgivelsen fra Coach House Press av Henry Beissels *New wings for Icarus*
  - ….

“Eiet av”-relasjonen kan lenke et *eksemplar* til den *personen* eller *korporasjonen* som eier eller forvarer *eksemplaret*. Den logiske forbindelsen mellom et *eksemplar* og den tilknyttede *personen* eller *korporasjonen* kan tjene som grunnlag både for å identifisere den *personen* eller *korporasjonen* som eier eller forvarer et *eksemplar,* og for å sikre at alle *eksemplarer* som er eiet av eller er i forvaring hos en bestemt *person* eller *korporasjon,* blir lenket til denne *personen* eller *korporasjonen*.

Eksempel

- k_1 Princeton University Library

- e_1 et eksemplar av ”Penkill-korrekturer” av D.G. Rossetti's *Poems* trykt i august 1869, med annoteringer av forfatteren
- e_2 et eksemplar av ”A-korrekturer” av D.G. Rossetti's *Poems* trykt i september 1869, med annoteringer av forfatteren
- ....

5.2.3 Emnerelasjoner

Entitetstypene i alle de tre gruppene er lenket til *verk*-entiteten ved emnerelasjoner.

”Har som emne”-relasjonen indikerer at en hvilken som helst av entitetstypene i modellen, også inkludert *verk*, kan være emne for et *verk*. Sagt på en litt annen måte: emnerelasjonen indikerer at et *verk* kan handle om et *begrep*, en *gjenstand*, en *hendelse* eller et *sted*. Den indikerer videre at et *verk* kan handle om en *person* eller en *korporasjon*, og det kan handle om et *uttrykk*, en *manifestasjon* eller et *eksemplar*. Et *verk* kan handle om et annet *verk*. Den logiske forbindelsen mellom et *verk* og den tilknyttede emne-entiteten tjener som grunnlag for både å identifisere emnet for et enkelt *verk* og for å sikre at alle *verk* som handler om et gitt emne, blir lenket til dette emnet.

Eksempel

- b_1 romantikk
  - v_1 Morse Peckhams *Beyond the Tragic Vision*
  - v_2 *Romanticism reconsidered*, redigert av Northrop Frye
  - ....

5.3 Andre relasjoner mellom entiteter i gruppe 1

Tabellene 5.1 til og med 5.11 gir en oversikt over relasjoner mellom entitetstyper i gruppe1 som ikke er vist i det generelle ER-diagrammet i figur 3.1. De viser hovedtypene av relasjoner som finnes mellom forekomster av samme entitetstype eller mellom forekomster av forskjellige entitetstyper. De omfatter også eksempler på spesielle typer entiteter som gjerne er involvert i hver type relasjon, men oversikten er ikke ment å være fullstendig. For å lette beskrivelsen av relasjonene er spesifikke relasjoner blitt gruppert i logiske relasjonstyper. Hver gruppe har fått et relasjonstypenavn. Hovedhensikten med denne studien er imidlertid ikke å fremskaffe en gruppering av relasjoner på høyt nivå, men å beskrive det karakteristiske for bibliografiske relasjoner ved å bryte ned konvensjonelle termer og kategorier og å vise hvordan relasjonene opererer i forhold til de fire primære entitetstypene (dvs. *verk, uttrykk, manifestasjon* og *eksemplar).*

I tabellene (et eksempel vises nedenfor) viser venstre kolonne de forskjellige typene av relasjoner som opererer mellom entitetstypene som er spesifisert i overskriften for hver tabell (i dette eksemplet *manifestasjon*-til-*manifestasjon*). For hver relasjonstype er det et par av relasjonsangivelser som er formulert slik de ville forekomme i et ER-diagram. Den første angivelsen i paret indikerer relasjonen slik den vil bli tegnet fra den første til den andre entitetstypen. Den andre angivelsen indikerer den ”motsatte” relasjonen slik den ville bli

tegnet fra den andre entitetstypen til den første. Kolonnen til høyre viser eksempler på hva slags entiteter "den andre entitetstypen" kan være.

Manifestasjon-til-manifestasjon-relasjon

Relasjonstype	Manifestasjon
Reproduksjon har en reproduksjon → ← er en reproduksjon av	Reproduksjon Mikroreproduksjon Makroreproduksjon Opptrykk Foto-offset opptrykk Faksimile

I kolonnen "relasjonstype" i tabellen over er det to utsagn under relasjonstypen "reproduksjon". Det første utsagnet (har en reproduksjon →) viser relasjonen slik den ville bli tegnet fra den første *manifestasjonen* i relasjonen til den andre *manifestasjonen* i relasjonen. I dette tilfellet vil den andre *manifestasjonen* vanligvis være én av entitetstypene i den høyre kolonnen (en mikroreproduksjon, et opptrykk, en faksimile etc.). Motsvarende relasjonsutsagn (← er en reproduksjon av) viser at relasjonen ville bli tegnet fra den andre *manifestasjonen* (dvs. fra mikroreproduksjon, opptrykk, faksimile etc.) til den første *manifestasjonen* (dvs. den *manifestasjonen* som er blitt reprodusert). Ved å utvide notasjonen som er brukt i eksemplet til å vise de implisitte relasjonene mellom et *verk*, et *uttrykk*, en *manifestasjon* og et *eksemplar*, ville relasjonen i tabellen over kunne illustreres med følgende eksempel:

- m_1 [første *manifestasjon*]
  har en reproduksjon →
  ← er en reproduksjon av

- m_2 [andre *manifestasjon*]

I noen tabeller er det bare én kolonne med eksempler. I andre er entitetene blitt inndelt i to kategorier (f.eks. avhengig og uavhengig), og det er to kolonner med eksempler. Årsaken til inndelingen av eksemplene i to kategorier i noen tilfelle, samt forskjellene mellom kategoriene, er forklart i avsnittene som følger etter slike tabeller.

5.3.1 Verk-til-verk-relasjoner

Tabell 5.1 viser forskjellige typer av *verk*-til-*verk*-relasjoner.

Tabell 5.1 Verk-til-verk-relasjoner

Relasjonstype	Henvisningsverk	Selvstendig verk
Etterfølger har en etterfølger → ← er en etterfølger til	Fortsettelse	Fortsettelse Etterfølgende verk
Supplement har supplement → ← supplement	Register Konkordans Lærerveiledning Merknader Supplement Vedlegg	Supplement Vedlegg
Utfylling har en utfylling → ← utfyller	Kadenser Libretto Koreografi Avslutning for uferdig verk	Bakgrunnsmusikk Tonefølge til en tekst Tillegg
Sammendrag har et sammendrag → ← er et sammendrag		Forkortet gjengivelse Sammendrag
Bearbeidelse har en bearbeidelse → ← er en bearbeidelse av		Bearbeidelse Parafrase Fri oversettelse Variasjon (musikkverk) Harmonisering (musikkverk) Fantasi (musikkverk)
Versjon i annen litterær form (transformasjon) har en transformasjon → ← er en transformasjon		Dramatisering Overført til prosa Omskrevet til verseform Filmmanus
Imitasjon har en imitasjon → ← er en imitasjon av		Parodi Imitasjon Travesti

En grunnleggende premiss for *verk*-til-*verk*-relasjonen er at to forskjellige *verk* virkelig eksisterer. Det vil si at det intellektuelle eller kunstneriske innholdet i det ene *verket* er vurdert tilstrekkelig forskjellig fra det andre *verket* slik at det siste utgjør et eget *verk*.

Blant de *verk*-til-*verk*-relasjoner som er vist i tabell 5.1, er det to kategorier. Første kategori omfatter de relasjonene som involverer et *verk* som hovedsakelig er henvisningsverk. Den andre kategorien omfatter de relasjonene som involverer selvstendige *verk*. Et henvisnings*verk* er et *verk* som er så tett knyttet til det andre *verket* i relasjonen at det har liten verdi uten i sammenheng med det andre *verket*. Et selvstendig *verk* er et *verk* som ikke krever henvisning til det andre *verket* i relasjonen for å være nyttig eller bli forstått.

Den midtre kolonnen i tabell 5.1, som har overskriften ”Henvisningsverk”, viser forskjellige typer *verk* som vil ha liten verdi eller mening uten henvisning til det andre *verket* i relasjonen.

Til denne kategorien hører fortsettelser som er avhengig av det foregående *verket* for å bli forstått. Det samme er tilfelle for registre og konkordanser til et *verk*, kadenser etc.

Eksempel

- v_1 Homers *Iliaden*
  har en konkordans →
  ← er en konkordans til
- v_2 G.L. Prendergasts *A complete concordance to the Illiad of Homer*

Høyre kolonne i tabell 5.1, med overskriften ”Selvstendige verk”, viser forskjellige typer *verk* som har relasjoner til et annet *verk*, men som kan brukes og forstås uten henvisning til det andre *verket*. Til denne kategorien hører selvstendige fortsettelser, supplementer, sammendrag, bearbeidelser, dramatiseringer, parodier etc.

Eksempel

- v_1 W.A. Mozarts *Don Giovanni*
  har en bearbeidelse →
  ← er en bearbeidelse av
- v_2 Joseph Loseys film *Don Giovanni*
- v_1 Ordnance Survey map of Wales
  har en bearbeidelse →
  ← er en bearbeidelse av
- v_2 Map of administrative areas in Wales

Tre typer relasjoner gjelder for begge kategorier i tabell 5.1. Det er: etterfølger, supplement og utfyllende *verk*. Relasjonen ”etterfølger” indikerer en type lineær progresjon i innholdet fra ett *verk* til det neste. I noen tilfelle kan innholdet i etterfølgeren være tett knyttet til innholdet i det foregående *verket*. Dette vil resultere i et *verk* som er et henvisnings*verk*. I andre tilfeller, som f.eks. i en løselig sammensatt trilogi, vil etterfølgeren være selvstendig. Seriepublikasjoner som er et resultat av sammenslåing eller splittelse av sine forgjengere, og som kan stå alene uten å kreve henvisning til forgjengeren, er også eksempler på selvstendige *verk* som faller inn under kategorien relasjonstypen ”etterfølger”.

Eksempel

- v_1 *The British journal of social and clinical psychology*
  fortsetter delvis i →
  ← delvis fortsettelse av
- v_2 *The British journal of social psychology*

Relasjonstypen ”supplement” involverer *verk* som er tenkt brukt sammen med et annet *verk*. Noen av disse som f.eks. registre, konkordanser, lærerveiledninger, forklaringer og brukermanualer for elektroniske ressurser vil være så tett knyttet til innholdet i det tilknyttede *verket* at de er ubrukelige uten dette andre *verket*. Slike *verk* er pr. definisjon henvisningsverk. Supplementer og vedlegg faller også ofte i kategorien henvisningsverk, men hvis de kan brukes uten henvisning til det tilknyttede verket, faller de i kategorien ”selvstendig verk”.

Eksempel

- v_1 *Annual report of the Librarian of Congress*
  har et supplement →
  ← er et supplement til

- v_2 The Library of Congress' *Quarterly journal of current acquisitions*

Den tredje relasjonstypen, utfylling, involverer *verk* som er tenkt kombinert med eller føyet inn i det tilknyttede *verket*. De er med andre ord tenkt integrert på en eller annen måte med det andre *verket*, men de var ikke del av den opprinnelige tilblivelsen av det foregående *verket*. Liksom etterfølgere og supplementer kan noen utfyllende *verk* brukes og forstås alene uten henvisning til et annet *verk* (dvs. de er selvstendige), mens andre krever en forståelse av et annet *verk* (dvs. de er henvisningsverk).

Eksempel

- v_1 William Plomers *Curlew River*
  har tonesetting →
  ← er tonesetting til

- v_2 Benjamin Brittens tonesetting til *Curlew River*

I kategorien selvstendige *verk* finnes også fire ytterligere relasjonstyper: sammendrag, bearbeidelse, omskriving til annen litterær form og imitasjon. Den typen *verk* som er representert i disse gruppene, involverer alle modifikasjoner av et originalt *verk*. Modifikasjonene må være såpass omfattende at de kan betraktes som selvstendige *verk* og ikke bare forskjellige *uttrykk* av samme *verk*. Alle *verk* som faller innunder én av disse fire gruppene, er pr. definisjon et selvstendig *verk*.

Eksempel

- v_1 Karl Rosenkrantz' *Paedagogik als System*
  har en parafrase →
  ← er en parafrase av

- v_2 Anna C. Bracketts *The science of education*

- v_1 Charles Dickens' *Pickwick papers*
  har en dramatisering →
  ← er en dramatisering av

- v_2 W.T. Moncrieffs *Sam Weller*

Betydningen av å skille mellom *verk* som faller i kategorien ”henvisningsverk” og *verk* som faller i kategorien ”selvstendige verk”, blir klar når man ser på betydningen av å gjenspeile relasjoner i bibliografiske poster. Når det gjelder nytten av *verk*-til-*verk*-relasjoner, vil det være av stor betydning å kunne gi informasjon om relasjonen mellom en etterfølger, et supplement eller et utfyllende verk og *verket* det er knyttet til. Dette fordi meningsfull bruk av etterfølgeren, supplementet eller det utfyllende *verket* i høyeste grad avhenger av innholdet i det andre *verket*. For et selvstendig *verk*, vil på den annen side, forståelsen av det foregående *verket* ikke være nødvendig (selv om det kunne være nyttig) for å forstå og kunne bruke etterfølgeren, supplementet eller det utfyllende verket. Det samme er tilfelle for sammendrag, bearbeidelser, omskrivninger og imitasjoner. For selvstendige *verk* er det derfor ikke så avgjørende at relasjonen til det andre *verket* gjøres tydelig i den bibliografiske posten.

Det burde fremgå av eksemplene over at de termene/formuleringene som utgivere anvender, ikke alltid er tilstrekkelige til å vise om et *verk* skal anses som henvisningsverk eller som et

selvstendig verk. *Verk* som blir karakterisert som fortsettelser, supplement og vedlegg, kan falle i begge kategoriene. Katalogisator må avgjøre om *verket* bare kan brukes med henvisning til det tilknyttede *verket* eller om det kan brukes og forstås uavhengig av det andre *verket*.

5.3.1.1 Helhet/del-relasjoner på verk-nivå

Tabell 5.2 viser helhet/del-relasjoner på *verk*-nivå.

Tabell 5.2 Helhet/del verk-til-verk-relasjoner

Relasjonatype	Avhengig del	Uavhengig del
Helhet/del har del → ← er del av	Kapittel, seksjon, del etc. Volum/hefte av tidsskrift Intellektuell del av et flerbindsverk Illustrasjon til en tekst Lyddelen av en film	Monografi i en serie Tidsskriftartikkel Intellektuell del av et flerbindsverk

Innen helhet/del-relasjonene er det to kategorier: de som involverer avhengige deler og de som involverer uavhengige deler. Avhengige deler er deler av et *verk* som er tenkt brukt i sammenheng med det større *verket,* og som for mesteparten av innholdet er avhengig av konteksten som det større *verket* gir. Avhengige deler er ofte vanskelige å angi uten å henvise til det større *verket,* da de som regel ikke har særskilte navn/titler. Uavhengige deler er de som ikke i noen særlig grad er avhengig av sammenhengen som gis i det større *verket* for å gi mening. Uavhengige deler har særskilte navn/titler. I begge tilfelle tas det for gitt at *verket* som representerer helheten, er et uavhengig *verk*.

Kategorien avhengige deler kan selv bli inndelt i to underkategorier: segmenter og systemiske deler av *verkets* innhold. Segmenter er særskilte deler av et verk hvis innhold eksisterer som et klart, identifiserbart segment i helheten. Blant særskilte deler av et *verk* finner vi forord, kapitler, seksjoner, deler etc.

Eksempel

- v_1 *Precis in a multilingual context*
  - $v_{1.1}$ Part 1: Precis - an overview, av Derek Austin
  - $v_{1.2}$ Part 2: A linguistic and logical explanation of the syntax, av Jutta Sørensen og Derek Austin
  - $v_{1.3}$ Part 3: Multilingual experiments, proposed codes, and procedures for the Germanic languages, av Jutta Sørensen og Derek Austin

På den annen siden kan en systemisk del av et *verk* ikke bli sett på som en avgrenset del av innholdet i *verket*. En systemisk del er et integrert aspekt av *verket* som strekker seg over hele *verket* og er vevet sammen med resten av innholdet. Illustrasjoner til en tekst eller kinofremvisningen av en film er eksempler på integrerte aspekter. De kan identifiseres og omtales som intellektuelle eller kunstneriske deler av et hele, men de representerer ikke adskilte, sekvensielle segmenter av innholdet slik som segmenter gjør.

Som oftest finnes det ingen spesielle grunner til å identifisere eller beskrive en avhengig del av et *verk*. I visse tilfelle kan det imidlertid være nyttig å identifisere og beskrive en slik avhengig del som en enhet. Dette kan f.eks. være hvis et forord eller en innledning er skrevet

av en velkjent forfatter som ikke er forfatter av hovedteksten. Fordi avhengige deler pr. definisjon trenger å bli plassert innen konteksten av et større *verk*, vil relasjonen (hvis den angis formelt) normalt bli opprettet ved å legge til en biinnførsel for den avhengige delen i den bibliografiske posten for det større *verket*. Alternativt kan relasjonen bli angitt mindre formelt gjennom en innholdsnote.

Uavhengige deler av et *verk* blir oftere identifisert og beskrevet som en egen del. Denne kategorien inkluderer monografier i monografiserier (hvor monografiserien representerer helheten), tidsskriftartikler og tidsskrifthefter (hvor tidsskriftet representerer helheten), eller uavhengige, intellektuelle deler av et flerbindsverk eller kombidokument hvor delen kan ha verdi uavhengig av konteksten gitt ved de andre delene av kombidokumentet. Kategorien omfatter også alminnelig anerkjente deler av større *verk* som f.eks. deler av Bibelen.

Eksempel

- v_1 D. Bruce Sealeys multimedium *Tawow*
  - $v_{1.1}$ Emma La Rogues *Defeathering the Indian*
  - ....

5.3.2 Uttrykk-til-uttrykk-relasjoner

Tabellene 5.3 og 5.4 viser forskjellige typer *uttrykk*-til-*uttrykk*-relasjoner.

Uttrykk-til-*uttrykk*-relasjoner faller i to hovedgrupper: de hvor hvert *uttrykk* som er involvert i relasjonen, er et *uttrykk* av samme *verk*, og de hvor hvert *uttrykk* som er involvert i relasjonen, er *uttrykk* av forskjellige *verk*.

Tabell 5.3 Uttrykk-til-uttrykk-relasjoner

Mellom forskjellige uttrykk av samme verk		
Relasjonstype	**Henvisningsuttrykk**	**Selvstendig uttrykk**
Forkortelse har en forkortet utgave → ← er en forkortet utgave		Forkortet utgave Fortettet utgave Utgave hvor støtende avsnitt er fjernet
Revisjon har en revisjon → ← er en revisjon		Revidert utgave Utvidet utgave Generasjon (grafisk)
Oversettelse har en oversettelse → ← er en oversettelse		Ordrett oversettelse Transkripsjon (musikkverk)
Arrangement (musikk) har et arrangement → ← er et arrangement		Arrangement (musikkverk)

Relasjoner mellom *uttrykk* av samme *verk* (tabell 5.3) opptrer når et *uttrykk* er avledet av et annet. Ved disse relasjonstypene blir ett *uttrykk* sett på som en modifikasjon av et annet *uttrykk*. Modifikasjonen kan være en ordrett oversettelse hvor hensikten er å beholde det intellektuelle innholdet av det tidligere *uttrykket* så nøyaktig som mulig (bemerk at i modellen blir frie oversettelser behandlet som nye *verk*). Modifikasjonen kan være en revisjon hvor hensikten er å endre eller oppdatere innholdet i det tidligere *uttrykket*, men ikke å endre innholdet så mye at det blir et nytt *verk*. Modifikasjonen kan være en forkortelse der noe av innholdet i det tidligere *uttrykket* blir fjernet, men der resultatet ikke endrer innholdet i den

grad at det blir et nytt *verk*. Modifikasjonen kan også være et arrangement av et musikkverk. *Uttrykkene* som er et resultat av en slik modifikasjon, er normalt selvstendige *uttrykk* (dvs. de krever vanligvis ikke henvisning til det foregående *uttrykket* for å bli brukt eller forstått).

Tabell 5.4 Uttrykk-til-uttrykk-relasjoner (forts.)

Mellom uttrykk av forskjellige verk		
Relasjonstype	**Henvisningsuttrykk**	**Selvstendige uttrykk**
Etterfølger har en etterfølger → ← er en etterfølger til	Fortsettelse	Fortsettelse Etterfølgende verk
Supplement har supplement → ← er supplement til	Register Konkordans Lærerveiledning Forklaring Supplement Vedlegg	Supplement Vedlegg
Utfylling har et utfyllende *verk* → ← er et utfyllende *verk*	Kadense Libretto Koreografi Avslutning for uferdig verk	Bakgrunnsmusikk Tonefølge til en tekst Pendant
Sammendrag har et sammendrag → ← er et sammendrag		Forkortet gjengivelse Sammendrag
Bearbeidelse har en bearbeidelse → ← er en bearbeidelse		Bearbeidelse Parafrase Fri oversettelse Variasjon (musikkverk)
Versjon i en annen litterær form (transformasjon) har en transformasjon → ← er en transformasjon		Dramatisering Overført til prosa Filmmanus
Imitasjon har en imitasjon → ← er en imitasjon		Parodi Imitasjon

Eksempler

- v_1 Charles Dickens' *A Christmas carol*
  - u_1 forfatterens originale, engelske tekst
    har en oversettelse →
    ← er en oversettelse
  - u_2 en tamilsk oversettelse ved V.A. Venkatachari
- v_1 B. Bartoks *Four small dances*
  - u_1 komponistens originale partitur for orkester
    har et arrangement →
    ← er et arrangement av
  - u_2 et arrangement for junior strykeorkester av G. Darvas

Når *uttrykk*-til-*uttrykk*-relasjoner involverer *uttrykk* av forskjellige *verker* (tabell 5.4), omfatter de de samme relasjonstypene som gjelder på *verk*-til-*verk*-nivå. Blant de forskjellige typene

vil det være ”etterfølger”, ”supplement” og ”utfylling” som er de mest vanlige på *uttrykks*nivået. I en bibliografisk innførsel kan f.eks. en note for et supplement referere til en spesiell utgave (dvs. *uttrykk*) av et tidligere *verk* som det var tenkt å supplere. Det er viktig å huske på at *verkene* representert ved *uttrykkene* kan enten være henvisnings*verk* eller selvstendige *verk*. Om utrykk-til-uttrykk-relasjon skal brukes, må vurderes ut fra om verket som beskrives, er et henvisningsverk eller et selvstendig verk.

For sammendrag, bearbeidelser, omskrivninger og imitasjoner er det antagelig mindre vanlig å angi en relasjon til et spesielt *uttrykk* av et tidligere *verk*. Likevel kan det være nyttig å angi relasjonen på dette nivået når informasjonen er lett tilgjengelig, f.eks. ”Adaption by John Barton based on William Caxton's 1485 edition of the text".

5.3.2.1 Helhet/del-relasjoner på uttrykksnivå

Helhet/del-relasjoner på *uttrykks*nivå (tabell 5.5) er av samme generelle type som relasjonene på *verk*nivå. De spesifikke deler som inngår som komponenter i et *uttrykk*, skiller seg imidlertid noe fra dem som inngår som komponenter av *verket*. Innholdsfortegnelse, liste over referanser eller register vil f.eks. bli sett på som deler av *uttrykket* ettersom de normalt omfatter henvisning til særegenheter ved *uttrykket*.

Tabell 5.5 Helhet/del uttrykk-til-uttrykk-relasjoner

Relasjonstype	Avhengig del	Uavhengig del
Helhet/del har del → ← er del av	Innholdsfortegnelse Bind/hefte i serie Illustrasjon til en tekst Lyd til en film Rettelse/tilføyelse	Monografi i en serie Tidsskriftartikkel Intellektuell del av et flerbindsverk

5.3.3 Uttrykk-til-verk-relasjoner

Tabell 5.6 viser relasjonstypene som kan trekkes mellom et *uttrykk* av ett *verk* og et annet *verk*.

Relasjonene er av samme generelle type som for *verk*-til-*verk*-relasjonene. Relasjonene etterfølger, supplement og utfylling vil forekomme, likedan relasjonstypene sammendrag, bearbeidelse, ”transformasjon” og imitasjon. I hvert tilfelle er imidlertid det mer spesifikke *uttrykks*nivået knyttet til det mer generelle *verk*nivået. Det er vanlig å vise relasjoner fra *uttrykks*nivå til *verk*nivå, som oftest fordi spesifikke *uttrykk*-til-*uttrykk*-relasjoner ikke er så lette å bestemme. Det kan f.eks. være vanskelig å bestemme den eksakte teksten (dvs. *uttrykket*) som er blitt brukt som grunnlag for en dramatisering eller et filmmanus. I slike tilfelle angis ofte relasjonen i form av en note eller en biinnførsel som henviser til det tilknyttede *verket* heller enn til et spesifikt *uttrykk* av dette *verket*.

På samme måten som i *verk*-til-*verk*-relasjoner vil det være typen *verk* som blir representert i *uttrykket*, som bestemmer hvor viktig det er å angi *uttrykk*-til-*verk*-relasjonen i den bibliografiske posten. Hvis *verket* representert i *uttrykket* er et henvisningsverk, vil det være viktigere å angi relasjonen til det andre *verket* enn om *verket* er et selvstendig verk.

Tabell 5.6 Uttrykk-til-verk-relasjoner

Relasjonstype	Henvisningsuttrykk	Selvstendige uttrykk
Etterfølger har en etterfølger → ← er etterfølger til	Fortsettelse	Fortsettelse Etterfølgende verk
Supplement har supplement → ← er supplement til	Register Konkordans Lærerveiledning Forklaring Supplement Vedlegg	Supplement Vedlegg
Utfylling har et utfyllende verk → ← er et utfyllende verk	Kadense Libretto Koreografi Avslutning for ufullendt verk	Bakgrunnsmusikk Tonefølge til en tekst Tillegg
Sammendrag har et sammendrag → ← er et sammendrag av	.	Forkortet gjengivelse Sammendrag
Bearbeidelse har en bearbeidelse → ← er en bearbeidelse av	.	Bearbeidelse Parafrase Fri oversettelse Variasjon (musikkverk)
Versjon i annen litterær form (transformasjon) har en transformasjon → ← er en transformasjon av	.	Dramatisering Omskrivning til prosa Filmmanus
Imitasjon har en imitasjon → ← er en imitasjon av	.	Parodi Imitasjon

5.3.4 Manifestasjon-til-manifestasjon-relasjoner

Tabell 5.7 viser *manifestasjon*-til-*manifestasjon*-relasjoner.

Tabell 5.7 Manifestasjon-til-manifestasjon-relasjoner

Relasjonstype	Manifestasjon
Reproduksjon har en reproduksjon → ← er en reproduksjon av	Reproduksjon Mikroreproduksjon Makroreproduksjon Opptrykk Foto-offset opptrykk Faksimile Duplikat database
Alternativ utgave har en alternativ utgave → ← er en alternativ utgave	Alternativt format Parallellutgave

Manifestasjon-til-*manifestasjon*-relasjoner involverer vanligvis *manifestasjoner* av samme *uttrykk.*

Relasjonen ”reproduksjon” kan ta med *manifestasjoner* som er mer eller mindre tro i forhold til den foregående *manifestasjonen*. Forskjellige typer reproduksjoner inngår i denne kategorien relasjoner. Selv om en mikroformreproduksjon i virkeligheten er laget fra et spesielt *eksemplar* av den originale *manifestasjonen,* er det vanlig å se på relasjonen som en lenke mellom mikro*manifestasjonen* og den trykte *manifestasjonen* representert ved den faktiske kopien som ble brukt som grunnlag for mikroformen. Det som er viktig i denne type reproduksjon, er at det samme intellektuelle eller kunstneriske innhold er representert i resultat*manifestasjonen* som i den den ble kopiert fra. Det å kopiere utseende og opplevelsen av utgangs*manifestasjonen* er ikke hensikten med denne type reproduksjon. Opptrykk representerer en annen situasjon. Der er hovedhensikten å gjenutgi det intellektuelle eller kunstneriske innholdet, samtidig som det antas at opptrykksprosessen vil gi en *manifestasjon* som har de samme fysiske karakteristika som originalen, selv om ikke dette er hovedformålet. Med faksimiler er hensikten ikke bare å bevare samme innhold, men også å bevare samme utseende som originalen og opplevelsen som den originale *manifestasjonen* gir.

Eksempel

- v_1 Clemet Rayners *A treatise of indulgences*
  - u_1 forfatterens originale tekst
    - $m_1$boken utgitt av John Heigham i 1623
har en reproduksjon →
← er en reproduksjon av
    - m_2 en faksimile utgitt av Scolar Press i 1973

Relasjonen ”alternativ” omfatter manifestasjoner som faktisk tjener som alternativ for hverandre. Relasjonen ”alternativ” får man f.eks. når en publikasjon, et lydopptak eller et videogram blir utgitt i mer enn ett format, eller når en publikasjon utgis samtidig av forskjellige forleggere i forskjellige land.

Eksempel

- v_1 Lyle Lovetts *The road to Ensenada*
  - u_1 sangtekstforfatterens fremførelse tatt opp for albumet
    - m_1 opptaket utgitt i 1996 på kassettbånd av MCA Records
      har en alternativ *utgave* →
      ← er en alternativ *utgave* til
    - m_2 opptaket utgitt i 1996 på kompaktplate av MCA Records

5.3.4.1 Helhet/del-relasjoner på manifestasjonsnivå

Tabell 5.8 viser helhet/del-relasjoner på *manifestasjons*nivå.

Tabell 5.8 Helhet/del manifestasjon-til-manifestasjon-relasjoner

Relasjonstype	Manifestasjon
Helhet/del har del → ← er del av	Bind av en flerbindsmanifestasjon Lydspor for film på separat medium Lydspor integrert i filmen

Det fysiske innholdet som er representert ved *manifestasjonen*, kan deles opp på omtrent samme måte som det intellektuelle innholdet for *verk* og *uttrykk*. En del på *manifestasjons*nivå kan være en selvstendig, fysisk enhet. Bind 2 av et trebindssett av *Krig og fred* ville være en særskilt, fysisk del av *manifestasjonen*. Tilsvarende vil en instruksjonsmanual som følger med en CD-ROM, være en del av en *manifestasjon*. En del av *manifestasjonen* kan også være en integrert del av *manifestasjonen* som ikke kan skilles fysisk fra helheten, slik tilfellet er med integrerte lydspor på film.

Eksempel

- v_1 *Minnesota politics and government*
  - u_1 multi-media læringsressursen
    - m_1 kombidokumentet publisert i 1976 av the Minnesota Historical Society
  - $v_{1.1}$ *People serving people*, av Judy A. Poseley
    - $u_{1.1}$ forfatterens tekst til brosjyren
      - $m_{1.1}$ den 30-siders brosjyren som er inkludert i kombidokumentet
  - $v_{1.2}$ *Voices of Minnesota politicians*
    - $u_{1.2}$ utdrag av innspilte taler av politikere
      - $m_{1.2}$ lydplaten inkludert i kombidokumentet

Det er viktig å huske at *manifestasjon*, selv om den representerer det intellektuelle innholdet slik det er blitt uttrykt i en fysisk form, fremdeles er en abstraksjon. Derfor representerer delene og relasjonene på dette nivået også generaliseringer som gjelder for alle forekomster av *manifestasjonen* som er produsert. Delene og relasjonen representerer derfor ikke et spesielt eksemplar som eies av en institusjon. Det siste ville være deler på *eksemplar*nivå.

5.3.5 Manifestasjon-til-eksemplar-relasjoner

Tabell 5.9 viser *manifestasjon*-til-*eksemplar*-relasjoner.

En *manifestasjon*-til-*eksemplar* relasjon viser at en gitt *manifestasjon* er resultatet av å reprodusere et bestemt *eksemplar*. Relasjonen reproduksjon benyttes på dette nivået når det er nyttig å angi det spesielle *eksemplaret* som ble brukt i reproduksjonen istedenfor å angi relasjonen på det mer generelle *manifestasjon*-til-*manifestasjon*snivået.

Tabell 5.9 Manifestasjon-til-eksemplar-relasjoner

Relasjonstype	Manifestasjon
Reproduksjon har en reproduksjon → ← er en reproduksjon av	Reproduksjon Mikroreproduksjon Makroreproduksjon Opptrykk Foto-offset opptrykk Faksimile

Eksempel

- v_1 Jean Jolivets *Vrai description des Gaules...*
  - u_1 kartografens originale gjengivelse
    - m_1 kartet utgitt i 1570
      - e_1 et eksemplar i Département des Cartes et plans i Bibliothèque nationale i Paris
har en reproduksjon →
← er en reproduksjon av
    - m_2 en faksimile reproduksjon utgitt i 1974 av Hier et demain

5.3.6 Eksemplar-til-eksemplar-relasjoner

Tabell 5.10 viser to typer *eksemplar*-til-*eksemplar*-relasjoner.

Tabell 5.10 Eksemplar-til-eksemplar-relasjoner

Relasjonstype	Eksemplar
Omforming har en omforming → ← er en omforming av	Bundet sammen med Delt i Utdrag av
Reproduksjon har en reproduksjon → ← er en reproduksjon av	Reproduksjon Mikroreproduksjon Makroreproduksjon Faksimile

Relasjonen ”reproduksjon” angir at et bestemt *eksemplar* er avledet på en eller annen måte av et annet *eksemplar*. Som med *manifestasjon* kan det være ulike grader av likhet mellom reproduksjonen og det originale *eksemplaret*. Reproduksjonen av et *eksemplar* til et annet *eksemplar* resulterer alltid i et *eksemplar* med de samme fysiske karakteristika som originalen, dette til forskjell fra reproduksjon av *manifestasjon* som i noen tilfelle kan resultere i et skifte i type fysisk medium.

Relasjonen ”omforming” tillater ett eller flere *eksemplarer* å bli endret på en slik måte at resultatet blir et nytt *eksemplar* eller nye *eksemplarer*. Det vanligste er at et *eksemplar* av en *manifestasjon* blir bundet sammen med et *eksemplar* av en annen *manifestasjon* til et nytt *eksemplar*. For monografier er dette den typiske ”bundet sammen med”-situasjonen. Omforming for serier skjer når flere uinnbundne eksemplarer som representerer forskjellige hefter blir bundet sammen til et enkelt nytt *eksemplar*. Mer sjelden er det at et enkelt fysisk *eksemplar* blir delt og bundet på nytt som to adskilte *eksemplarer*.

Eksempler

- e_1 et eksemplar av Adam Lillies *Canada - physical, economic, and social* utgitt i 1855 av MacLear & Company
  er innbundet med →
  ← er innbundet med
- e_2 et eksemplar av Alexander Morris' *Canada and her resources* utgitt i 1855 av John Lovell

5.3.6.1 Helhet/del-relasjoner på eksemplarnivå

Tabell 5.11 viser helhet/del-relasjoner på *eksemplar*nivå.

Tabell 5.11 Helhet/del eksemplar-til-eksemplar-relasjoner

Relasjonstype	Eksemplar
Helhet/del	Fysisk del av et eksemplar
har del → ← er del av	Innbinding av en bok

Deler av et *eksemplar* kan være atskilte deler eller integrerte deler. En adskilt del er en egen fysisk del som utgjør en del av hele *eksemplaret*. For eksempel kan *eksemplar* 1 av en bestemt *manifestasjon* bestå av to separate bind. Hvert av disse bindene kan inngå i en helhet/del-relasjon med *eksemplaret* som helheten.

En integrert del av et *eksemplar* er en del som vanligvis anses som fysisk uadskillelig fra *eksemplaret*. Selve permen til en bok ville f.eks. anses som en integrert del av *eksemplaret*. Dette gjelder også plateomslag eller emballasjen til en CD-ROM selv om disse faktisk er separate, fysiske deler.

6. BRUKEROPPGAVER

6.1 Kobling av attributter og relasjoner med brukeroppgaver
6.2 Vurdere verdien av attributter og relasjoner i forhold til brukeroppgaver
6.2.1 Finne en entitet
6.2.2 Identifisere en entitet
6.2.3 Velge en entitet
6.2.4 Anskaffe en entitet

6.1 Kobling av attributter og relasjoner med brukeroppgaver

ER-modellen i kapitlene 3, 4 og 5, gir oss en struktur som tillater oss å analysere våre krav til opplysninger på en systematisk måte. Strukturen fungerer som et rammeverk for å analysere bruk av bibliografiske opplysninger med spesielt henblikk på den entiteten som brukeren er interessert i, og med henblikk på de attributtene og relasjonene som er relevante for oppgaven brukeren utfører. Hvert attributt og hver relasjon kan kobles direkte til brukeroppgavene de understøtter.

Som nevnt i kapittel 2 er det definert fire brukeroppgaver. Disse er definert sammen med den vanlige måten brukeren anvender opplysningene på:

- å finne entiteter som svarer til brukerens uttrykte søkekriterier (dvs. å lokalisere enten en enkelt entitet eller et sett av entiteter i en fil eller database som et resultat av en søking der man har brukt et attributt eller en relasjon for entiteten)
- å identifisere en entitet (dvs. å fastslå at beskrevet entitet er den entiteten det ble søkt etter, eller å skille mellom to eller flere entiteter med lignende karakteristika)
- å velge en entitet som passer til brukerens behov (dvs. å velge en entitet som tilfredsstiller brukerens krav mht. innhold, fysisk format etc. eller å forkaste en entitet fordi den anses ikke å tilfredsstille brukerens behov)
- å anskaffe eller å skaffe tilgang til entiteten som er beskrevet (dvs. å erverve en entitet gjennom f.eks. kjøp eller lån eller å få elektronisk tilgang til en entitet ved forbindelse til en fjernmaskin).

6.2 Vurdere verdien av attributter og relasjoner i forhold til brukeroppgaver

I tabellene 6.1 til og med 6.4 er det listet opp attributter og relasjoner knyttet til hver av ER-modellens fire primære entiteter (dvs. *verk*, *uttrykk*, *manifestasjon* og *eksemplar*). De fire generelle brukeroppgavene (dvs. finne, identifisere, velge og anskaffe) er satt opp mot hvert attributt og hver relasjon. Hver oppgave er delt inn i fire underoppgaver. Disse er definert i tilknytning til den entiteten som oppgaven fokuserer på (finne *verk*, finne *uttrykk*, finne *manifestasjon*, finne *eksemplar*, identifisere *verk*, identifisere *uttrykk* etc.). I tabellene angir bokstavene ”h”, ”m” og ”l” den relative verdien hvert attributt eller hver relasjon har for å

understøtte en bestemt oppgave med fokus på en bestemt entitet. Bokstaven ”h” (høy verdi) viser at et attributt eller en relasjon er svært viktig for å understøtte den aktuelle oppgaven. Bokstaven ”m” (middels verdi) viser moderat betydning og bokstaven ”l” (lav verdi) viser relativt lav betydning. Manglende bokstav indikerer at attributtet eller relasjonen ikke har noen merkbar betydning for den spesielle oppgaven eller deloppgaven.

Tabellene for hver entitetstype består av to deler: den første er en liste over attributter for typer av entiter. Den andre er en liste over relasjoner mellom disse og andre entitetstyper. For å kunne utføre en bestemt brukeroppgave kan både attributtene for entitetstypen og relasjonene mellom denne og andre entitetstyper være viktige. For å hjelpe en bruker til å bestemme et *verk* er f.eks. både attributtene for *verket* og relasjonene mellom *verket* og andre entitetstyper viktige (f.eks. relasjoner til en *person* eller *korporasjon* som er ansvarlig for *verket*). Tabelldelene for attributtene og relasjonene utfyller hverandre og må leses i sammenheng for å få full oversikt over den informasjonen som er viktig for å understøtte en oppgave.

Tabelldelen med relasjonene er også et middel til å vise hvor viktige relasjonene er til å hjelpe brukeren til å knytte en entitet til en annen og til å ”navigere” i universet av entiteter som er representert i en bibliografisk fil eller database. På en måte kunne ”knyttet til” bli sett på som en femte oppgave. Bokstavverdiene i relasjonsdelen av tabellene viser både viktigheten av en bestemt relasjon i hver av de fire oppgavene (når kolonnene leses vertikalt) og hvor viktig en relasjon er til å hjelpe brukeren til å knytte én entitet til en annen eller til å ”navigere” i en database (når radene leses horisontalt).

Vurderingen av hvor viktig hvert attributt eller hver relasjon er i en gitt oppgave slik det er vist i tabellene, ble for det meste basert på kunnskap og erfaring hos studiegruppens medlemmer og konsulenter. Dette ble supplert med resultater fra empirisk forskning referert i biblioteksvitenskapelig litteratur så vel som vurderinger gjort av eksterne eksperter.

Kriteriene for å vurde relativ verdi for hvert attributt eller relasjon varierte til en viss grad med typen oppgave. Hovedkriteriene for hver oppgave er beskrevet nedenfor.

6.2.1 Finne en entitet

For oppgavene ”finne *verk*”, ”finne *uttrykk*”, ”finne *manifestasjon*” og ”finne *eksemplar*” ble den høyeste verdien tilordnet de attributtene og relasjonene som tilfredsstilte ett eller flere av følgende kriterier:

1. attributtet tjener pr. definisjon til å identifisere entiteten (f.eks. *manifestasjon*sidentifikator eller *eksemplar*identifikator)

2. attributtet eller relasjonen er vanligvis brukt som en første søketerm for å lokalisere entiteten (f.eks. tittelen på en *manifestasjon*, relasjonen mellom et *verk* og *personen* eller *korporasjonen* som er hovedansvarlig for *verket*).

Middels verdi ble tilordnet attributter og relasjoner som faller i én eller flere av følgende kategorier:

1. attributtet eller relasjonen er et brukbart hjelpemiddel for videre inndeling av en lang rekke entiteter som tilfredsstiller brukerens første søketerm (stort søkeresultat) (f.eks. besetning for musikkverk uten distinkte titler)

2. attributtet eller relasjonen er vanligvis brukt som en sekundær søketerm for å begrense søkesettet man ville fått ved bare å bruke første søketerm (f.eks. språkform i uttrykket)

3. attributtet eller relasjonen leder brukeren fra den funne entiteten til en annen entitet som er nært beslektet med den første (f.eks. relasjonen mellom et supplement og det *verket* det er supplement til).

Lav verdi ble tilordnet de attributter og relasjoner som i mer begrensede tilfelle ville bli brukt for videre inndeling av et søkeresultat eller for å kvalifisere søket.

6.2.2 Identifisere en entitet

For oppgavene "identifisere *verk*", "identifisere *uttrykk*", "identifisere *manifestasjon*" og "identifisere *eksemplar*" ble den høyeste verdien tilordnet de attributtene og relasjonene som tilfredsstiller ett eller flere av følgende kriterier:

1. attributtet tjener pr. definisjon til å identifisere entiteten (f.eks. *manifestasjon*sidentifikator eller *eksemplar*identifikator)

2. attributtet eller relasjonen er del av det minimumssettet av attributter og relasjoner som i de fleste tilfelle vil bidra til å skille mellom entiteter som har et sett av felles karakteristika når en entydig identifikator ikke er til stede (f.eks. det minimumssettet av attributter som er tilstrekkelig til å skille én *manifestasjon* fra en annen, er oftest tittel, ansvarsangivelse, utgave/hefte, forlegger/distributør, utgivelsesår/distribusjonsår, serieangivelse og materialtype).

Middels verdi ble tilordnet de attributter og relasjoner som faller i én av følgende kategorier:

1. attributtet eller relasjonen er en som under visse bestemte forhold vil hjelpe til å skille entiteter der det felles minimumssettet av attributter og relasjoner som normalt ville skilt dem ad, ikke gjør det (f.eks. omfanget eller fysisk materiale for informasjonsbæreren kan i visse tilfelle signalisere forskjell mellom to *manifestasjoner* som har samme tittel, ansvarsangivelse eller utgave/hefte).

2. attributtet er spesielt knyttet til en deltype av en entitet (f.eks. håndsatte bøker eller lydopptak), og for denne delkategorien vil attributtet ofte bidra til å skille mellom ellers identiske entiteter (f.eks. polariteten for mikroformer eller visningsformatet for grafiske projeksjoner).

Lav verdi ble tilordnet de attributtene og relasjonene som i mer begrensede tilfelle blir brukt til å skille mellom entiteter med ellers identiske karakteristika.

6.2.3 Velge en entitet

For oppgavene "velge *verk*", "velge *uttrykk*", "velge *manifestasjon*" og "velge *eksemplar*" ble den høyeste verdien tilordnet attributter og relasjoner som tilfredsstiller ett eller flere av følgende kriterier:

1. attributtet eller relasjonen er i de fleste tilfelle en viktig indikator på intellektuelt eller kunstnerisk innhold (f.eks. emnet for et *verk* eller språket i et *uttrykk*)

2. attributtet er et som vanligvis stiller et bestemt teknisk krav til fremvisning, avspilling, bruk etc. (f.eks. systemkrav for elektroniske ressurser) eller andre forhold som begrenser tilgang eller bruk.

Middels verdi ble tilordnet de attributtene og relasjonene som faller i én av følgende kategorier:

1. attributtet eller relasjonen er en viktig indikator på intellektuelt eller kunstnerisk innhold bare i begrensede tilfelle (f.eks. tenkt brukergruppe for et *verk*)

2. attributtet eller relasjonen er et som under bestemte forhold kan stille bestemte tekniske krav til fremvisning, avspilling, bruk etc. (f.eks. fysisk størrelse på informasjonsbæreren).

Lav verdi ble tilordnet de attributter og relasjoner som i liten grad viser intellektuelt eller kunstnerisk innhold eller bestemte tekniske krav.

6.2.4 Anskaffe en entitet

For oppgavene ”anskaffe en *manifestasjon*” og ”anskaffe et *eksemplar*” er den høyeste verdien tilordnet de attributtene og relasjonene som tilfredsstiller ett eller flere av følgende kriterier:

1. attributtet tjener pr. definisjon til å identifiserer entiteten (f.eks. *manifestasjons*identifikator eller *eksemplar*identifikator)

2. attributtet eller relasjonen er del av et minimumssett av attributter og relasjoner som i de fleste tilfelle, i mangel av en unik identifikator, skiller entiteter som har en rekke felles karakteristika (f.eks. det minimumssettet av attributter som i de fleste tilfelle er tilstrekkelig for å skille én *manifestasjon* fra en annen, består av tittel, ansvarsangivelse, utgave-/heftebetegnelse, forlegger/distributør, utgivelsesår/distribusjonsår, serieopplysning og materialtype)

3. attributtet eller relasjonen er i de fleste tilfelle tilstrekkelig til å lokalisere kilden som entiteten kan skaffes fra (f.eks. utgiversted/distribusjonssted eller tilgangsadresse for en ekstern elektronisk ressurs)

4. attributtet eller relasjonen er viktig som en indikator på tilgangsbegrensning for entiteten (f.eks. begrensning i tilgang til *manifestasjonen* eller begrensning i tilgang til *eksemplaret)*

Middels verdi ble tilordnet de attributtene og relasjonene som faller i én av følgende kategorier:

1. attributtet eller relasjonen er et som under bestemte forhold vil skille mellom entiteter der minimumssettet av attributter som i de fleste tilfelle er tilstrekkelig for å identifisere en entitet, er utilstrekkelig (f.eks. omfanget eller fysisk medium kan under visse forhold angi forskjellen mellom to *manifestasjoner* med samme tittel, ansvarsangivelse eller utgave-/heftebetegnelse)

2. attributtet er spesielt assosiert med en subtype av entiteten (f.eks. håndsatte bøker eller lydopptak), og for den subtypen vil attributtet ofte kunne skille mellom ellers identiske entiteter (f.eks. polaritet for mikroformer eller visningsformat for grafiske projeksjoner)

Lav verdi ble tilordnet de attributtene og relasjonene som i sjeldnere tilfelle vil kunne bli brukt til å skille mellom entiteter som forøvrig har identiske karakteristika. Lav verdi ble også tilordnet attributter og relasjoner som kan være viktige for å lokalisere kilden entiteten kan skaffes fra, men bare hvis slike opplysninger blir holdt oppdatert (f.eks. kilde for akkvisisjons- eller tilgangsautorisasjon).

Legg merke til at ”anskaffe”-oppgaven ikke gjelder for *verk* og *uttrykk*.

Legg også merke til at det er forutsatt at relasjonene som lenker *verk* til *uttrykk* (”realisert ved”), *uttrykk* til *manifestasjon* (”finnes i”) og *manifestasjon* til *eksemplar* (”eksemplifisert ved”) alltid gjenspeiles i den bibliografisk posten, og at de derfor ikke er vist i tabellene.

Tabell 6.1 Attributter og relasjoner for verk

Attributter for et verk	Finne				Identifisere				Velge				Anskaffe			
	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar
Verkets tittel	h				h				h							
Verkets litterære form	m				m				h							
Årstall for verk	l				l				l							
Andre skillende karakteristika	l				l				l							
Planlagt avslutning	m				h				m							
Beregnet brukergruppe	l				l				m							
Verkets kontekst									l							
Besetning (musikkverk)(note 1)	m				m				m							
Numerisk betegnelse (musikkverk)(note 1)	l				m											
Toneart (musikkverk) (note 1)	l				m											
Koordinater (kartografisk materiale)	m				h				h							
Jevndøgn (kartografisk materiale)	m				m				m							

1 Besetning, nummerering og toneart har en høyere verdi ved identifisering av musikkverk med titler som bare angir komposisjonstype (f.eks. symfoni eller konsert)

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

Tabell 6.1 Attributter og relasjoner for verk (forts.)

Relasjon mellom et verk og:	Finne				Identifisere				Velge				Anskaffe			
	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar
Andre verk:																
- Henvisningsetterfølger	m				m				h							
- Henvisningssupplement	m				m				h							
- Tilknyttede henvisningsverk	m				m				h							
- Selvstendig etterfølger	m				m				m							
- Selvstendig supplement	m				m				m							
- Tilknyttede selvstendige verk	m				m				m							
- Sammendrag					l				l							
- Bearbeidelse					l				l							
- Versjon i annen litterær form					l				l							
- Imitasjon					l				l							
- Avhengig komponent	h				h				m							
- Uavhengig komponent	h				m				m							
- Integrert intellektuelt aspekt									m							
Personer/korporasjoner ansvarlige for verket	h				h				h							
Entiteter som er emne for verket	h								h							

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

Tabell 6.2 Attributter og relasjoner for uttrykk

Attributter for et uttrykk	Finne				Identifisere				Velge				Anskaffe			
	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar
Uttrykkets tittel		m				m				m						
Uttrykkets form						h				h						
Årstall for uttrykk						m				m						
Språk i uttrykk (note 1)		m				h				h						
Andre skillende karakteristika		m				h				h						
Muligheter for utvidelse av uttrykk						l										
Muligheter for revidering av uttrykk						l				m						
Uttrykkets omfang (note 2)						l				l						
Sammendrag av innholdet						l				m						
Uttrykkets kontekst										l						
Kritiske reaksjoner på uttrykket										l						
Brukerbegrensninger for uttrykket										h						
Nummereringsmønster (periodika)															l	
Forventet regularitet av heftene (periodika)															m	
Forventet periodisistet av heftene (periodika)						h				h					h	
Type partitur (musikknotasjon)						h				h						
Besetning (musikknotasjon eller lydopptak)						h				h						
Målestokk (kart eller globus)						m				h						
Projeksjon (kart eller globus)						m				l						
Presentasjonsteknikk (kart eller globus)						l				l						
Gjengivelse av relieff (kart eller globus)						l				l						
Grunnlinje, gradnett og vertikale målinger (kart eller globus)						l				l						
Opptaksteknikk (fjernanalysebilder)						l				l						
Spesielle karakteristika (fjernanalysebilder)						l				l						
Teknikk (grafisk eller projisert bilde)						l				l						

Noter:

1 Språket i uttrykket har verdi bare hvis det språklige innholdet i uttrykket er viktig.
2 Omfanget av uttrykket kan ha høy verdi for auditivt og visuelt materiale (dvs. når det er uttrykt som varighet).

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

Tabell 6.2 Attributter og relasjoner for uttrykk (forts.)

Relasjoner mellom et uttrykk og:	Finne				Identifisere				Velge				Anskaffe			
	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar
Andre uttrykk/verk:																
- Forkortelse						l				m						
- Revisjoner		m				l				h						
- Arrangement (musikk)		m				l				h						
- Oversettelse		m				l				h						
- Henvisningsetterfølger		m				m				h						
- Henvisningssupplement		m				m				h						
- Tilknyttede henvisningsverk		m				m				h						
- Selvstendig etterfølger		m				m				m						
- Selvstendig supplement		m				m				m						
- Tilknyttede selvstendige verk		m				m				m						
- Sammendrag						l				l						
- Bearbeidelser						l				l						
- Versjon i annen litterær form						l				l						
- Imitasjon						l				l						
- Avhengig del		h				h				m						
- Uavhengig del		h				m				m						
- Integrert aspekt										m						
Personer/korporasjoner ansvarlige for innholdet		h				h				h						

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

Tabell 6.3 Attributter og relasjoner for manifestasjoner

Attributter for en manifestasjon	Finne				Identifisere				Velge				Anskaffe			
	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar
Manifestasjonens tittel	h	h	h		h	h	h		m	m	m				h	
Ansvarsangivelse	m	m	m		m	h	h		m	h	h				h	
Utgave-/heftebetegnelse						h	h			h	h				h	
Utgivelsessted/distribusjonssted							l		l	l	l				h	
Forlegger/distributør			l			m	h			l	m				h	
Utgivelsesår/distribusjonsår	m	m	l		m	m	h		m	m	h				h	
Trykkeri/produsent (note 1)			l				l				l					
Serieangivelse			m				h				m				h	
Materialtype			m				h				h				h	
Omfang av informasjonsbæreren (note 2)							m			m	m					
Fysisk materiale (note 3)							m				l					
Opptaksmetode							l				m					
Fysiske format (note 4)							l				m				h	
Manifestasjonsidentifikator			h			m	h				h				h	
Kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon (note 5)											l				l	
Leveringsbetingelser											l				l	
Adgangsbegrensninger for manifestasjonen											m				h	

Skrifttype (trykte bøker) (note 6)							l				l					
Skriftstørrelse (trykte bøker) (note 6)							l				l					
Foliering (håndsatte bøker)							h								h	
Kollasjon (håndsatte bøker)							h								h	
Utgivelsesstatus (periodika)																
Numerisk betegnelse (periodika)	m	m	m		h	h	h								h	
Spillehastighet (lydopptak) (note 7)											l					
Rillebredde (lydopptak)											l					
Rilletype (lydopptak)											l					
Sporstilling for bånd (lydopptak)											l					
Type lyd (lydopptak)											l					
Spesielle reproduksjonskarakteristika (lydopptak)											l					
Farge (bilder)							m				m					
Reduksjonsskala (mikroformer)							m				h				m	
Polaritet (mikroformer eller filmer og videogrammer)							m				m				m	
Generasjon (mikroformer eller filmer og videogrammer)							m				m				m	
Visningsformat (filmer og videogrammer)							m				h				m	
Systemkrav (elektroniske ressurser)							m				h				m	
Filkarakteristika (elektroniske ressurser)							m				l				m	
Tilgangsmetode (eksterne elektroniske ressurser)											m				h	
Tilgangsadresse (eksterne elektroniske ressurser)															h	

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

Tabell 6.3 Attributter og relasjoner for manifestasjoner (forts.)

Relasjoner mellom en manifestasjon og:	**Finne**				**Identifisere**				**Velge**				**Anskaffe**			
	Verk	**Uttrykk**	**Manifestasjon**	**Eksemplar**	**Verk**	**Uttrykk**	**Manifestasjon**	**Eksemplar**	**Verk**	**Uttrykk**	**Manifestasjon**	**Eksemplar**	**Verk**	**Uttrykk**	**Manifestasjon**	**Eksemplar**
Andre manifestasjoner:																
- Reproduksjon			m				m				m				m	
- Alternativ utgave			l				l				l				l	
- Selvstendig del							l				l					
- Integrert del											l					
Og eksemplarer:																
- Reproduksjon			m				m				l					
Personer/korporasjoner ansvarlige for produksjon/distribusjon			m													

Noter:

1 Trykkeri/produsent kan ha en høyere verdi for eldre trykte monografier, grafikk i begrenset opplag, avstøpninger etc.

2 Informasjonsbærerens omfang kan ha en høyere verdi i de tilfelle hvor omfanget kan skille mellom to manifestasjoner.

3 Fysisk form kan ha en høyere verdi i de tilfelle hvor formen muligens er viktig for brukerne (f.eks. nitrat-film etc.)

4 Fysiske mål for mediet kan ha en høyere verdi i de tilfelle hvor størrelsen er viktig for avspillingsutstyret etc.

5 Kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon kan ha en høyere verdi hvis det er sannsynlig at det vil være vanskelig å skaffe tilgang til manifestasjonen gjennom de vanlige bestillingsforbindelsene.

6 Skrifttype og skriftstørrelse kan ha høyere verdi for å skille mellom utgaver av eldre bøker og også for å hjelpe brukere til å velge materiale for blinde og svaksynte.

7 Avspillingshastighet kan ha en høyere verdi for historiske opptak som krever spesielt avspillingsutstyr.

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

Tabell 6.4 Attributter og relasjoner for eksemplarer

Attributter for et eksemplar	Finne				Identifisere				Velge				Anskaffe			
	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar
Eksemplaridentifikator				h				h								h
Fingeravtrykk							m	m								
Eksemplarets proveniens								m				l				
Merker/inskripsjoner								m				l				
Utstillingshistorikk								l								
Fysisk tilstand for eksemplaret												m				
Behandlingshistorikk												m				
Planlagt behandling												m				
Adgangsbegrensning for eksemplaret												m				h

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

Tabell 6.4 Attributter og relasjoner for eksemplarer (forts.)

Relasjoner mellom eksemplar og:	Finne				Identifisere				Velge				Anskaffe			
	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar	Verk	Uttrykk	Manifestasjon	Eksemplar
Andre eksemplarer																
- Rekonfigurering								m				m				m
- Reproduksjon								m				m				m
- Fysisk del av et eksemplar																
- Integrert del																
Personer/korporasjoner som er ansvarlige for eierskap/forvaring				l												

h=høy verdi; m= middels verdi; l=lav verdi

7. MINIMUMSKRAV TIL NASJONALBIBLIOGRAFISKE POSTER

7.1 Minimumsnivå for funksjonalitet
7.2 Minimumskrav til opplysninger
7.3 Minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster

7.1 Minimumsnivå for funksjonalitet

Kobling av attributter og relasjoner til brukeroppgaver i kapittel 6 er referanseramme for studiegruppens anbefalinger m.h.t. basisopplysninger som må være med i bibliografiske poster produsert av nasjonalbibliografiske institusjoner.

Av de forskjellige oppgaver og deloppgaver som er identifisert i tabellene 6.1 til 6.4, anbefaler studiegruppen at nasjonalbibliografiske poster som et minimum skal gjøre det mulig for brukerne å utføre følgende:

- finne alle *manifestasjoner* som inneholder:
    - *verkene* som en bestemt *person* eller *korporasjon* er ansvarlig for
    - de forskjellige *uttrykkene* av et bestemt *verk*
    - *verk* om et bestemt emne
    - *verk* i en bestemt serie
- finne en bestemt *manifestasjon*:
    - når navnet/navnene til *personen(e)* og/eller *korporasjonen(e)* som er ansvarlige for *verket/verkene* i *manifestasjonen* er kjent
    - når *manifestasjonens* tittel er kjent
    - når *manifestasjons*identifikatoren er kjent
- identifisere et *verk*
- identifisere et *uttrykk* av et *verk*
- identifisere en *manifestasjon*
- velge et *verk*
- velge et *uttrykk*
- velge en *manifestasjon*
- anskaffe en *manifestasjon*

Ettersom anbefalingene i dette kapitlet omhandler poster i nasjonalbibliografier og derfor normalt ikke inneholder opplysninger som angår *eksemplaret*, er brukeroppgaver knyttet til *eksemplar* ikke med i denne oversikten.

7.2 Minimumskrav til opplysninger

Tabellene 7.1 til og med 7.9 spesifiserer opplysningskrav for et minimumsnivå når det gjelder nasjonalbibliografiske poster. I venstre kolonne i hver tabell listes de brukeroppgavene opp som anses for et minimum av hva de nasjonalbibliografiske postene bør understøtte (kfr. seksjon 7.1). Den midtre kolonnen lister opp de logiske attributtene og relasjonene med høy verdi (markert med h) som ble identifisert i tabellene 6.1 til 6.4, for hver brukeroppgave. Høyre kolonne lister opp opplysningselementer for hver innførsel i den midtre kolonnen. Disse opplysningselementene er de studiegruppen anser som et minimum. Termene som er brukt for å identifisere de forskjellige opplysningselementene, tilsvarer de termene som er brukt i *International Standard Bibliographic Descriptions* (ISBDene) og *Guidelines for Authority and Reference Entries* (GARE). I de tilfellene hvor kravet til opplysningene er snevrere definert enn i ISBD eller GARE, har opplysningselementet fått en kvalifikator for å angi typen opplysninger som skal registreres.

Opplysningselementene knyttet til hvert av de logiske attributtene er de hvor informasjonen om attributtet vanligvis vil finnes i bibliografiske poster. I noen tilfelle kan samme informasjon bli registrert flere steder i posten (f.eks. kan språk i *uttrykk* registreres både som note og som en tilføyelse til standardtittelen). I disse tilfellene er begge opplysningselementene ført opp som motsats til det logiske attributtet, men basiskravene kan sies å være oppfylt selv om bare ett av disse elementene er med i posten.

Et opplysningselement som ikke er ført opp i den høyre kolonnen, er ”annen tittelinformasjon”. Fordi ISBD definerer dette opplysningselementet først og fremst med utgangspunkt i dets nærhet til tittelen på en *manifestasjon* og kan omfatte et stort register av forskjellige typer informasjon, kan det knyttes til mange forskjellige logiske attributter (f.eks. type *verk*, beregnet brukergruppe, besetning eller språk i *uttrykk*). Opplysningselementet som sådan er derfor ikke med i tabellene. Men det må være klart at informasjon som hører til et logisk attributt, og som man mener burde reflekteres i en post på minimumsnivå, kan registreres som ”annen tittelinformasjon” hvis relevant, selv om opplysningselement som er knyttet til det logiske attributtet, er angitt annerledes i høyre kolonne (f.eks. som note).

En må også merke seg at i tabellene som følger, er de strukturelle relasjonene som lenker *verk* til *uttrykk* og *uttrykk* til *manifestasjon*, alltid forutsatt å være reflektert i posten (dvs. opplysninger som gjelder et *uttrykk*, er forutsatt lenket til opplysninger som gjelder *verket* som er realisert gjennom *uttrykket*, og opplysninger som gjelder en *manifestasjon*, er forutsatt alltid å være lenket til opplysninger som gjelder *uttrykket* i *manifestasjonen*). Når en relasjon mellom et *verk* eller et *uttrykk* og den personen eller korporasjonen som er ansvarlig for innholdet i entiteten, er definert som et krav, er det således forutsatt at relasjonen kan følges videre til *manifestasjonen* som inneholder *uttrykket*, fordi man har de strukturelle relasjonene fra *verk* til *uttrykk* og fra *uttrykk* til *manifestasjon*. Når en relasjon mellom *verk* og det emne det omhandler, er definert som et krav, er det på samme måten forutsatt at relasjonen fortsettes til *uttrykket* og til *manifestasjonen* fordi man har de strukturelle relasjonene fra *verk* til *uttrykk* og fra *uttrykk* til *manifestasjon*. De strukturelle relasjonene mellom *verk, uttrykk* og *manifestasjon* er derfor implisitte og er ikke nevnt eksplisitt som krav.

Til slutt skal det nevnes at opplysningselementene identifisert i tabellene 7.1 og 7.2 som skal hjelpe brukeren til å finne en entitet, er begrenset til dem som normalt ville bli brukt som

sorteringselementer og/eller registerinnførsler i et ikke-automatisert system. Dette utelukker ikke at andre opplysningselementer, definert som krav ved brukeroppgavene identifisere, velge eller anskaffe, kan tjene som støtte ved brukeroppgaven finne i et automatisert system. I teorien kan alle opplysningselementene i posten hjelpe brukeren til å finne en entitet hvis posten legges inn i et automatisert system der søking på stikkord er understøttet, forutsatt at opplysningselementet er indeksert.

Tabell 7.1 Finne manifestasjoner

Å sette brukeren i stand til å:	**Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:**	**Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:**
7.1 Finne alle manifestasjoner som inneholder:		
7.1.1 verkene som en bestemt person eller korporasjon er ansvarlig for	• relasjon(er) mellom verket som finnes i manifestasjonen og de ansvarlige personene eller korporasjonene	• ordningsord for personer og/eller korporasjoner som er hovedansvarlige for verket/verkene
7.1.2 de forskjellige uttrykkene av et bestemt verk	• relasjon(er) mellom verket og uttrykket/utrykkene i manifestasjonen	• tittelinnførsler for verket/verkene
7.1.3 verk om et bestemt emne	• relasjon(er) mellom begrepet/begrepene etc. som er emnet og verket/verkene i manifestasjonen	• emneord og/eller klassifikasjonskode(r) for hovedemnet/hovedemnene for verket/verkene
7.1.4 verk i en bestemt serie	• relasjon mellom serien og verket	• innførsel for serien • nummerering innen serien

Tabell 7.2 Finne en bestemt manifestasjon

Å sette brukeren i stand til å:	**Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:**	**Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:**
7.2 Finne en bestemt manifestasjon		
7.2.1 når navnet/navnene på personen(e) og/eller korporasjonen(e) som er ansvarlige for verket/verkene i manifestasjonen, er kjent	• relasjon(er) mellom den/de ansvarlige personen(e) og/eller korporasjonen(e) og verket/verkene i manifestasjonen	• ordningsord for personer og/eller korporasjoner som er hovedansvarlige for verket/verkene
7.2.2 når manifestasjonens tittel er kjent	• manifestasjonens tittel	• hovedtittel (inkludert nummer/navn på del) • parallelltittel/parallelltitler[1]
7.2.3 når manifestasjonens identifikator er kjent	• manifestasjonens identifikator	• standardnummer (eller tilsvarende nummer)

Note: Parallelltitler bør inkluderes i poster på minimumsnivå i den utstrekning den nasjonalbibliografiske institusjonen vurderer dem som viktige for brukerne

Tabell 7.3 Identifisere et verk

Å sette brukeren i stand til å:	Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:	Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:
7.3 Identifisere et verk	• verkets tittel	• tittelinnførsel for verket
	• relasjon(er) mellom den/de ansvarlige personen(e) og/eller korporasjonen(e) og verket	• ordningsord for personer og/eller korporasjoner som er ansvarlige for verket
	• planlagt avslutning	• informasjon om periodisitet, nummerering etc.
	• besetning (musikkverk)[1]	• tilføyelse til standardtittel - besetning (musikk)
	• numerisk betegnelse (musikkverk)[1]	• tilføyelse til standardtittel - numerisk betegnelse (musikk)
	• toneart (musikkverk)[1]	• tilføyelse til standardtittel - toneart (musikk)
	• koordinater (kartografisk materiale)	• matematiske opplysninger - koordinater
	• relasjon mellom verket og dets overordnede verk[2]	• note for .. bibliografisk historie - overordnet verk

Noter:

1. Besetning, numerisk betegnelse og toneart er bare ansett som minimumskrav for musikkverk som ikke har en distinktiv tittel, dvs som bare har en angivelse av komposisjonstype (f.eks. symfoni eller concerto)

2. Relasjonen mellom verket og det overordnede verket er bare et minimumskrav i de tilfelle der verket er en avhengig del av overordnet verk.

Tabell 7.4 Identifisere et uttrykk

Å sette brukeren i stand til å:	Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:	Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:
7.4 Identifisere et uttrykk av et verk	• relasjon(er) mellom personer og/eller korporasjoner som er ansvarlige for uttrykket og uttrykket	• ordningsord for personer og/eller korporasjoner med hovedansvar for uttrykket
	• type uttrykk	• note om type uttrykk[1]
	• språk i uttrykk[2]	• tilføyelse til standardtittel - språk • note om språk
	• andre skillende karakteristika	• tilføyelse til standardtittel - andre skillende karakteristika • note om andre skillende karakteristika

	• omfanget av uttrykket[3]	• omfang - spilletid/varighet
	• forventet periodisitet av heftene (periodika)	• angivelse av periodisitet
	• type partitur (notasjon)	• angivelse av musikktrykkets fysiske presentasjon - type partitur
	• besetning for uttrykket (notasjon)	• tilføyelse til standardtittel - angivelse av arrangement • note om besetning

Noter:

1. En note om type uttrykk tilhører minimumskravene bare hvis type uttrykk ikke kan avledes fra andre opplysninger i posten
2. Språk i uttrykk anses som et minimumskrav bare hvis det lingvistiske innholdet i uttrykket er viktig
3. Omfanget av uttrykket er bare et minimumskrav for auditivt og visuelt materiale

Tabell 7.5 Identifisere en manifestasjon

Å sette brukeren i stand til å:	**Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:**	**Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:**
7.5 Identifisere en manifestasjon	• manifestasjonens tittel	• hovedtittel (inkludert nummer/navn på del)
	• ansvarsangivelse	• ansvarsangivelse(r) som angir individer og/eller grupper som har hovedansvar for innholdet • første ansvarsangivelse knyttet til utgaven • første ansvarsangivelse knyttet til opplysninger om senere utgaveangivelse
	• utgave-/heftebetegnelse	• utgaveangivelse • senere utgaveangivelse
	• forlegger/distributør	• navn på forlegger, distributør etc.
	• utgivelsesår/distribusjonsår	• utgivelsesår, distribusjonsår etc.
	• serieangivelse	• hovedtittel for serie • parallelltittel for serie[1] • første ansvarsangivelse for serien[2] • nummerering innen serien

	• materialtype	• spesiell materialbetegnelse
	• omfang av informasjonsbæreren	• omfang
	• manifestasjonsidentifikator	• standardnummer (eller tilsvarende nummer)
	• foliering (håndsatte bøker)	• note om fysisk beskrivelse - foliering
	• kollasjon (håndsatte bøker)	• note om fysisk beskrivelse - kollasjon
	• nummerering (periodika)	• nummerering

Noter:

1. Parallelltitler for serier bør inkluderes i minimumspostene i den grad den nasjonabibliografiske institusjonen anser dem viktige for brukerne.

2. Ansvarsangivelse for serier er et minimumskrav bare i de tilfelle serietittelen alene ikke er tilstrekkelig til å identifisere serien.

3. Informasjonsbærerens omfang er ansett som et minimumskrav bare i de tilfelle hvor dette kan skille mellom to manifestasjoner (f.eks. antall sider).

Tabell 7.6 Velge et verk

Å sette brukeren i stand til å:	**Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:**	**Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:**
7.6 Velge et verk	• verkets tittel	• tittelinnførsel for verket
	• relasjon(er) mellom personen(e) og/eller korporasjonen(e) ansvarlige for verket og selve verket	• ordningsord for personer og/eller korporasjoner som har hovedansvar for verket
	• relasjon(er) mellom begrepene etc. som er emnet for verket og verket som er finnes i manifestasjonen	• emneord og/eller klassifikasjonskoder for hovedemnet for verket
	• verkets art	• note for verkets art
	• koordinater (kartografisk verk)	• felt for matematiske opplysninger - koordinater
	• relasjon mellom verket og det foregående og/eller etterfølgende verk	• note om .. bibliografisk historie - foregående/etterfølgende verk
	• relasjon mellom verket og det verket det er supplement til	• note om .. bibliografisk historie - supplement
	• relasjon mellom verket og det verket det utfyller	• note om .. bibliografisk historie - utfylling

Note: Relasjonen mellom verket og dets forgjenger, etterfølger, supplement og utfylling er ansett som minimumskrav bare hvis relasjonen mellom entitetene er av henvisningstypen.

Tabell 7.7 Velge et uttrykk

Å sette brukeren i stand til å:	Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:	Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:
7.7 Velge et uttrykk	• relasjon(er) mellom personene og/eller korporasjonene som er ansvarlige for uttrykket og uttrykket	• ordningsord for personer og/eller korporasjoner som har hovedansvar for uttrykket
	• uttrykkets art	• note om uttrykkets art[1]
	• språk i uttrykket[2]	• note om språk
	• andre skillende karakteristika	• note om skillende karakteristika for uttrykk
	• restriksjoner på bruk av uttrykket	• note om restriksjoner på bruk
	• forventet periodisitet for heftene	• informasjon om periodisitet
	• type partitur (musikalsk notasjon)	• angivelse av musikktrykkets fysiske presentasjon - type partitur
	• besetning for uttrykket (musikalsk notasjon)	• note om besetning for uttrykket
	• målestokk (kart/globus)	• felt for matematiske opplysninger - målestokk
	• relasjon mellom uttrykket og det foregående og/eller etterfølgende uttrykket[3]	• note om .. bibliografisk historie - foregående/etterfølgende uttrykk
	• relasjon mellom selve uttrykket og det uttrykket det er supplement til[3]	• note om .. bibliografisk historie - supplement
	• relasjon mellom selve uttrykket og det uttrykket det utfyller[3]	• note om .. bibliografisk historie - utfylling
	• relasjon mellom revisjonen og det uttrykket revisjonen er basert på[3]	• note om .. bibliografisk historie - revisjon
	• relasjon mellom arrangementet og det uttrykket arrangementet er basert på[3]	• note om .. bibliografisk historie - arrangement
	• relasjon mellom oversettelsen og det uttrykket oversettelsen er basert på[3]	• note om .. bibliografisk historie - oversettelse

Noter:

1. En note for uttrykkets art er ansett som et minimumskrav bare hvis uttrykkets art ikke kan avledes av de andre opplysningene i posten.

2. Uttrykkets språk er ansett som et minimumskrav bare hvis uttrykket har et utpreget lingvistisk innhold.

3. Relasjonen mellom et uttrykk og dets forgjenger/etterfølger, supplement eller utfylling er ansett som minimumskrav bare hvis relasjonen er av henvisningstypen. Hvis uttrykket ikke kan relateres til det spesifikke uttrykket det kommer foran, følger etter, er et supplement til eller en utfylling av, eller uttrykket ikke kan relateres til det spesifikke uttrykket som en revisjon, et arrangement eller en oversettelse baserer seg på, eller hvis det spesifikke uttrykket ikke kan identifiseres eller ikke anses som viktig, kan uttrykket relateres direkte til det relevante *verket*.

Tabell 7.8 Velge en manifestasjon

Å sette brukeren i stand til å:	Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:	Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:
7.8 Velge en manifestasjon	• ansvarsangivelse	• ansvarsangivelse som identifiserer det/de individer og/eller grupper som har hovedansvar for innholdet
	• utgave-/heftebetegnelse	• angivelse av utgave • angivelse av senere utgave
	• utgivelsesår/distribusjonsår	• utgivelsesår, distribusjonsår etc.
	• materialtype	• spesiell materialbetegnelse
	• fysisk materiale[1]	• note om fysisk beskrivelse - fysisk materiale
	• fysisk format[2]	• format
	• reduksjonsskala (mikroformer)	• note om fysisk beskrivelse - reduksjonsskala
	• visningsformat (filmer og videogrammer)	• note om fysisk beskrivelse - visningsformat
	• systemkrav (elektroniske ressurser)	• note om systemkrav

Noter:

1. Materialtype er ansett som et minimumskrav bare når materialet kan være viktig for brukerne (f.eks. nitrat-basert film)

2. Fysisk format er et minimumskrav bare i de tilfelle hvor størrelsen er viktig for avspillingsutstyr etc. (f.eks. disketter eller kassetter)

Tabell 7.9 Fremskaffe en manifestasjon

Å sette brukeren i stand til å:	Minimumsnivået for nasjonalbibliografiske poster skal reflektere følgende logiske attributter og relasjoner:	Postene skal inneholde følgende bestemte opplysningselementer:
7.9 Fremskaffe en manifestasjon	• manifestasjonens tittel	• hovedtittel
	• ansvarsangivelse	• ansvarsangivelse(r) som identifiserer de individ(er) og/eller gruppe(r) som har hovedansvaret for innholdet

	• utgave-/heftebetegnelse	• angivelse av utgave • angivelse av senere utgave
	• utgivelsessted/distribusjonssted	• utgivelsessted, distribusjonssted etc.
	• forlegger/distributør	• navn på forlegger, distributør etc.
	• utgivelsesår/distribusjonsår	• utgivelsesår, distribusjonsår etc.
	• serieangivelse	• seriens hovedtittel • første ansvarsangivelse for serien[1] • nummerering innen serien
	• materialtype	• spesiell materialbetegnelse
	• manifestasjonsidentifikator	• standardnummer (eller tilsvarende nummer)
	• kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon[2]	• note om .. tilgjengelighet
	• adgangsbegrensninger for manifestasjonen	• note om adgangsbegrensninger
	• foliering (håndsatte bøker)	• note om fysisk beskrivelse - foliering
	• kollasjon (håndsatte bøker)	• note om fysisk beskrivelse - kollasjon
	• forventet periodisitet for heftene	• angivelse av periodisitet
	• nummerering (periodikum)	• nummerering (periodikum)
	• tilgangsmetode (aksesserbare, eksterne elektroniske ressurser)	• note om systemkrav, tilgangsmodus - tilgangsmetode
	• tilgangsadresse (adresse til ekstern, elektronisk ressurs)	• note om systemkrav, tilgangsmodus - tilgangsadresse

Note:

1. Ansvarsangivelse for serie er ansett som et minimumskrav bare i de tilfelle hvor serietittelen alene er utilstrekkelig for å identifisere serien.

2. Kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon er ansett som et minimumskrav bare i de tilfelle hvor manifestasjonen antagelig vil være vanskelig å skaffe til veie gjennom vanlige kanaler.

7.3 Minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster

Det følgende er en oppsummering av minimumskravene til opplysninger slik de er identifisert i tabellene 7.1 til 7.9. Kravene er omorganisert i to hovedgrupper: beskrivende elementer og organiseringselementer. Til sammen utgjør kravene til opplysninger som er listet opp i de to gruppene, studiegruppens anbefaling for et minimumsnivå på en nasjonalbibliografisk post.

Opplysningselementer som bare angår en undergruppe av en entitet, er merket med navnet på undergruppen i parentes.

Beskrivende elementer

Felt for tittel og ansvarsangivelse

- hovedtittel (inklusive nummer/navn for del)
- parallelltittel/-titler[1]
- ansvarsangivelse(r) som identifiserer det/de individ(er) og/eller gruppe(r) som er hovedansvarlige for innholdet

Felt for utgave

- angivelse av utgave
- angivelse av senere utgave

Felt for spesielle detaljer vedrørende materiale (eller publikasjonstype)

- numerisk betegnelse (periodika)
- matematiske opplysninger - koordinater (kartografiske verk)
- matematiske opplysninger - målestokk (kart/globus)
- musikktrykkets fysiske presentasjon - type partitur (notasjon)

Felt for utgivelse, distribusjon etc.

- utgivelsessted, distribusjonssted etc.
- navn på forlegger, distributør etc.
- utgivelsesår, distribusjonsår etc.

Felt for fysisk beskrivelse

- spesiell materialbetegnelse
- omfang[2]
- format[3]

Felt for serie

- seriens hovedtittel

- parallelltittel(-titler) for serier[4]
- første ansvarsangivelse for serien[5]

Felt for noter

- note om *uttrykkets* art[6]
- note om språk[7]
- note om skillende karakteristika for *uttrykket*
- angivelse av periodisitet (periodika)
- note om *uttrykkets* besetning (musikktrykk eller lydopptak)
- note om utgave/historikk - etterfølger[8]
- note om utgave/historikk - supplement[8]
- note om utgave/historikk - utfylling[8]
- note om utgave/historikk - revisjon
- note om utgave/historikk - oversettelse
- note om utgave/historikk - overordnet dokument[9]
- note om utgave/historikk - arrangement (musikk)
- note om fysisk beskrivelse - medium[10]
- note om fysisk beskrivelse - foliering (håndsatte bøker)
- note om fysisk beskrivelse - kollasjon (håndsatte bøker)
- note om fysisk beskrivelse - reduksjonsskala (mikroformer)
- note om fysisk beskrivelse - visningsformat (filmer og videogrammer)
- note om systemkrav (elektroniske ressurser)
- note om innbinding og tilgjengelighet - kilde for akkvisisjon/tilgang[11]
- note om bruk-/adgangsbegrensninger
- note om tilgangsmetode - type tilgang (fjerntilgang til elektroniske ressurser)
- note om tilgangsmetode - tilgangsadresse (fjerntilgang til elektroniske ressurser)

Felt for standardnummer (eller tilsvarende nummer) og leveringsbetingelser

- standardnummer (eller tilsvarende nummer)

Noter:

1. Parallelltitler bør inkluderes i minimumsposten i den grad de nasjonalbibliografiske institusjonene anser dem for å være viktige for brukerne

2. Omfanget av mediet betraktes som et minimumskrav bare når det kan angi forskjell mellom to *manifestasjoner* (f.eks. antall sider). Omfanget av et *uttrykk* (spilletid/varighet) betraktes som et minimumskrav for auditivt eller visuelt materiale

3. Formatet for mediet betraktes som et minimumskrav bare når formatet har betydning for avspillingsutstyr etc. (f.eks. disketter eller kassetter)

4. Parallelltitler for serier bør inkluderes i poster på minimumsnivå i den grad de nasjonalbibliografiske institusjonene anser dem for viktige for brukerne

5. Ansvarsangivelse for serier betraktes som et minimumskrav bare når serietittelen alene er utilstrekkelig for å identifisere tittelen

6. En note om *uttrykkets* art betraktes som et minimumskrav bare hvis *uttrykkets* form ikke kan avledes fra de andre opplysningene i posten

7. En note om språk i *uttrykket* betraktes som et minimumskrav bare hvis det lingvistiske innholdet i *uttrykket* er signifikant

8. Noter om foregående/etterfølgende *verk* eller *uttrykk*, supplementer og utfyllende deler betraktes bare som minimumskrav hvis relasjonen mellom entitetene er av henvisningstypen

9. En note om relasjonen mellom *verket* og det overordnede *verket* betraktes som minimumskrav bare når *verket* er en avhengig del av hoved*verket*

10. Fysisk medium betraktes som et minimumskrav bare når mediet kan være viktig for brukerne (f.eks. nitrat-film)

11. En note om akkvisisjon/tilgangautorisasjon betraktes som et minimumskrav bare når det er sannsynlig at det vil være vanskelig å fremskaffe *manifestasjonen* via de vanlige kanalene som brukes

Organiserende elementer

Ordningsord for navn

- ordningsord for *person(er)* og/eller *korporasjon(er)* med hovedansvar for *verket*
- ordningsord for *person(er)* og/eller *korporasjon(er)* med hovedansvar for *uttrykket*

Tittelinnførsler

- tittelinnførsel/-innførsler for *verket(verkene)*
- tilføyelse til standardtittel - språk[1]
- tilføyelse til standardtittel - andre skillende karakteristika
- tilføyelse til standardtittel - besetning (musikkverk)[2]
- tilføyelse til standardtittel - numerisk betegnelse (musikkverk)[2]
- tilføyelse til standardtittel - toneart (musikkverk)[2]
- tilføyelse til standardtittel - arrangementsangivelse (musikkverk)

Serieinnførsler

- serieinnførsel

Emneord/klassifikasjonskoder

- emneord og/eller klassifikasjonskoder for *verkets* hovedemne

Noter:

1. Et tilføyelse til standardtittel som angir språk, betraktes som et minimumskrav bare hvis tilføyelsen er nødvendig for å skille mellom flere *uttrykk* av samme *verk* på forskjellige språk

2. Besetning, numerisk betegnelse samt toneart betraktes som minimumskrav bare for musikkverk med titler som kun angir komposisjonstype (f.eks. symfoni eller concerto)

7.3.1 Anvendelse

Anvendelse av minimumskravene slik de er uttrykt over, forutsetter følgende:

1. Et opplysningselement som er spesifisert som et krav for en post på minimumsnivå, skal bare tas med når det er anvendelig for den entiteten som beskrives i posten (f.eks. hvis den *manifestasjonen* som beskrives i posten, mangler utgaveangivelse, skal ikke posten inneholde utgaveangivelse)

2. Et teknisk opplysningselement som f.eks. koordinater for et kart eller en globus eller systemkrav for en elektronisk ressurs kan utelates hvis denne informasjonen er vanskelig å finne ved å studere entiteten, selv om dette opplysningselementet er et minimumskrav

3. En helhet/del-relasjon (f.eks. relasjonen mellom et *verk* og den serien *verket* tilhører, eller mellom en avhengig del av et *verk* og det overordnede *verket*) er et minimumskrav bare når den nasjonalbibliografiske institusjonen velger å analysere det større *verket*. Minimumskravet innebærer ikke at alle *verk* må analyseres ned i de enkelte deler

4. Hvis elementene som er definert for en minimumspost er utilstrekkelige for å skille en bestemt entitet fra en annen entitet med lignende karakteristika, bør andre opplysningselementer som er knyttet til denne entiteten (angitt under ”identifisere”-kolonnen i tabellene 6.1 til 6.4) registreres i den grad det er nødvendig

Det er også forutsatt at selv om det anbefalte minimumsnivået for funksjonalitet og minimumskravene til opplysninger vil bli brukt som norm for poster i nasjonalbibliografien, vil de ikke nødvendigvis bli benyttet som absolutte krav. Nasjonalbibliografiske institusjoner kan velge å inkludere visse kategorier av materiale i nasjonalbibliografiene som de bare behandler som ”listet” materiale. For disse kategoriene av materiale kan de etablere et minimumsnivå for funksjonalitet og et minimumsnivå for opplysninger som ikke stemmer overens med de anbefalinger som gjelder poster på minimumsnivå gjort i denne studien. På samme måte kan nasjonalbibliografiske institusjoner velge å tilby et høyere nivå enn minimumsnivået for poster innen visse kategorier.

VEDLEGG A

Kobling av opplysningselementer i ISBD, GARE og GSARE til de logiske attributtene

1. Attributter for verk
2. Attributter for uttrykk
3. Attributter for manifestasjon
4. Attributter for eksemplar
5. Attributter for person
6. Attributter for korporasjon
7. Attributter for begrep
8. Attributter for gjenstand
9. Attributter for hendelse
10. Attributter for sted

INNLEDNING

Dette vedlegget er organisert slik at det skal korrespondere med kapittel 4 - Attributter. Hvert nummererte avsnitt av vedlegget dekker én av entitetstypene som er definert i modellen, og innen hvert av disse avsnittene er det en fullstendig liste over attributtene som er knyttet til denne entitetstypen. Termene som er brukt for å identifisere de logiske attributtene (i kursiv), er de samme som de som er brukt i kapittel 4. Under innførselen for hvert logisk attributt er det en liste over opplysningselementer i ISBD, GARE og GSARE som faller inn under definisjonsområdet for attributtet.

Termene som er brukt for opplysningselementene, er i samsvar med betegnelsene for opplysningselementene brukt i ISBDene, GARE og GSARE. Men hvis et opplysningselement som faller inn under definisjonsområdet for et logisk attributt, er definert smalere enn det tilsvarende opplysningselementet i ISBD, GARE eller GSARE, har betegnelsen for opplysningselementet en tilføyelse i skarpe klammer for å angi mer presist typen opplysning som er tenkt registrert i opplysningselementet som svarer til det logiske attributtet. For eksempel det logiske attributtet ”verkets litterære form” svarer til GARE-elementet ”tilføyelse til standardtittel - andre tillegg”. Her er det tilføyet ”verkets litterære form” i skarpe klammer til GARE-elementet for å indikere at opplysningselementet i GARE bare svarer til det logiske attributtet når innholdet i opplysningselementet gir verkets litterære form.

I tillegg til opplysningselementene fra ISBDene, GARE og GSARE omfatter listen av elementer under hvert logisk attributt også kodede datafelt fra UNIMARC-formatet der dette er relevant. UNIMARC-feltene som inneholder den samme tekstlige informasjonen som ISBD, GARE eller GSARE, er ikke med i listen. Bare de ekstra feltene som inneholder tilsvarende opplysninger i kodet form, er med. For hvert UNIMARC-felt som er med, er navnet på UNIMARC-feltet gitt med feltnummer, delfeltkode og tegnposisjon i delfeltet i parentes. For eksempel vil ”general processing data - target audience code (UNIMARC 100

a/17-19)" indikere at opplysning i kodet form for "beregnet målgruppe" er registrert i felt 100, delfelt a, tegnposisjon 17 - 19 i UNIMARC-formatet.

---

1. Attributter for verk

Verkets tittel

- Standardtittel som ordningsord -- verkets tittel (inkludert tittel på del)
- Hovedtittel (inkludert nummer/navn på del)

Verkets litterære form

- Tilføyelse til standardtittel - andre tilføyelser [verkets litterære form]
- Noter om art, ramme, litterær form [etc.] - [note som gjelder verkets litterære form]
- Kodet datafelt: bøker - koder for type innhold [etc.] (UNIMARC 105 a/4-7, 8, 9, 11-12)
- Kodet datafelt: periodika - koder for type innhold [etc.] (UNIMARC 110 a/3, 4-7)
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - spesielle materialbetegnelser (UNIMARC 124 b)
- Kodet datafelt: lydopptak - indikator for litterær tekst (UNIMARC 125 b)
- Kodet datafelt: musikkfremførelser og partiturer - type komposisjon (UNIMARC 128 a)
- Kodet datafelt: eldre bøker - koder for type innhold [etc.] (UNIMARC 140 a/9-16, 17-18, 19)

Årstall for verk

- Tilføyelse til standardtittel - årstall [for verk]

Andre spesielle karakteristika

- Tilføyelse til standardtittel - andre tilføyelser

Planlagt avslutning

- [Ikke definert]

Beregnet målgruppe

- Noter om brukergruppe - [note som angir beregnet målgruppe]
- Generelle prosesseringsdata - kode for målgruppe/intellektuelt nivå (UNIMARC 100 a/17-19)

Verkets kontekst (se pkt. 4.2.7)

- Noter om art, ramme, litterær form [etc.] - [note som gir omgivelsene verket ble skapt i]

Besetning (musikkverk)

- Tilføyelse til standardtittel - besetning (musikkverk)

Numerisk betegnelse (musikkverk)

- Tilføyelse til standardtittel - numerisk betegnelse (musikk)

Toneart (musikkverk)

- Tilføyelse til standardtittel - toneart (musikk)

Koordinater (kart)

- Angivelse av matematiske opplysninger - [koordinater]
- Noter om felt for matematiske opplysninger - [noter knyttet til koordinater]
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - koordinater (UNIMARC 123 d-g, i-m)

Jevndøgn (kart)

- Angivelse av matematiske opplysninger - [jevndøgn]
- Noter om felt for matematiske opplysninger - [note knyttet til jevndøgn]
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - jevndøgn (UNIMARC 123 n)

---

2. Attributter for uttrykk

Uttrykkets tittel

- Ikke definert

Uttrykkets form

- Noter om art, ramme, litterær form [etc.] - [note knyttet til uttrykkets form]

Årstall for uttrykk

- Tilføyelse til standardtittel - årstall [for uttrykk]
- Utgivelsesår, distribusjonsår etc. - [copyrightår, produksjonsår for opptak etc.]
- Noter om felt for utgivelse, distribusjon etc. - [note knyttet til dato for opptak etc.]
- Generelle prosesseringsdata - dateringskode/utgivelsesstatus [copyrightår, produksjonsår for opptak etc.] (UNIMARC 100 a/8 - 16)

Språk i uttrykk

- Tilføyelse til standardtittel - språk
- Noter om art, ramme, litterær form [etc.] - [note om språk]
- Språkkoder (UNIMARC 101 a, d-j)

Andre spesielle karakteristika

- Tilføyelse til standardtittel - andre tilføyelser [versjon, arrangement (for musikk) etc.]

Muligheter for utvidelse av uttrykk

- Ikke definert

Muligheter for revisjon av uttrykk

- Ikke definert

Uttrykkets omfang

- Filstørrelse (elektronisk ressurs) - [antall poster, programsetninger etc.]
- Omfanget av eksemplaret - [spilletid/varighet]
- Noter om filstørrelsen - [note om antall poster, programsetninger etc.]
- Kodet datafelt: filmer og videogrammer [etc.] - lengde (UNIMARC 115 a/1-3)
- Kodet datafelt: varighet for lydopptak (UNIMARC 127 a)

Sammendrag av innholdet

- Noter om innhold - [innholdsfortegnelse]
- Noter med sammendrag

Uttrykkets kontekst (se pkt.4.3.10)

- Noter om art, ramme, litterær form [etc.] - [note knyttet til uttrykkets kontekst]

Kritiske reaksjoner på uttrykket

- Noter om art, ramme, litterær form [etc.] - [note knyttet til kritisk gjennomgang av uttrykket]

Bruksinnskrenkninger for uttrykket

- Noter om tilgjengelighet - [note knyttet til restriksjoner i bruk]

Nummereringsmønster (periodika)

- Ikke definert

Forventet regularitet i utgivelsen (periodika)

- Angivelse av periodisitet - [regularitet]
- Kodet datafelt: periodika - regularitet (UNIMARC 110 a/2)

Forventet periodisitet av heftene (periodika)

- Angivelse av periodisitet - [periodisitet]
- Kodet datafelt: periodika - periodisitet (UNIMARC 110 a/1)

Type partitur (notasjon)

- Spesiell materialbetegnelse for musikktrykk - [type partitur]
- Parallell angivelse av spesiell materialbetegnelse for musikktrykk - [type partitur]
- Noter om spesiell materialbetegnelse for musikktrykk - [note knyttet til type partitur]
- Kodet datafelt: lydopptak og musikktrykk - type partitur (UNIMARC 125 a/0)

Besetning (notasjon eller lydopptak av musikk)

- Noter om form eller besetning - [note knyttet til besetning (musikk)]
- Kodet datafelt: musikkfremførelser og partiturer - instrumenter eller stemmer (UNIMARC 128 b-c)

Målestokk (kart eller globus)

- Angivelse av matematiske opplysninger - [målestokk]
- Noter om felt for matematiske opplysninger - [note om målestokk]
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - type målestokk [etc.] (UNIMARC 123 a-c,h)

Projeksjon (kart eller globus)

- Angivelse av matematiske opplysninger - [projeksjon]
- Noter om felt for matematiske opplysninger - [noter om projeksjon]
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - type kartprojeksjon (UNIMARC 120 a/7-8)

Presentasjonsteknikk (kart eller globus)

- Noter om felt for matematiske opplysninger - [note knyttet til presentasjonsteknikk]
- Kodet datafelt: kartografiske materiale - fysisk format [etc.] (UNIMARC 121 a/0, 1-2)
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - type kart [etc.] (UNIMARC 124 a,c)

Gjengivelse av relieff (kart eller globus)

- Noter om innhold og emne - note som beskriver fremstillingen av relieffet
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - relieffkoder (UNIMARC 120 a/3-6)

Grunnlinje, gradnett og vertikale målinger (kart eller globus)

- Noter om felt for matematiske opplysninger - [note knyttet til grunnlinje, gradnett og vertikale målinger]
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - justering av grunnlinje (UNIMARC 121 a/7)
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - sfæroide [etc.] (UNIMARC 131 a-l)

Opptaksteknikk (fjernanalysebilder)

- Noter om felt for matematiske opplysninger - [note knyttet til opptaksteknikk]
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - opptaksteknikk (UNIMARC 124 g)

Spesielle karakteristika (fjernanalysebilder)

- Noter om felt for matematiske opplysninger - [note knyttet til karakteristika for fjernanalysebilder]
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - sensorens høyde [etc.] (UNIMARC 121 b/0-7)
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - plattformens posisjon [etc.] (UNIMARC 124 d-f)

Teknikk (grafisk eller projisert bilde)

- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til teknikk]
- Kodet datafelt: filmer og videogrammer [etc.] - teknikk (UNIMARC 115 a/9)

---

3. Attributter for manifestasjon

Manifestasjonens tittel

- Hovedtittel (inkludert nummer/navn på del)
- Parallelltittel
- Noter om tittel og ansvarsfelt - noter som angir tittelvarianter og translittererte titler
- Nøkkeltittel (periodika)

Ansvarsangivelse

- Første ansvarsangivelse
- Påfølgende ansvarsangivelse
- Noter om tittel og ansvarsfelt - noter om ansvarsangivelser

Utgave-/heftebetegnelse

- Angivelse av utgave
- Parallell angivelse av utgave
- Første ansvarsangivelse for utgaven
- Påfølgende ansvarsangivelse for utgaven
- Opplysning om senere utgave
- Første ansvarsangivelse etter opplysning om senere utgave
- Påfølgende ansvarsangivelse etter opplysning om senere utgave
- Noter om utgavefeltet - [note knyttet til utgave-/heftebetegnelse]

Utgivelsessted/distribusjonssted

- Første utgivelsessted og/eller distribusjonssted
- Påfølgende utgivelsessted og/eller distribusjonssted
- Noter om felt for utgivelse, distribusjon etc. - [note knyttet til utgivelsessted/distribusjonssted]
- Landekoder for utgivelse eller produksjon (UNIMARC 102 a-b)

Forlegger/distributør

- Forleggers og/eller distributørs navn

- Funksjonsangivelse for forlegger, distributør etc.
- Noter om felt for utgivelse, distribusjon etc. - [note knyttet til forlegger/distributør]

Utgivelsesår/distribusjonsår

- Årstall for utgivelse, distribusjon etc.
- Noter om felt for utgivelse, distribusjon etc. - [note om utgivelsesår/distribusjonsår]
- Generelle prosesseringsdata - utgivelsesår (UNIMARC 100 a/8-16)

Trykkeri/produsent

- Produksjonssted
- Produsentens navn
- Produksjonsår
- Noter om felt for utgivelse, distribusjon etc. - [note knyttet til trykkeri/produsent]

Serieangivelse

- Seriens hovedtittel
- Seriens parallelltittel
- Ansvarsangivelse knyttet til serien
- Internasjonalt standard periodikanummer (ISSN) knyttet til serien
- Nummerering innen serien
- Nummerering og/eller tittel på underserie
- Underseriens parallelltittel
- Ansvarsangivelse knyttet til underserien
- Internasjonalt standard periodikanummer (ISSN) knyttet til underserien
- Nummerering innen underserien

Materialtype

- Spesiell materialbetegnelse
- Medfølgende materiale - [materialtype for medfølgende materiale]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note om materialtype]
- Kodet datafelt: filmer og videogrammer etc. - type utsendelse [etc.] (UNIMARC 115 a/6, 8, 11-14, 15)
- Kodet datafelt: grafisk materiale - spesiell materialbetegnelse grafisk materiale (UNIMARC 116 a/0)
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - type kart (UNIMARC 124 b)
- Kodet datafelt: lydopptak - type utsendelse [etc.] (UNIMARC 126 a/0; b/0)

- Kodet datafelt: mikroformer - spesiell materialbetegnelse (UNIMARC 130 a/0)

Omfang av informasjonsbæreren

- Eksemplarets omfang
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til omfanget av informasjonsbæreren]

Fysisk materiale

- Andre fysiske detaljer - [fysisk materiale]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til fysisk materiale]
- Kodet datafelt: tekstlig materiale - betegnelse for fysisk materiale (UNIMARC 106 a)
- Kodet datafelt: filmer og videogrammer [etc.] - emulsjonsbasis [etc.] (UNIMARC 115 a/17, 18; b/4, 6)
- Kodet datafelt: grafisk materiale - monteringsmateriale (viktigste) (UNIMARC 116 a/1,2)
- Kodet datafelt: kartografisk materiale - fysisk materiale (UNIMARC 121 a/3-4)
- Kodet datafelt: lydopptak - type materiale
- Kodet datafelt: mikroformer - filmens emulsjon (UNIMARC 130 a/8, 10)
- Kodet datafelt: eldre bøker - støttemateriale

Opptaksmetode

- Andre fysiske opplysninger - [opptaksmetode]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til opptaksmetode]
- Kodet datafelt: lydopptak - opptaksteknikk (UNIMARC 126 a/13)

Fysisk format

- Fysisk format for eksemplaret
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til fysisk format]
- Kodet datafelt: filmer og videogrammer [etc.] - filmbredde eller format (UNIMARC 115 a/7)
- Kodet datafelt: lydopptak - formater (UNIMARC 126 a/4, 5)
- Kodet datafelt: mikroformer - formater (UNIMARC 130 a/2)

Manifestasjonsidentifikator

- Standardnummer (eller tilsvarende nummer)

Kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon

- Leveringsbetingelser og/eller pris - [kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon]

Leveringsbetingelser

- Noter knyttet til innbinding og tilgjengelighet - [note knyttet til leveringsbetingelser]

- Leveringsbetingelser og/eller pris - [leveringsbetingelser]

Adgangsbegrensninger til manifestasjonen

- Noter knyttet til tilgjengelighet - [note knyttet til adgangsbegrensninger]

Skrifttype (trykte bøker)

- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til skrifttype]

Skriftstørrelse (trykte bøker)

- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til skriftsstørrelse]

Foliering (håndsatte bøker)

- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til foliering]

Kollasjon (håndsatte bøker)

- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til kollasjon]

Publikasjonsstatus (periodika)

- Noter knyttet til felt for numerisk betegnelse - [note om opphør]
- Generelle prosesseringsdata - utgivelsesår (UNIMARC 100 a/8)

Numerisk betegnelse (periodika)

- Felt for numerisk betegnelse (periodika)
- Noter knyttet til felt for numerisk betegnelse

Spillehastighet (lydopptak)

- Andre fysiske detaljer - [spillehastighet]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til spillehastighet]
- Kodet datafelt: lydopptak - hastighet (UNIMARC 126 a/1)

Rillebredde (lydopptak)

- Andre fysiske detaljer - [rillebredde]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til rillebredde]
- Kodet datafelt: lydopptak - rillebredde (UNIMARC 126 a/3)

Rilletype (lydopptak)

- Andre fysiske opplysninger - [rilletype]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til rilletype]
- Kodet datafelt: lydopptak - rilletype (UNIMARC 126 b/2)

Sporstilling for bånd (lydopptak)

- Andre fysiske detaljer - [sporstilling for bånd]

- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til sporstilling for bånd]
- Kodet datafelt: lydopptak - konfigurasjon for bånd (UNIMARC 126 a/6)

Type lyd (lydopptak)

- Andre fysiske detaljer - [type lyd]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til type lyd]
- Kodet datafelt: lydopptak - type lyd (UNIMARC 126 a/2)

Spesielle reproduksjonskarakteristika (lydopptak)

- Andre fysiske detaljer - [spesielle reproduksjonskarakteristika]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til spesielle reproduksjonskarakteristika]
- Kodet datafelt: lydopptak - spesielle reproduksjonskarakteristika (UNIMARC 126 a/14)

Farge (bilder)

- Andre fysiske detaljer - [farge]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til farge]
- Kodet datafelt: filmer og videogrammer [etc.] - fargeindikator (UNIMARC 115 a/4)
- Kodet datafelt: grafisk materiale - farge (UNIMARC 116 a/3)
- Kodet datafelt: kartografiske materiale - farge (UNIMARC 120 a/0)
- Kodet datafelt: mikroformer - farge (UNIMARC 130 a/7)

Reduksjonsskala (mikroformer)

- Andre fysiske opplysninger - [reduksjonsskala]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til reduksjonsskala]
- Kodet datafelt: mikroformer - reduksjonsskala (UNIMARC 130 a/3, 4-6)

Polaritet (mikroformer eller filmer og videogrammer)

- Andre fysiske detaljer - [polaritet]
- Kodet datafelt: mikroformer - polaritet (UNIMARC 130 a/1)

Generasjon (mikroformer eller film og video)

- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til generasjon]
- Kodet datafelt: mikroformer - generasjon (UNIMARC 130 a/9)

Visningsformat (filmer og videogrammer)

- Andre fysiske detaljer - [visningsformat]
- Noter om felt for fysisk beskrivelse - [note knyttet til visningsformat]
- Kodet datafelt: filer og videogrammer [etc.] - visningsformat [etc.] (UNIMARC 115 a/10, 16, 19)

Systemkrav (elektroniske ressurser)

- Noter om systemkrav

Filkarakteristika (elektroniske ressurser)

- Noter om filkarakteristika

Tilgangsmetode (eksterne elektroniske ressurser)

- Noter knyttet til tilgangsmetode - [tilgangsmetode]

Tilgangsadresse (eksterne elektroniske ressurser)

- Noter knyttet til tilgangsmetode - [tilgangsadresse]

---

4. Attributter for eksemplar

Eksemplaridentifikator

- [Ikke definert]

Fingeravtrykk

- Standardnummer [eller tilsvarende nummer] - [fingeravtrykk]

Eksemplarets proveniens

- Noter knyttet til det foreliggende eksemplaret - [note om proveniens (opprinnelse)]

Merker/inskripsjoner

- Noter knyttet til det foreliggende eksemplaret - [note om merker/inskripsjoner]

Utstillingshistorikk

- [Ikke definert]

Eksemplarets tilstand

- Kodet datafelt: eldre bøker - koder for konserveringsstatus (UNIMARC 141 a/5, 6-7)

Behandlingshistorikk (fysisk)

- [Ikke definert]

Planlagt behandling

- [Ikke definert]

Adgangsbegrensning for eksemplaret

- [Ikke definert]

5. Attributter for person

Personens navn

- Personnavn som ordningsord - underelementer av navn

Personens fødselsår, dødsår etc.

- Tilføyelse til personnavn - fødselsår, dødsår etc.

Personens tittel

- Tilføyelse til personnavn - adelstittel, ærestittel etc.

Andre betegnelser knyttet til person

- Tilføyelse til navn - andre tilføyelser

6. Attributter for korporasjon

Korporasjonens navn

- Korporasjonsnavn som ordningsord - underelementer for navn

Nummer knyttet til korporasjon

- Tilføyelse - nummer [for konferanse etc.]

Sted knyttet til korporasjon

- Tilføyelse - geografisk stedsnavn [konferansested etc.]

Dato knyttet til korporasjon

- Tilføyelse - årstall [for konferanse etc.]

Andre betegnelser knyttet til korporasjon

- Tilføyelse - type korporasjon [etc.]

7. Attributter for begrep

Betegnelse for begrep

- Emneord som ordningsord - emneord [begrep]

- Klassifikasjonskode

---

8. Attributter for gjenstand

Betegnelse for gjenstand

- Emneord som ordningsord - emneord [gjenstand]
- Klassifikasjonskode

---

9. Attributter for hendelse

Betegnelse for hendelse

- Emneord som ordningsord - emneord [hendelse]
- Klassifikasjonskode

---

10. Attributter for sted

Betegnelse for sted

- Geografisk emneord som ordningsord - emneord [sted]
- Klassifikasjonskode

ORDLISTE

Denne ordlisten inneholder bare de termene som er definert innenfor rammen av denne studien. Kapittelreferansene viser til det kapittel eller seksjon hvor termen er definert. Høyre kolonne viser de tilsvarende termene benyttet i originaldokumentet.

Adgangsbegrensning for eksemplaret, 4.5.9	access restrictions on the item
Adgangsbegrensning for manifestasjonen, 4.4.17	access restrictions on the manifestation
Alternativ relasjonstype, 5.3.4	alternate relationship
Ansvarsangivelse, 4.4.2	statement of responsibility
Anskaffe, 6.1	obtain
Arrangement: relasjonstype (musikkverk), 5.3.2	arrangement relationship
Attributt, 2.3	attribute
Attributter for begrep, 4.8	attributes of a concept
Attributter for eksemplar, 4.5	attributes of an item
Attributter for gjenstand, 4.9	attributes of an object
Attributter for hendelse, 4.10	attributes of an event
Attributter for korporasjon, 4.7	attributes of a corporate body
Attributter for manifestasjon, 4.4	attributes of a manifestation
Attributter for person, 4.6	attributes of a person
Attributter for sted, 4.11	attributes of a place
Attributter for uttrykk, 4.3	attributes of an expression
Attributter for verk, 4.2	attributes of a work
Avhengige deler av verk, 5.3.1.1	dependent parts of work
Bearbeidelse: relasjonstype uttrykk-til-uttrykk, 5.3.2	adaptation relationship expression-to-expression
Bearbeidelse: relasjonstype uttrykk-til-verk, 5.3.3	adaptation relationship expression-to-work
Bearbeidelse: relasjonstype verk-til-verk, 5.3.1	adaptation relationship work-to-work
Begrensning i bruk av uttrykket, 4.3.12	use restrictions on the expression
Begrep, 3.2.7	concept
Behandlingshistorikk, 4.5.7	treatment history
Beregnet målgruppe, 4.2.6	intended audience
Besetning (notasjon eller lydopptak av musikk), 4.3.17	medium of performance (musical notation or recorded sound)
Besetning (musikkverk), 4.2.8	medium of performance (musical work)
Betegnelse for begrep, 4.8.1	term for the concept
Betegnelse for gjenstand, 4.9.1	term for the object
Betegnelse for hendelse, 4.10.1	term for the event
Betegnelse for sted, 4.11.1	term for the place
Betegnelser forbundet med person, 4.6.4	designation associated with a person
Betegnelser knyttet til korporasjon, 4.7.5	designation associated with a corporate body
Bibliografisk post, 2.2	bibliographic record
Delentiteter, 3.3	component entity
Eksemplar, 3.2.4	item
Eksemplar-til-eksemplar-relasjonstype, 5.3.6	item-to-item relationship
Eksemplarets proveniens, 4.5.3	provenance of the item
Eksemplaridentifikator, 4.5.1	item identifier
Emnerelasjonstyper, 5.2.3	subject relationships
Entitet, 2.3	entity
Entitet-relasjonsanalyse, 2.3	entity-relationship analysis
Etterfølger: relasjonstype uttrykk-til-uttrykk, 5.3.2	successor relationship expression-to-expression
Etterfølger: relasjonstype uttrykk-til-verk, 5.3.3	successor relationship expression-to-work
Etterfølger: relasjonstype verk-til-verk, 5.3.1	successor relationship work-to-work

Farge (bilde), 4.4.30	colour (image)
Filkarakteristika (elektronisk ressurs), 4.4.36	file characteristics (electronic resource)
Fingeravtrykk, 4.5.2	fingerprint
Finne, 6.1	find
Foliering (håndsatte bøker), 4.4.20	foliation (hand-printed book)
Forkortelse: relasjonstype, 5.3.2	abridgement relationship
Forlegger/distributør, 4.4.5	publisher/distributor
Forventet periodisitet av heftene (periodika), 4.3.15	expected frequency of issue (serial)
Forventet regularitet av heftene (periodika), 4.3.14	expected regularity of issue (serial)
Fysisk format, 4.4.13	dimensions of the carrier
Fysisk materiale, 4.4.11	physical medium
Fysisk tilstand for eksemplaret, 4.5.6	condition of the item
Generasjon (mikroformer eller filmer og videogrammer), 4.4.33	generation (microform or visual projection)
Gjenstand, 3.2.8	object
Grunnlinje, gradnett og vertikale målinger (kart eller globus), 4.3.22	geodetic, grid, and vertical measurement (cartographic image/object)
Helhet/del: relasjonstyper på eksemplarnivå, 5.3.6.1	whole/part relationship at the item level
Helhet/del: relasjonstyper på manifestasjonsnivå, 5.3.4.1	whole/part relationship at the manifestation level
Helhet/del: relasjonstyper på uttrykksnivå, 5.3.2.1	whole/part relationship at the expression level
Helhet/del: relasjonstyper på verknivå, 5.3.1.1	whole/part relationship at the work level
Hendelse, 3.2.9	event
Henvisningsverk, 5.3.1	referential work
Identifisere, 6.1	identify
Imitasjon: relasjonstype uttrykk-til-uttrykk, 5.3.2	imitation relationship expression-to-expression
Imitasjon: relasjonstype uttrykk-til-verk, 5.3.3	imitation relationship expression-to-work
Imitasjon: relasjonstype verk-til-verk, 5.3.1	imitation relationship work-to-work
Jevndøgn (kart), 4.2.12	equinox (cartographic work)
Kilde for akkvisisjon/tilgangsautorisasjon, 4.4.15	source for acquisition/access authorization
Kollasjon (håndsatte bøker), 4.4.21	collation (hand-printed book)
Konteksten for uttrykket, 4.3.10	context for the expression
Konteksten for verket, 4.2.7	context for the work
Koordinater (kartografisk verk), 4.2.11	coordinates (cartographic work)
Korporasjon, 3.2.6	corporate body
Korporasjonens navn, 4.7.1	name of the corporate body
Kritiske reaksjoner på uttrykket, 4.3.11	critical response to the expression
Leveringsbetingelser, 4.4.16	terms of availability
Manifestasjon, 3.2.3	manifestation
Manifestasjon-til-eksemplar: relasjonstyper, 5.3.5	manifestation-to-item relationships
Manifestasjon-til-manifestasjon: relasjonstyper, 5.3.4	manifestation-to-manifestation relationships
Manifestasjonens tittel, 4.4.1	title of the manifestation
Manifestasjonsidentifikator, 4.4.14	manifestation identifier
Materialtype, 4.4.9	form of carrier
Merker/inskripsjoner, 4.5.4	marks/inscriptions
Minimumskrav til opplysninger, 7.2	basic data requirements
Minimumsnivå for funksjonalitet, 7.1	basic level of functionality
Minimumsnivå for nasjonalbibliografiske poster, 7.3	basic level of national bibliographic record
Muligheter for revidering av uttrykk, 4.3.7	revisability of expression
Muligheter for utvidelse av uttrykk, 4.3.6	extensibility of expression
Målestokk (kart eller globus), 4.3.18	scale (cartographic image/object)
Numerisk betegnelse (musikkverk), 4.2.9	numeric designation (musical work)

Numerisk betegnelse (periodika), 4.4.23	numbering (serial)
Nummer knyttet til korporasjon, 4.7.2	number associated with the corporate body
Nummereringsmønster (periodika), 4.3.13	sequencing pattern (serial)
Omfang av materialtypen, 4.4.10	extent of the carrier
Omforming: relasjonstyper, 5.3.6	reconfiguration relationship
Omskapning: relasjonstyper uttrykk-til-uttrykk, 5.3.2	transformation relationship expression-to-expression
Omskapning: relasjonstyper uttrykk-til-verk, 5.3.3	transformation relationship expression-to-work
Omskapning: relasjonstyper verk-til-verk, 5.3.1	transformation relationship work-to-work
Opptaksmetode, 4.4.12	capture mode
Opptaksteknikk (fjernanalysebilder), 4.3.23	recording technique (remote sensing image)
Oversettelse: relasjonstype, 5.3.2	translation relationship
Person, 3.2.5	person
Personens tittel, 4.6.3	title of person
Personens navn, 4.6.1	name of person
Personens fødselsår etc., 4.6.2	dates of person
Planlagt avslutning, 4.2.5	intended termination
Planlagt behandling, 4.5.8	scheduled treatment
Polaritet (mikroformer eller filmer og videogrammer), 4.4.32	polarity (microform or visual projection)
Presentasjonsteknikk (kart eller globus), 4.3.20	presentation technique (cartographic image/object)
Projeksjon (kart eller globus), 4.3.19	projection (cartographic image/object)
Reduksjonsskala (mikroformer), 4.4.31	reduction ratio (microform)
Relasjoner, 2.3	relations
Relasjoner mellom uttrykk og manifestasjoner, 5.2.1	relationships between expressions and manifestations
Relasjoner mellom verk og uttrykk, 5.2.1	relationships between work and expressions
Relasjoner til korporasjoner, 5.2.2	relationships to corporate bodies
Relasjoner til personer, 5.2.2	relationships to persons
Representasjon av relieff (kart eller globus), 4.3.21	representation of relief (cartographic image/object)
Reproduksjon: relasjonstyper eksemplar-til-eksemplar, 5.3.6	reproduction relationship item-to-item
Reproduksjon: relasjonstyper manifestasjon-til-eksemplar, 5.3.5	reproduction relationship manifestation-to-item
Reproduksjon: relasjonstyper manifestasjon-til-manifestasjon, 5.3.4	reproduction relationship manifestation-to-manifestation
Revisjon: relasjonstyper, 5.3.2	revision relationship
Rillebredde (lydopptak), 4.4.25	groove width (sound recording)
Rilletype (lydopptak), 4.4.26	kind of cutting (sound recording)
Sammendrag av innholdet, 4.3.9	summarization of content
Sammendrag: relasjonstyper uttrykk-til-uttrykk, 5.3.2	summarization relationship expression-to-expression
Sammendrag: relasjonstyper uttrykk-til-verk, 5.3.3	summarization relationship expression-to-work
Sammendrag: relasjonstyper verk-til-verk, 5.3.1	summarization relationship work-to-work
Sammensatte entiteter, 3.3	aggregate entity
Selvstendig verk, 5.3.1	autonomous work
Serieangivelse, 4.4.8	series statement
Skillende karakteristika for uttrykk, 4.3.5	distinguishing characteristic of the expression
Skillende karakteristika for verk, 4.2.4	distinguishing characteristic of the work
Skriftstørrelse (trykte bøker), 4.4.19	type size (printed book)
Skrifttype (trykte bøker), 4.4.18	typeface (printed book)
Spesielle karakteristika (fjernanalysebilder), 4.3.24	special characteristic (remote sensing image)
Spesielle reproduksjonskarakteristika (lydopptak), 4.4.29	special reproduction characteristic (sound recording)
Spillehastighet (lydopptak), 4.4.24	playing speed (sound recording)

Sporstilling for bånd (lydopptak), 4.4.27	tape configuration (sound recording)
Språk i uttrykk, 4.3.4	language of expression
Sted, 3.2.10	place
Sted knyttet til korporasjon, 4.7.3	place associated with the corporate body date associated with the corporate body
Supplement: relasjonstyper uttrykk-til-uttrykk, 5.3.2	supplement relationship expression-to-expression
Supplement: relasjonstyper uttrykk-til-verk, 5.3.3	supplement relationship expression-to-work
Supplement: relasjonstyper verk-til-verk, 5.3.1	supplement relationship work-to-work
Systemkrav (elektronisk ressurs), 4.4.35	system requirements (electronic resource)
Teknikk (grafisk eller projisert bilde), 4.3.25	technique (graphic or projected image)
Tilgangsadresse (eksterne elektroniske ressurser), 4.4.38	access address (remote access electronic resource)
Tilgangsmetode (eksterne elektroniske ressurser), 4.4.37	mode of access (remote access electronic resource)
Toneart (musikkverk), 4.2.10	key (musical work)
Trykkeri/produsent, 4.4.7	fabricator/manufacturer
Type lyd (lydopptak), 4.4.28	kind of sound (sound recording)
Type partitur (notasjon), 4.3.16	type of score (musical notation)
Uavhengig del av verk, 5.3.1.1	independent parts of works
Utfyllende: relasjonstype uttrykk-til-uttrykk, 5.3.2	complement relationship expression-to-expression
Utfyllende: relasjonstype uttrykk-til-verk, 5.3.3	complement relationship expression-to-work
Utfyllende: relasjonstype verk-til-verk, 5.3.1	complement relationship work-to-work
Utgave-/heftebetegnelse, 4.4.3	edition/issue designation
Utgivelsesstatus (periodika), 4.4.22	publication status (serial)
Utgivelsessted/distribusjonssted, 4.4.4	place of publication/distribution
Utgivelsesår/distribusjonsår, 4.4.6	date of publication/distribution
Utstillingshistorikk, 4.5.5	exhibition history
Uttrykk, 3.2.2	expression
Uttrykkets form, 4.3.2	form of expression
Uttrykkets kontekst, 4.3.10	context for the expression
Uttrykkets omfang, 4.3.8	extent of the expression
Uttrykkets tittel, 4.3.1	title of the expression
Uttrykk-til-uttrykk: relasjonstyper, 5.3.2	expression-to-expression relationships
Uttrykk-til-verk: relasjonstyper, 5.3.3	expression-to-work relationships
Velge, 6.1	select
Verk, 3.2.1	work
Verk-til-verk: relasjonstyper, 5.3.1	work-to-work relationships
Verkets litterære form, 4.2.2	form of work
Verkets tittel, 4.2.1	title of the work
Verkets kontekst, 4.2.7	context for the work
Visningsformat (filmer og videogrammer), 4.4.34	presentation format (visual projection)
Årstall for uttrykk, 4.3.3	date of expression
Årstall for verk, 4.2.3	date of the work
Årstall knyttet til korporasjon, 4.7.4	date associated with the corporate body